

**T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ BİLİM DALI**

**KÜLTÜREL ANLAŞMAYLA GELEN AZERİ
ÖĞRENCİLERİN EĞİTİM VE
MEMNUNİYET SÜRECİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SELAMİ TARAK

İstanbul, 2006

**T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ BİLİM DALI**

**KÜLTÜREL ANLAŞMAYLA GELEN AZERİ
ÖĞRENCİLERİN EĞİTİM VE
MEMNUNİYET SÜRECİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SELAMİ TARAK

**TEZ DANIŞMANI:
YRD.DOÇ.DR. SEVAL AKBIYIK**

İstanbul, 2006

**YÜKSEK LİSANS TEZ VEYA PROJE TUTANAĞI
GELECEK**

ÖZGEÇMİŞ

1973 Sinop doğumluyum. Babamın adı Hikmet Tarak.

İlköğrenimimi Tıngır Köyü İlkokulunda, orta okulu Kabalı Orta Okulu'nda, liseyi Sinop Atatürk Lisesi'nde bitirdim.

Yükseköğrenimimi Hacettepe Üniversitesi'nde tamamlayıp, Sosyal Hizmetler Bölümü'nden mezun oldum (1996). Üniversite son sınıfta okul stajımı sağlık bakanlığının davetlisi olarak gittiğimiz K.K.T.C.'de çeşitli sosyal hizmet projelerinde çalışarak tamamladım.

1997 yılında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından atamam yapılarak sınıf öğretmeni olarak göreve başladım. Kastamonu'nun Çatalzeytin ve Bozkurt ilçelerine bağlı köylerde müdür yetkili öğretmen olarak görev yaptım.

1998-1999 yılları arasında Etimesgut Hava Hastanesi'nde Hava Sağlık Asteğmen olarak başladığım askerlik hizmetimi. Hava Sağlık Teğmen olarak tamamladım.

Askerlik sırasında tanıştığım eşim Melek Hanım'la 1999 yılında evlenerek Çerkezköy'e yerleştim. 6 yıl Kapaklı İlköğretim Okulunda sınıf öğretmenliği yaptım.

2005 yılında yapılan MEB Eğitim Kurumları Müdür Yardımcılığı Sınavı'nı kazanarak Kapaklı Gazi İlköğretim Okulu'na Müdür yardımcısı olarak atandım.Halen bu görevde çalışmaktayım.

Alan tecrübemi teori ile birleştirmek ve mesleğimde uzmanlaşmak için Beykent Üniversitesi Eğitim Yönetimi ve Denetimi alanında Yaptığım Yüksek Lisansımı 17 Nisan 2006 yılında bitirdim.

Evliyim bir kız bir erkek çocuğum var.

CURRICULUM VITAE

I was born in Sinop in 1973. My father 's name is Hikmet Tarak.

I completed my primary education in Tıngır village of Sinop and my secondary education in Kabalı town of Sinop. And later I graduated from Atatürk high school in Sinop.

In 1996 , I graduated from the school of social work at Hacettepe University. While I was studying as a last year student , we were invited to K.T.T.C. by the Ministry of health. I underwent training about various projects on socialwork there.

In 1997 , I was appointed as a class teacher by the Ministry of Education. I worked as a principle authorized teacher in some villages belong to Çatalzeytin and Bozkurt , districts of Kastamonu.

Between the years 1998 – 1999 I started my military service as a second – lieutenant and finished it as a lieutenant in Etimesgut Aerial Hospital.

When I was in the army , I met my wife Melek Tarak and we got married in 1999. Then we settled down in Çerkezköy. I worked as a class teacher at Kapaklı Primary school for 6 years.

In 2005 , I passed the exam that chooses vice – principles for educational institutions and became the vice – principle of Kapaklı Gazi Primary school. I am still working in the same position.

On April 17 , 2006 , I had my Bachelor 's degree on MBA in Administration and controlling Education at Beykent University to unite my experiences in the field and theory and specialize in my profession.

I am married. I have got a son and a daughter.

ÖNSÖZ

Türk Cumhuriyetleri ve Akraba Toplulukları'ndan ülkemize üniversite okumak için her yıl öğrenci gelmektedir. Ülkemize gelmek isteyen Azerbaycanlı öğrencilerin sayısı da hızla artmaktadır. Bunu orada açılan üniversiteye hazırlık kurslarının sayılarının artmasından anlıyoruz.

Eğitim hizmeti alanlar öğrencilerdir. Bir hizmetin kalitesinin yükseltilmesi ve verimliliğinin artırılması için en iyi yol, hizmeti alan öğrencilerin fikrinin sorulmasıdır.

Eğitimi iyileştirmek, geliştirmek ve değerlendirmek bir uzmanlık alanı olsa da lisans, yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin yaşadıkları ülke, kaldıkları yurt, öğretim elemanlarının ders işleyişi ile ilgili fikirlerini öğrenmek öğretici olacaktır. Bu öğrencilerin başka bir ülke ve eğitim sisteminden gelmesi önemi daha da artırmaktadır. Bunun için İstanbul ve Ankara da lisans, yüksek lisans ve doktora yapan öğrencilere ulaşılarak anket uygulanmıştır.

Bu araştırmanın her aşamasında desteğini gördüğüm değerli Hocam Yard. Doç. Dr. Seval Akbıyık'a en içten teşekkürlerimi sunarım.

İstanbul'daki Anketlerin uygulanmasında her konuda yardımcı olan Azerbaycan Kültür Derneği ve Azerbaycan Eğitim Temsilcisi Necibe Nesibova'ya, Ankara'daki anketlerin uygulamasında yardımcı olan Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğü Türk Cumhuriyetleri Öğrenci İşleri Bölümü çalışanlarına teşekkür borçluyum.

İngilizce özet çevirisinde yardımcı olan sınıf arkadaşım Özlem Saygı Birgün'e Yazarken yardım eden çalışma arkadaşım Songül Kara'ya teşekkür ediyorum.

Destek ve anlayışı için eşim Melek Tarak'a, her akşam ders dönüşü yolumu gözleyen oğlum Tunahan ve kızım Tuana'ya sonsuz teşekkürlerimle.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZGEÇMİŞ.....	iv
CURRICULUM VITAE.....	v
ÖNSÖZ	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLO LİSTESİ	xi
KISALTMALAR.....	xviii
ÖZET	xix
ABSTRACT	xx

GİRİŞ	1
-------------	---

I. BÖLÜM

EĞİTİME KURUMSAL YAKLAŞIM VE ETKİLEŞİM

1.1.Eğitim Kurumlarının İşlevleri.....	4
1.1.1.Eğitimin Toplumsal İşlevi.....	4
1.1.1.1.Toplumun Kültürel Mirasını Aktarma.....	4
1.1.1.2.Toplumsallaşmayı Sağlama.....	5
1.1.1.3.Yenilikçi ve Toplumun Kültürünü Geliştirecek Bireyler Yetiştirme.....	6
1.1.2.Eğitimin Siyasal İşlevi:	7
1.1.2.1.Mevcut Siyasal Düzeni Koruma :	8
1.1.2.2.Lider Yetiştirme	9
1.1.2.3.Seçmen Yetiştirme	9
1.1.3.Eğitimin Ekonomik İşlevi	10
1.1.4.Eğitimin Bireyi Geliştirme İşlevi	10
1.2.Eğitimi Etkileyen Etmenler.....	12
1.2.1.Kentleşme.....	12
1.2.2.Politik Durum.....	13
1.2.3.Ekonomik Durum.....	14
1.2.4.Küreselleşme.....	15

1.2.4.1.Küreselleşmenin Yol Açtığı Fırsat Ve Tehlikeler.....	18
1.2.4.2.Küreselleşme İle Ortaya Çıkan Gereksinimler... ..	18
1.2.5.Beyin Göçü.....	19
1.2.5.1.Beyin Göçünün Sebepleri.....	19
1.3.Kültür.....	20
1.3.1.Alt Kültür, Karşı Kültür.....	20
1.3.2.Popüler Kültür.....	20
1.3.3.Milli Kültür.....	21
1.3.4.Evrensel Kültür.....	22
1.3.5.Kültür Şoku.....	22
1.3.6.Kültür Değişmeleri.....	22
1.3.6.1.Zorunlu Kültür Değişmesi.....	22
1.3.6.2.Serbest Kültür Değişmesi.....	22

II. BÖLÜM

EĞİTİM PROGRAMLARINA KURAMSAL YAKLAŞIMLAR VE AVRUPA BİRLİĞİ EĞİTİM PROGRAMLARI23

2.1.Socrates (Genel Eğitim)	23
2.1.1.Erasmus: Yüksek Öğretim	26
2.1.1.1.Erasmusun Amaçları :	26
2.1.1.2.Erasmus bir burs programı değildir	26
2.1.1.3.Programın İşleme Biçimi	27
2.1.2. Comenius: Örgün Eğitim - Üniversite Öncesi Okul Eğitimi	27
2.1.2.1Comenius'un Yapısı :.....	28
2.1.2.2.Comenius'un Hedefleri:	28
2.1.3. Grundtvig: Yaygın Eğitim - Yetişkin Eğitimi ve Hayat Boyu Eğitim.....	30
2.1.4. Minerva: Açık - Uzaktan Eğitim ve Eğitimde Bilgi ve İletişim Teknolojileri-.....	30
2.1.5. Lingua: Avrupa Dilleri Eğitimi	30
2.1.6.Observation and Innovation- Eğitim Sistemleri Politikalarının İzlenmesi ve bu alanlarda Yenilik.....	31
2.1.7. Joint Actions: Diğer Avrupa Programları ile ortak eylemler	31

2.1.8. Accompanying Measures: Diğer Eylem Alanlarında Yer Almayan Destek Tedbirleri.....	32
2.2.Leonardo Da Vinci(Mesleki Eğitim Programı).....	32
2.2.1.Amaç ve Hedefler.....	33
2.2.2.Leonardo Da Vinci Programı İle Sağlanacak İmkanlar	34
2.3.Youth (Gençlik Programı).....	35

III. BÖLÜM

TÜRK CUMHURİYETLERİ VE AKRABA TOPLULUKLARINA VERİLEN EĞİTİM HİZMETLERİNDEN YARARLANAN ÜLKE AZERBAJYAN

3.1.Genel Bilgiler	36
3.1.1.Bayrak	36
3.1.2.Coğrafi ve Siyasi Bilgiler	36
3.1.3.Demografik Göstergeler	38
3.1.4. Eğitim ve sağlık	39
3.1.5.Politik Yapı	40
3.1.6.İdari Yapı	40
3.1.7.Üye Olduğu Uluslararası Teşkilatlar ve Üyelik Tarihleri	41
3.2.Azerbaycan Tarihi	41
3.2.1.Azerbaycan Adı	41
3.2.2.Selçuklular Döneminde Azerbaycan	42
3.2.3.Atabegler ve İlhanlılar Dönemi	43
3.2.4.Safeviler Döneminde Azerbaycan	43
3.2.5.Afşar ve Kaçar Dönemi	44
3.2.6.Hanlıklar Devri	44
3.2.7.Bağımsız Azerbaycan Cumhuriyeti (1918-1920)	45
3.2.8.1920'ye Kadar Azerbaycan Türklerinin Eğitim ve Kültür Hayatı.....	45
3.2.9.Sovyetler Birliği Döneminde Azerbaycan	46
3.2.10.Bağımsız Azerbaycan Cumhuriyeti	47
3.2.11.1992 Sonrası Siyasi Gelişmeler	48
3.2.12.Azerbaycan Kültürünün Tarihi ve Önemi	48
3.3.Türkiye Ve Azerbaycan Türkçe'si.....	49

3.3.1.Tarihsel Süreç İçerisinde Türkçe'nin Dünü Ve Bugünü	49
3.3.2.Türkçe'nin Bugünkü Durumu	51
3.3.3.Türkiye Türkçe'sinin Azerbaycan Türkçe'sine Etkileri	51
3.3.4.Azerbaycan'da Latin Harflerinin Kabulü	52
3.3.5.Ortak Türkçe Anlayışı	53
3.3.6.Tömer'de Uygulanan Türkçe Öğretim Programı	54
3.3.6.1.Temel Türkçe I ve II kurunun sonunda, öğrenci:	55
3.3.6.2.Orta Türkçe I ve II kurunun sonunda öğrenciler:	55
3.3.6.3.Yüksek Türkçe I ve II kurunun öğrenciler:	55

IV. BÖLÜM

TÜRK DÜNYASI –TÜRKİYE EĞİTİM İLİŞKİLERİ VE ARAŞTIRMA KONUSU OLAN AZERBAYCAN

4.1.Türkiye - Azerbaycan Eğitim İlişkileri

4.1.1.Öğretim Kurumları	57
4.1.2.Eğitim İş Birliği Faaliyetleri	57
4.1.3.Büyük Öğrenci Projesi	59
4.1.3.1.Öğrencilere Sağlanan İmkânlar	59
4.1.3.2.2005 Yılı İçin Maliye Bakanlığınca Belirlenen Ödemeler	60
4.1.3.3. Burslarla İlgili Tablolar	61
4.1.3.3.1.1992 Yılından İtibaren Kullanılan Burs Sayıları	61
4.1.3.3.2.Öğrenim Gören Devlet Burslusu Öğrencilerin Öğrenim Düzeylerine Göre Dağılımı (02.02.2005).....	61
4.1.3.3.3.Bursu Kesilen Öğrenci Sayıları	62
4.1.3.3.4.1992-2004 Yılları Arası Devlet Burslusu Öğrencilerin Sayısal Dağılımı	63
4.1.3.4.Yurtkur Tarafından Türk Cumhuriyetleri Öğrencilerine Verilen Hizmetler	64
4.1.3.4.1.Kredi ve Yurtlar Kurumunda Barınan Azerbaycanlı Öğrenciler(12.10.2005 Tarihi itibariyle)	64

4.2.İstanbul Valiliği Türk Dünyası Ve Akraba Toplulukları Koordinatörlüğünün Görevleri	67
4.2.1.Çalışma Amaçları	67
4.2.2.Görev Alanı ve Yetkileri	67
4.2.3.Yapacağı Çalışmalar	69
4.3.Ankara il Milli Eğitim Müdürlüğü Türk Cumhuriyetleri Öğrenci İşleri Bölümünün Görevleri.....	70

V. BÖLÜM

TÜRKİYE’DE EĞİTİM GÖREN AZERBAJCANLI LİSANS,YÜKSEK LİSANS VE DOKTORA ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

5.1. Öğrenci Profili.....	72
5.2. Yurt İle İlgili Bulgular.....	90
5.3. Eğitim Süreci İle İlgili Bulgular.....	95
5.4. Açık Uçlu Sorulara Verilen Cevaplar.....	101
5.4.1.Öğrencilerin Lisan Olarak Anlaşabildiği Lehçesi En Yakın Türk Cumhuriyeti ve ya Akraba Toplulukları.....	101
5.4.2.Öğrencilerin Staj Hariç, Çalıştıkları Sektörler.....	101
5.4.3.Part Time Çalışma İmkânı Sağlansa,Çalışmak İstedikleri Sektörler.....	101
5.4.4.Öğrencilerin Başka Bir bölümü İstemelerinin Nedenleri.....	101
5.4.5.“Boş Zamanlarınızı Nasıl Değerlendiriyorsunuz?” Sorusuna Verilen Cevaplar.....	101
5.4.6.Valilik ve Belediyelerden İstenilen Hizmetler.....	102
5.4.7.Türkiye Devletinden İstenilen Hizmetler.....	102
5.4.8.Öğrencilerin Kaldıkları Yurtlardan İstedikleri Hizmetler.....	103
5.4.9.Öğrencilerin Kaldıkları Yurtlardan Ücretsiz Olmasını İstedikleri Hizmetler	104
5.4.10.Öğrencilik Yaşamında Okulla İlgili Karşılaştıkları Sorunlar.....	104
5.4.11.Üniversite Yönetiminden İstenilen Hizmetler.....	105

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuç	106
Öneriler.....	107

Uygulayıcılar İçin Öneriler.....	107
Araştırmacılar İçin Öneriler.....	108
KAYNAKÇA.....	109
EKLER.....	112

TABLolar

	SAYFA
TABLO 1	2005 YILI İÇİN MALİYE BAKANLIĞINCA BELİRLENEN ÖDEMELERL(YTL)60
TABLO 2	1992 YILINDAN İTİBAREN KULLANILAN BURS SAYILARI.....61
TABLO 3	ÖĞRENİM GÖREN DEVLET BURSLUSU ÖĞRENCİLERİN ÖĞRENİM DÜZEYLERİNE GÖRE DAĞILIMI (02.02.2005).....61
TABLO 4	BURSU KESİLEN ÖĞRENCİ SAYILARI.....62
TABLO 5	1992-2004 YILLARI ARASI TÜRK CUMHURİYETLERİ İLE TÜRKVE AKRABA TOPLULUKLARINDAN GELEREK ÜLKEMİZDE ÖĞRENİM GÖREN DEVLET BURSLUSU ÖĞRENCİLERİN SAYISAL DAĞILIMI (01.10.2004 TARİHİ İTİBARIYLA).....63
TABLO 6	KREDİ VE YURTLAR KURUMUNDA BARINAN AZERBAYCANLI ÖĞRENCİLER (12.10.2005 TARİHİ İTİBARIYLA)64
TABLO 7	ÖĞRENCİLERİN CİNSİYETE GÖRE DAĞILIMI.....72
TABLO 8	ÖĞRENCİLERİN YAŞA GÖRE DAĞILIMI.....72
TABLO 9	ÖĞRENCİLERİN YERLEŞİM BİRİMLERİNE (İL İLÇE VE KÖY) DAĞILIMI.....73
TABLO 10	BAKÜ NAHÇIVAN VE DİĞER ŞEHİRLERE DAĞILIMI.....73
TABLO 11	ANNE VE BABANIN TAHSİL DURUMU.....74

TABLO 12	ANNE BABANIN MESLEKLERE GÖRE DAĞILIMI.....	75
TABLO 13	ÖĞRENCİLERİN OKUDUKLARI PROGRAMLARA DAĞILIMI.....	76
TABLO 14	ÖĞRENCİLERİN TÜRKİYE’DE BİTİRDİKLERİ PROGRAMLARA GÖRE DAĞILIMI.....	76
TABLO 15	ÖĞRENCİLERİN OKUDUKLARI ÜNİVERSİTE VE BÖLÜMLERİ.....	77
TABLO 16	ÖĞRENCİLERİN TÜRKİYE’DE YAŞADIKLARI YILLARA GÖRE DAĞILIMI.....	79
TABLO 17	“TCS (TÜRK CUMHURİYETLERİ SINAVI) VE YA YÖS (YABANCI ÖĞRENCİ SINAVI) SINAVINA GİRMEYEN ÖNCE DERSHANEYE VEYA KURSA GİTTİNİZ Mİ?” SORUSUNA VERİLEN CEVAPLARIN DAĞILIMI.....	80
TABLO 18	“ÜNİVERSİTEYİ HANGİ SINAVLA KAZANDINIZ?” SORUSUNA VERDİKLERİ CEVAPLARIN SAYI VE YÜZDELERİ	81
TABLO 19	“TCS (TÜRK CUMHURİYETLERİ SINAVI) VE YA YÖS (YABANCI ÖĞRENCİ SINAVI) SINAVI İLE İLGİLİ BİLGİYİ NEREDEN ÖĞRENDİNİZ ?“ SORUSUNA VERDİKLERİ CEVAPLARIN SAYI VE YÜZDELERİ.....	82
TABLO 20	“SİZCE TCS İLE YÖS SINAVLARI VE TÜRKİYE’DEKİ ÜNİVERSİTELER İLE İLGİLİ YETERLİ TANITIM YAPILIYOR MU?” SORUSUNA VERDİKLERİ CEVAPLARIN SAYI VE YÜZDELERİ.....	80

TABLO 21	“MİLLİ EĞİTİM BURSUNU ALIYOR MUSUNUZ?” SORUSUNA VERDİKLERİ CEVAPLARIN SAYI VE YÜZDELERİ.....	82
TABLO 22	“BAŞBAKANLIK BURSUNU ALIYOR MUSUNUZ?” SORUSUNA VERDİKLERİ CEVAPLARIN SAYI VE YÜZDELERİ.....	83
TABLO 23	“BAŞKA BİR KURUMDAN BURS ALIYOR MUSUNUZ?” SORUSUNA VERDİKLERİ CEVAPLARIN SAYI VE YÜZDELERİ.....	83
TABLO 24	“BURS ALIYORSANIZ BURS İLE İLGİLİ OLARAK AŞAĞIDAKİLERDEN HANGİSİ SİZE UYGUNDUR?” SORUSUNA VERDİKLERİ CEVAPLARIN SAYI VE YÜZDELERİ.....	84
TABLO 25	AZERBAIJANLI ÖĞRENCİLERE BURS VEREN KAMU YADA ÖZEL SEKTÖR KURULUŞLARININ İHTİYAÇ SAHİBİ ÖĞRENCİYİ SEÇME KONUSUNDAKİ ÇALIŞMALARI YETERLİ Mİ?”SORUSUNA VERDİKLERİ CEVAPLARIN SAYI VE YÜZDELERİ.....	84
TABLO 26	“ÖĞRENCİLİĞİNİZ SÜRESİNCE STAJ HARİÇ, HERHANGİ BİR KURULUŞTA ÇALIŞTINIZ MI?” SORUSUNA VERDİKLERİ CEVAPLARIN SAYI VE YÜZDELERİ.....	85
TABLO 27	“PART TİME ÇALIŞMA İMKANI SAĞLANSA ÇALIŞMAYI DÜŞÜNÜR MÜSÜNÜZ?” SORUSUNA VERDİKLERİ CEVAPLARIN SAYI VE YÜZDELERİ.....	85

TABLO 28	“OKUDUĞUNUZ BÖLÜMÜ SEVEREK VE İSTEYEREK Mİ SEÇTİNİZ?”SORUSUNA VERDİKLERİ CEVAPLARIN SAYI VE YÜZDELERİ.....86
TABLO 29	“BAŞKA BİR BÖLÜMÜ TERCİH ETSEYDİM” DEDİĞİNİZ ZAMANLAR OLDU MU? SORUSUNA VERDİKLERİ CEVAPLARIN SAYI VE YÜZDELERİ.....86
TABLO 30	“OKUDUĞUNUZ BÖLÜM KAÇINCI TERCİHİNİZ?” SORUSUNA VERDİKLERİ CEVAPLARIN SAYI VE YÜZDELERİ.....87
TABLO 31	“TÜRKÇE HAZIRLIK OKUDUNUZ MU?” SORUSUNA VERDİKLERİ CEVAPLARIN SAYI VE YÜZDELERİ.....87
TABLO 32	“SİZCE HAZIRLIK GEREKLİ Mİ?”SORUSUNA VERDİKLERİ CEVAPLARIN SAYI VE YÜZDELERİ.....88
TABLO 33	“KARŞI CİNSTEN ARKADAŞINIZ VAR MI?”SORUSUNA VERDİKLERİ CEVAPLARIN SAYI VE YÜZDELERİ.....88
TABLO 34	ÖĞRENCİLERİN KARŞI CİNS ARKADAŞLARININ UYRUĞA GÖRE DAĞILIMI.....89
TABLO 35	ÖĞRENCİLERİN KALDIKLARI YURTLARA GÖRE DAĞILIMI.....89

TABLO 36	FİZİKİ DONANIM, TEMİZLİK, YEMEK VE KANTİN HİZMETLERİ.....	91
TABLO 37	YURTTA EĞİTİM VE DERS ÇALIŞMA ORTAMI.....	93
TABLO 38	SOSYAL ETKİNLİKLER VE ALINAN KARARLARA KATILIM İLE İLGİLİ SORULARA VERİLEN CEVAPLAR.....	94
TABLO 39	ÖĞRETİM ELEMANLARININ DERS İŞLEYİŞİ İLE İLGİLİ SORULARA VERİLEN CEVAPLAR.....	94
TABLO 40	ÖĞRENCİLERİN SINAV İLE İLGİLİ SORULARA VERDİKLERİ CEVAPLAR.....	97
TABLO 41	OKULDAKİ KÜTÜPHANE VE İNTERNET HİZMETLERİNE İLİŞKİN BULGULAR.....	98
TABLO 42	OKULUN YARARI VE GELECEK İLE İLGİLİ PLANLARA YÖNELİK BULGULAR.....	99
TABLO 43	OKULUN YARARI VE GELECEK İLE İLGİLİ PLANLARA YÖNELİK BULGULAR.....	99
TABLO 44	OKULUN YARARI VE GELECEK İLE İLGİLİ PLANLARA YÖNELİK BULGULAR.....	100

TANIMLAR VE KISALTMALAR

Yabancı Uyruklu Öğrenci: Her derece ve daldaki eğitim kurumlarında öğrenim gören veya Türkçe kurslarına katılan T.C. uyruğunda bulunmayan kişiyi ifade eder.

Öğrenci: Azerbaycan'dan gelip her derece ve daldaki eğitim kurumlarında öğrenim gören veya Türkçe kurslarına katılan kişiyi

YÖS: (Yabancı Öğrenci Sınavı) Üniversitelere bu sınavla giren öğrenciler eğitim gördükleri yıllar içerisinde her türlü masrafını kendileri karşılamaktadır

TCS: (Türk Cumhuriyetleri ve Akraba toplulukları Sınavı) Bu sınavla kazanan öğrenciler T.C. MEB'in verdiği burs ve imkanlarla okumaktadırlar.

Tika: Türk işbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı

Yurtkur: Yüksek Öğrenim Kredi Ve Yurtlar Kurumu

Tömer: Türkçe Öğretim Merkezi

ÖZET

Bu araştırma; Türkiye’de eğitim gören Azeri Üniversite (Lisans, Yüksek lisans ve Doktora) öğrencilerinin eğitim ve memnuniyet sürecini ölçmeye yöneliktir yapılmıştır.

Bunun için çoğunluğu İstanbul ve Ankara olmak üzere Lisans 74, Yüksek Lisans 52, Doktora 21, toplam 151 öğrenciye ulaşılmıştır.

Ülkemizde burslu okuyan öğrencilerin % 90’a yakını aldıkları bursun yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Öğrenciler burs veren kamu ve özel sektör kuruluşlarına da burs için müracaat etmektedirler.

Öğrencilerden bazıları maddi gelir temini için çalıştıklarını belirtmişlerdir. Çalıştıkları alanlar olarak tercümanlık ve turizm sektörü dikkat çekmektedir.Bunda en büyük etki Kuzey Azerbaycan’dan gelen öğrencilerin Rusça’yı, Güney Azerbaycan’dan gelen öğrencilerin de Farsça’yı çok iyi derece konuşabilmeleridir. Ayrıca tekstil ve dış ticaret te çalıştıkları sektörlerdir. Öğrenciler izin verilirse pazarlama, eğitim, sağlık üretim, gıda sektörlerinde çalışabileceklerini belirtmişlerdir.

Öğrencilerin bir çoğunun devlet yurdunda kalmalarına karşılık ev de ve özel yurttan kalan öğrenciler de mevcuttur.Yurttan kalan öğrenciler, en büyük sorunlarını (İstanbul Atatürk Öğrenci Yurdu için) yurttaki bazı ideolojik grupların şiddet içerikli davranışları olarak belirtmişlerdir.

Öğrenciler yurtlardaki yemek ve kafeterya hizmetlerini yeterli bulurken, yemek fiyatlarının fazla olduğunu ve indirimli olmasını istemektedirler.Çamaşır yıkama ücreti içinde için de aynı şeyi söyleyebiliriz. Öğrenciler yurttaki sportif ve sosyal etkinlikleri yetersiz bulmaktadır.

Öğrencilerin çoğu okullarındaki öğretim elemanlarından memnun olduğunu belirtirken, öğretim elemanlarından alanlarıyla ilgili teknolojik gelişmeleri takip edip kendilerine anlatmalarını, derslerde görsel malzemelerin kullanılmasını, sınavlarda ezberden uzak yaratıcılığı teşvik edici sorular sorulmasını istemektedirler. Aynı zamanda okuldaki kurallar (resmi formaliteler) ve sınıf geçme sistemi ile ilgili bilgi eksikliği yaşayanlar için rehberlik istemektedirler.

ABSTRACT

The purpose of this study is to evaluate the education and satisfaction process of Azerbaijan University (undergraduate, graduate and post graduate) students.

In this study, 74 under graduate, 52 graduate and 21 post graduate students most of whom are in İstanbul and Ankara have been studied.

Scholarships' not being enough has been mentioned by the 90% of scholarship students in our country. They apply for a scholarship to public administration and private sector institutions.

It is expressed that some of these students work as an interpreter and for tourism sector to earn money. This is because of their ability of speaking Russian for the students from North Azerbaijan, and Persian for the ones from South Azerbaijan in a good level. They also work for textile and foreign trade sectors. The students mentioned that whether they were let they could work also for marketing, education, health and food sectors.

However most of the students live in state hostels there are some who live in flats or private hostels. The most important problem of these students is violent behaviour of some ideological groups (İstanbul Atatürk Student Hostel).

While the students are happy with the food and cafeterias' service in the hostels, they think that food and the laundry service are expensive therefore the prices should be decreased. It is added that the sport facilities and social activities in hostels should be improved.

Most of the students are glad with the professors at their universities. On the other hand, they wish professors who teach the developments in their areas, use visual aids in their classes and ask questions that improve the students' creativity. They also want departments that gives information about the regulations and the system at university.

GİRİŞ

20.yy.'ın sonunda dünyada çok önemli siyasi ve ekonomik olaylar meydana gelmiştir. Bunlardan bizim için önemli olanı, yanı başımız Sovyetler Birliğinin dağılmasıyla ortaya çıkan yeni Türk devletleridir. Türkiye bu Türk Cumhuriyetlerinin bağımsızlığını ilk olarak tanımış ve bir çok alanda olduğu gibi eğitim alanında da ilişkiler başlatılmıştır.

Bu olayı Mustafa Kemal Atatürk, 73 yıl önce büyük bir sezgi ve öngörü ile bizlere şu şekilde haber vermiştir: “Bugün Sovyetler Birliği dostumuzdur, komşumuzdur, müttefikimizdir. Bu dostluğa ihtiyacımız vardır. Fakat yarın ne olacağını kimse bu günden kestiremez. Tıpkı Osmanlı gibi Avusturya Macaristan gibi parçalanabilir, ufalanabilir. Bu gün avuçlarında sımsıkı tuttuğu milletler avuçlarından kaçabilirler. Dünya yeni bir dengeye ulaşabilir. İşte o zaman Türkiye ne yapacağını bilmelidir. Bizim bu dostumuzun idaresinde dili bir, inancı bir, özü bir kardeşlerimiz vardır. Onlara sahip çıkmaya hazır olmalıyız. Hazır olmak yalnız o günü susup beklemek değildir. Hazırlanmak lazımdır. Milletler buna nasıl hazırlanır? Manevi köprülerini hazır tutarak. Dil bir köprüdür. İnanç bir köprüdür. Tarih bir köprüdür. Köklerimize inmeli ve olayların böldüğü tarihimizin içinde bütünleşmeliyiz. Onların bize yakınlaşmasını bekleyemeyiz. Bizim onlara yaklaşmamız gerekli.”¹

Maalesef aradan geçen bunca sene boşa gitmiş, konu ile ilgili hiçbir hazırlık yapılmamıştır. Bu gün dili bir, inancı bir, özü bir kardeşlerimizle yapılan ciddi projelerden biri Büyük Öğrenci Projesidir. Bu proje kapsamında 1992 yılından beri Bağımsız Türk Cumhuriyetlerinden ve Rusya Federasyonu içindeki Akraba Topluluklardan binlerce öğrenci ülkemizde eğitim görmektedir.

Cumhuriyetin ilk yıllarında ders verecek hoca bulamayan üniversitelerimiz, o yıllarda yurt dışından eğitimci ithal ederken, bugün dünyanın en iyi üniversitelerinde ders veren

¹ Suat İlhan, Türk Devrimi ve Türk Dünyası, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi, Divan yayıncılık Ankara 2001s.145

akademisyenler yetiştirmektedir. Bir çok üniversitemiz dünyanın önde gelen üniversiteleriyle yaptıkları işbirliği sayesinde nicelik ve nitelik olarak gelişerek eğitim kalitelerini sürekli artırmaktadır. Dünya sıralamasında parlak bir yere sahip olmasa da Türkiye üniversiteleri hâlâ cazibe merkezi olma özelliğini muhafaza ediyor. Bu iddiayı çeşitli üniversitelerde eğitimini sürdüren çok sayıda yabancı öğrenci sayesinde ispatlamak mümkündür.

Yabancı öğrencilerin Türkiye’de üniversite eğitimi almasının önü, Turgut Özal’ın cumhurbaşkanlığı döneminde yapılan kültür anlaşmalarıyla açıldı. 1990’ların başında Türkiye’ye çeşitli ülkelerden öğrenciler gelmeye başladı. 2005 yılı itibarıyla çeşitli üniversitelerde beş kıtadan 10 binin üzerinde öğrenci var. Siera Leone, Tanzanya, Zimbabve, Çin, Cibuti, Malavi, Kamboçya, Maldivler ve daha onlarca ülkeden Türkiye’ye öğrenciler gelmektedir.²

Yabancı öğrenciler Türkiye’de okuma fırsatını genellikle iki yolla elde edebiliyorlar. Bunların birincisi; Yabancı Öğrenci Sınavı’dır (YÖS). Üniversitelere bu sınavla giren öğrenciler eğitim gördükleri yıllar içerisinde her türlü masrafını kendileri karşılamaktadır. Diğer yol ise; Türk Cumhuriyetleri ve Akraba Toplulukları Sınavı’dır (TCS). Bu sınavla kazanan öğrenciler T.C. MEB’in verdiği burs ve imkanlarla okumaktadırlar.

1992 yılından bu güne kadar Azerbaycan’a 4.783 kontenjan verilmiş bu kontenjanın 3.042 si kullanılmıştır. Halen ülkemizde 750 civarında Azeri öğrenci eğitim görmektedir. Bu araştırmanın amacı; Türkiye’de öğrenim gören Azerbaycanlı öğrencilerin eğitim ve memnuniyetini ölçmeye yöneliktir.

Araştırma Azerbaycanlı öğrencilerin eğitim ve memnuniyet süreci ile ilgili görüşleri (problemleri) ortaya koymasından önemlidir. Eğitim hizmeti alanlar öğrencilerdir. Bir hizmetin kalitesinin yükseltilmesi ve verimliliğinin artırılması için en iyi yol, hizmeti alan öğrencilerin fikrinin sorulmasıdır.

² Ayşe Adlı, “Dünyanın Öğrencisi Türkiye’de”, Aksiyon.(Haftalık Haber Dergisi) Sayı: 551 - 27.06.2005 İstanbul s.5

Eğitimi iyileştirmek, geliştirmek ve değerlendirmek bir uzmanlık alanı olsa da lisans, yüksek lisans ve doktora ğrencilerinin yaşadıkları ülke, kaldıkları yurt, ğretim elemanlarının ders işleyişi ile ilgili fikirlerini öğrenmek öğretici olacaktır. Bu ğrencilerin başka bir ülke ve eğitim sisteminden gelmesi önemi daha da artırmaktadır. Bunun için İstanbul ve Ankara da lisans, yüksek lisans ve doktora yapan öğrencilere ulaşılarak anket uygulanmıştır.

I.BÖLÜM

EĞİTİME KURUMSAL YAKLAŞIM VE ETKİLEŞİM

Bu bölümde; eğitimin işlevleri, eğitimi etkileyen etmenler, Avrupa Birliği Eğitim Programları, Kültür, Azerbaycan ve Türkiye Türkçe'si, Azerbaycan hakkında bilgi ve Türkiye Azerbaycan eğitim ilişkilerine yer verilmiştir.

1.1.Eğitim Kurumlarının İşlevleri

Eğitim kurumları, diğer toplumsal kurumlar gibi toplumun bazı ihtiyaçlarını karşılamak üzere ortaya çıkmıştır.Temel amacı toplumdaki bireyleri yetiştirerek onları topluma yararlı bireyler haline getirmek olan eğitim kurumlarının,**toplumsal,siyasal,ekonomik ve bireyi geliştirme** olmak üzere dört işlevi olduğu söylenebilir. Bu işlevler evrenseldir.Diğer bir anlatımla, tüm toplumlarda eğitim kurumları bu işlevleri yerine getirmek üzere ortaya çıkmıştır.Ancak,bu işlevleri yerine getirme biçimi,hangi amaçlar doğrultusunda gerçekleştirilebileceği ve hangi işlevin öncelikli olduğu toplumdan topluma değişiklik gösterir³.Ve bu işlevlerde:

1.1.1.Eğitimin Toplumsal İşlevi

Eğitimin toplumsal işlevi, toplumun sürekliliğini ve gelişimini sağlayacak,toplumla uyumlu bireyler yetiştirmektir.Eğitim kurumları bu işlevini yerine getirmek için;

- a) Öğrencilere toplumun kültürel mirasını aktarır.
- b) Öğrencilerin toplumsallaşmasını sağlar,
- c) Yenilikçi ve toplumun kültürünü geliştirecek bireyler yetiştirir.

1.1.1.1.Toplumun Kültürel Mirasını Aktarma

Kültür, bir toplumun üyesi olarak, insanoğlunun öğrendiği (kazandığı) bilgi, sanat, gelenek, görenek, beceri ve alışkanlıkları içine alan karmaşık bir bütündür. Kültürün oluşturulması ve bunun diğer nesillere aktarılması insanoğluna özgü bir olgudur.İnsan yazılı ve sözel sembol kullanma becerisine sahip olan tek canlı varlıktır.İnsanın bu özellikleri, onun kendi yaşantıları yoluyla edindiği bilgi,beceri ve yetenekleri diğer nesillere aktarmasını sağlamaktadır.⁴

³ Nurettin Fidan, Eğitime Giriş, Alkım yayınevi, Ankara, 1999 s. 66

⁴ a.g.e., s.67

Kültür konusundaki en önemli şey insanların bir lisanı, dili kullanma yetenekleridir. Yaşadığımız olayları dil ile açıklayabiliriz. Kültürün bize öğrettiği kadarıyla bazı gördüğümüz veya yaşadığımız olayları anlamlandırabilir açıklayabiliriz.⁵

Kültürel değerler ve normlar bireylerin toplum içinde birbirlerine benzer davranışta bulunmalarını sağlayarak toplumun bütünlüğünün korunmasına yardımcı olur. Bunlar, bireylere toplum içinde nasıl davranmaları gerektiği hakkında kullanışlı modeller sunar. Kültürün önemli bir kısmını oluşturan bilgi birikimi ise toplumların gelişmesinde önemli rol oynar.

Günümüz modern toplumlarında kültürel birikimin hızlı olması bireylerin günlük yaşantılarında kültürel mirasın tüm boyutları ile karşılaşmaları ve öğrenmelerini olanaksız kılmaktadır. Bu nedenle kültürel mirasın yeni nesillere aktarılması görevi eğitim kurumları tarafından üstlenilmiştir⁶. Kültür mirasını aktarma İlköğretimden başlayarak Eğitimin tüm kademelerinde devam etmektedir.

1.1.1.2. Toplumsallaşmayı Sağlama

Bireyin toplumun üyesi haline gelme sürecine toplumsallaşma denir. İnsan biyolojik bir varlık olarak çok ya da az örgütlenmiş toplum dediğimiz gruplar içinde dünyaya gelir. Her toplumun kendine özgü davranış biçimleri vardır. Bireylerin giyim, barınma, yemek yeme tarzı, aile içindeki ilişkiler, toplumsal roller toplumdan topluma değişir. Bu davranışlar kültürün bir parçasıdır. Birey çevresi ile etkileşim kurarak bu davranışları bilinçli ya da bilinç dışı olarak öğrenir.

Kültürel birikimin sınırlı olduğu ilkel ya da yakın toplumlarda, bireyin toplumsallaştırılmasında aile ve toplumdaki diğer üyelerin çabaları yeterlidir. Bu toplumlarda çocuk yaşamını sürdürmek için yapacağı ekonomik faaliyetleri, toplumun inanç ve değerlerini aile üyelerinden ve akran gruplarından öğrenebilir. Ancak kültürel birikim hızlandıkça, bireyin toplumsallaştırılması işlevi değişik toplumsal kurumlar tarafından sağlanmaya başlanmıştır. Günümüz modern toplumlarında her toplumsal kurum bireye kültürün farklı özelliklerini kazandırır. Örneğin çocuk aile üyelerinden aile içindeki rolleri, aile üyelerince

⁵ Enver Özkalp, Davranış Bilimlerine Giriş, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları No:173, Eskişehir, 1997 s. 39

⁶ Fidan, a.g.e., s. 67

kabul edilen değerleri ve inançları, arkadaş gruplarında ise arkadaş ilişkilerini, arkadaşlık rolünü, üyesi olduğu grubun norm ve değerlerini öğrenir. Böylece biyolojik bir varlık dünyaya gelen insan toplumun bir üyesi haline gelir ⁷

Toplumsallaşma bireyleri yeni toplumsal ilişkiler kurma ve farklı insanlar tanıma imkanları sağlaması yoluyla dar ve sığ görüşlülükten kurtarır. Aile ve yakın çevrenin yerel ve yanlış şartlandırmalarını aşmalarına katkıda bulunur. Demokratik tutum geliştirme bakımından çocuk ve gençlerin ‘‘tek mümkün dünya’’nın kendi dünyaları olmadığını görmelerini sağlar⁸

Toplumsal kurumların büyük bir çoğunluğunda bireyin toplumsallaştırılmasında gelişigüzel ve kendiliğinden gerçekleşir.Eğitim kurumları ise, bireye kültürel mirastan seçtiği ve toplumdaki bireylerin büyük bir kısmı tarafından benimsenen özellikleri bilinçli ve amaçlı bir biçimde kazandırır.Bu nedenle bireyin toplumsallaştırılmasında eğitim kurumlarının ayrı bir yeri ve önemi vardır.Toplumsal kurumların farklılaşması,toplumsal ilişkilerin karmaşıklaşması toplumda yaşayan bireylerin birçok rolü üstlenmesini gerektirmektedir.

İnsanlar çocuk öğrenci,arkadaş,komşu,baba,anne,eş,meslektaş,üretici,tüketici ve vatandaş gibi rollerin bir kısmını aynı anda yerine getirerek toplumda yaşarlar. Bu rollerin hem ortak hem de birbirinden ayrılan yanları vardır.Bu rollerin nasıl oynayacağını toplumsal kurallar ve yasalar belirler.

Toplumla uyumlu bir insan olabilmek için bireyin üstlendiği roller sağlıklı bir biçimde topluma ve kendisine zarar vermeden yerine getirmesi gerekir. Eğitim kurumları bir yandan öğrencilere bu rollerin gerektirdiği davranışları öğretirken,diğer yandan onların okulda bu rollerin bir kısmını yaparak yaşarak uygulamaları için imkan hazırlar. Böylece toplumla uyumlu ,işbirliği duygusuna sahip, hak ve sorumluluklarının sınırını iyi çizen ve ona göre davranan bireylerin yetişmesi sağlanır.

1.1.1.3.Yenilikçi ve Toplumun Kültürünü Geliştirecek Bireyler Yetiştirme Toplumlara süreli gelişim ve değişim içindedirler.Kültür de toplumsal kurumlar ve

⁷ Fidan, a.g.e., s. 67

⁸ İhsan Sezal, Sosyolojiye Giriş, Martı Kitap ve Yayınevi. Ankara, 2002 s.267

şartlardaki değişimlerle birlikte sürekli değişir. Bu nedenle toplumların yaşamını sürdürmesi ve gelişmesi için yalnız kültürün yeni nesillere aktarılması yeterli değildir. Ayrıca bireylerin toplumdaki değişmelere uyum gösterebilecek ve değişmeye katkıda bulunacak bir biçimde yetiştirilmeleri gerekmektedir. Bu da eğitim kurumları ile sağlanır.

Eğitim Kurumları bireylere yeni değişme ve gelişmeler için gerekli bilgi ve değerleri kazandırarak onların toplumsal ve ekonomik gelişmeye uymalarını kolaylaştırır. Bunun yanı sıra toplumda yenilikleri başlatacak ve gerçekleştirecek yaratıcı bireylerin yetişmesine katkıda bulunur.⁹ Bu konuda eğitim programlarında girişimci bireylerin yani müteşebbislerin ortaya çıkmalarını sağlayıcı müfredata yer verilmelidir.

Eğitim yoluyla kültürün geliştirilmesi çoğunlukla üniversitelerde araştırmacılar, teknik elemanlar, teknik elemanlar ve bilim adamları tarafından sağlanır. Teknik elemanlar toplumun ekonomik gelişmesi ve insanların yaşamlarını kolaylaştıracak yeni teknoloji üretmekle uğraşırken; sosyal bilimciler, sanatçılar, edebiyatçılar ise kültürünün diğer boyutlarının geliştirilmesine yardımcı olurlar. Eğitim kurumlarında bireye kültürdeki hangi özelliklerin kazandırılacağı ve kazandırılmasında öncelik taşıyan özellikler toplumdan topluma değişmektedir.¹⁰

1.1.2. Eğitimin Siyasal İşlevi:

Yönetici seçkinlerin yetiştirilmesi olarak belirlenir. Aynı zamanda siyasal sistemi destekleyici bir siyasi kültür üretmek ve toplum üyelerine benimsetmeyi amaçlar. Demokratik sistemler demokratik değerleri, otoriter sistemler tek yönlü siyasi itaat ve sadakat değerlerini önerirler. Atatürk'ün "Fikri hür, vicdanı hür, irfanı hür nesiller" ideali, demokratik değerleri en somut biçimde ifade eder.¹¹

Eğitimin siyasal işlevi, toplumlarda devlet sisteminin ortaya çıkması ile başlamış, milliyetçilik kavramı ve demokrasinin gelişmesi ile önem kazanmıştır.

Eğitimin siyasal işlevini üç grupta toplamak mümkündür.

⁹ Fidan, a.g.e., s. 67

¹⁰ a.g.e., s. 68

¹¹ Sezal, a.g.e., s.267

- Mevcut siyasal düzeni koruma.
- Lider Yetiştirme
- Seçmen Yetiştirme

1.1.2.1.Mevcut Siyasal Düzeni Koruma :

Toplumlar genellikle mevcut siyasal rejimlerini korumak isterler.Eğitim kurumları toplumdaki bireylere milli ideolojiyi,değerleri ve idealleri kazandırarak onları mevcut siyasal düzene bağlı vatandaşlar olarak yetiştirirler.Okullarda çocuklara küçük yaşlardan itibaren bayrağı ,milli değerleri ve sembolleri benimsemeleri öğretilir.Devletin dayandığı temel felsefe,ideoloji ve ilkeler çeşitli dersler, törenler özel gün kutlamaları gibi faaliyetlerle çocuk ve gençlere kazandırılır.Böylece, eğitim kurumları mevcut siyasal düzenin korunmasına yardımcı olur.¹² İlköğretim ve lisede kutlanan belirli günler ve haftalarla ilgili kutlamaları bunlara örnek verebiliriz.

Her millet,eğitim faaliyetlerini kendi siyasal rejiminin ideolojisi doğrultusunda düzenler.Ülkemizde ise anaokulundan üniversite sonuna kadar tüm eğitim kademelerinde, Atatürk ilkelerini Cumhuriyet idaresini koruyan ve benimseyen, milli değerlere bağlı bireyler yetiştirilmesi amaçlanmaktadır.

2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanununda yer alan, eğitimin siyasal işlevi ile ilgili amaçlardan bazıları; Öğrencilerini:

- Atatürk inkılapları ve ilkeleri doğrultusunda Atatürk Milliyetçiliğine bağlı,
- Türk milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini koruyan,
- Türk olmanın şeref ve mutluluğunu duyan,
- Toplum yararını kişisel çıkarının üstünde tutan, aile ,ülke ve millet sevgisiyle dolu,
- Türkiye Cumhuriyeti Devletine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getiren, vatandaşlar olarak yetiştirmek.

¹² Fidan, a.g.e., s. 70

1.1.2.2.Lider Yetiştirme:

Eğitim kurumları bir yandan toplumdaki bireylere milli bilinci kazandırarak mevcut siyasal sistemin devamlılığını sağlarken,diğer yandan ülkenin yönetiminde rol alacak liderlerin yetiştirilmesinde de önemli rol oynar.

Eğitimin lider yetiştirme işlevi toplumdan topluma farklılıklar göstermektedir. Eğitimin bu işlevi toplumdan topluma farklılıklar göstermektedir. Eğitimin bu işlevi özellikle mutlak krallık dönemlerinde önem taşımaktaydı.Bu toplumlarda çoğunlukla yönetici ve liderler özel eğitim görmekteydiler. Osmanlı imparatorluğunda da bu amaçla Enderun Mektepleri açılmıştı.

Günümüz demokratik toplumlarında ise eğitimin lider yetiştirme işlevi genellikle tüm eğitim kurumları tarafından yerine getirilmektedir. Devlet yönetiminde ve çeşitli resmi kurumlarda lider statüsüne gelebilmek için çoğunlukla herhangi bir yükseköğretim kurumundan mezun olmak yeterlidir.

Ülkemizde, devlet yönetimi ile doğrudan ilişkisi olan Cumhurbaşkanı, Başbakan ve Bakanlar kurulu üyeleri yüksek okul ya da üniversite mezunları arasından seçilmektedir. Millet meclisi üyesi olabilmek için ise ilkökul mezunu olmak yeterlidir.¹³ Ancak bakan olabilmek için yine de alanında uzman olan, yabancı dil bilen kişiler seçilmektedir. Son zamanlarda bakan ve millet vekilleri arasında akademik kariyer yapanların sayısı her geçen gün artmaktadır.

1.1.2.3.Seçmen Yetiştirme

Demokrasi ile idare edilen toplumlarda eğitimin diğer bir siyasal işlevi iyi seçmen yetiştirmektir.Demokratik toplumlarda seçmenlik bireyin en önemli hak ve görevlerinden biridir. Demokrasinin sağlıklı yürümesi için toplumdaki bireylerin bu hak ve sorumluluklarını en iyi biçimde yerine getirmeleri gerekmektedir. Okullarda çocuk ve gençlere demokratik yaşamın gerektirdiği bilgi, davranış ve tutum kazandırılarak ileride iyi bir seçmen olmaları sağlanır. Eğitim düzeyi yükseldikçe vatandaşların seçme görevlerini yerine getirmede daha titiz olmaları ve yerinde karar vermeleri beklenir.¹⁴

¹³ Fidan, a.g.e., s. 70

¹⁴ a.g.e., s. 71

1.1.3.Eğitimin Ekonomik İşlevi

Eğitimin ekonomik işlevi, toplumdaki bireylere belli bir beceri kazandırarak onları üretici durumuna getirmek ve endüstri, tarım, hizmet alanlarında toplumun ihtiyacı olan insan gücünü yetiştirmektir. Eğitimin kurumları bu işlevlerini yerine getirerek, toplumun ekonomik yönden kalkınmasına ve gelişmesine katkıda bulunur.¹⁵ Bireylere bilimsel ve mesleki bilgi sağlayarak bireylerin yaşam düzeylerinin yükselmesine yardımcı olur.¹⁶

Eğitim kurumlarının toplumun ekonomik kalkınmasına katkıda bulunabilmesi, ekonomik kurumların ihtiyacı olan nicelik ve nitelikte insan gücü yetiştirilmesiyle mümkündür. Ekonomik kurumların çeşitli düzeyde eğitim görmüş insan gücüne ihtiyacı vardır.Eğitim kurumlarının bu talebi karşılayacak nicelik ve nitelikte insan gücü yetiştirilmesi gerekir. Eğitim kurumları tarafından arz edilen insan gücü talepten fazla olursa belli alanlarda işsizlik ve insan gücünün verimsiz kullanılması sorunu ortaya çıkar.Arz edilenin, talepten daha az olduğu durumlarda ise ekonomik kurumların verimi düşer ya da çalışması zorlaşır.Bu nedenle İnsan gücü ihtiyacı ile eğitim kurumlarından mezun olanların sayısı arasında denge kurmak büyük önem taşımaktadır. Eğitim kurumları insan gücü yetiştirmenin yanı sıra, toplumdaki bireylere ülke ekonomisinin getirdiği tüketici davranışlarını kazandırarak da ekonomik gelişmeye katkıda bulunur. Eğitim yoluyla bireye toplumsal kaynakların akılcı bir biçimde kullanılması ve değerlendirilmesi için gerekli davranışlar kazandırılarak ülke ekonomisine katkıda bulunmaları sağlanabilir.

Türk eğitim sisteminin ekonomik işlevine ilişkin amaçlarından yükseköğretim için olanları şunlardır: Öğrencileri, ilgi ve yetenekleri yönünden yurt kalkınmasına ve ihtiyaçlarına cevap verecek, aynı zamanda kendi geçim ve mutluluğunu sağlayacak bir mesleğin bilgi, beceri, davranış, genel kültürüne sahip vatandaşlar olarak yetiştirmek.

1.1.4.Eğitimin Bireyi Geliştirme İşlevi

Yukarıda kısaca açıklanan eğitimin toplumsal, siyasal ve ekonomik işlevleri toplumun ihtiyaçları açısından ele alınmıştır. Eğitim kurumları büyük ölçüde, toplumların bu

¹⁵ Fidan, a.g.e., s. 71

¹⁶Faruk Kocacık, Davranış Bilimlerine Giriş, Anadolu Üniversitesi Yayınları No:17 Açıköğretim Fakültesi Ders Kitapları Yayın No:107 Eskişehir,1997 s.92

ihtiyaçlarını karşılayarak toplumun sürekliliğini ve gelişmesini sağlamak amacıyla ortaya çıkmıştır. Ancak eğitim kurumları bu işlevlerini yerine getirirken, toplumdaki bireylerin gelişmesini sağlamak amacıyla ortaya çıkmıştır. Ancak eğitim kurumları bu işlevlerini yerine getirirken, toplumdaki bireylerin gelişmesine de katkıda bulunmaktadır. Birey, eğitim kurumlarında, doğal ve toplumsal çevresini tanıyarak bunlardan en iyi biçimde yararlanma ve temel ihtiyaçlarını dengeli bir biçimde karşılama yollarını öğrenir.

Bireyin geliştirilmesi, günümüzdeki modern ve demokratik toplumlarda bireye verilen değerin artması ile eğitim kurumlarının önemli işlevlerinden biri durumuna gelmiştir. Eğitim kurumları bu işlevlerini yerine getirebilmek için bireyin hem zihinsel, hem bedensel hem de duygusal yönden gelişmelerini sağlayacak faaliyetlere yer verirler. Eğitim programlarında yer alan matematik, fen bilgisi, sosyal bilgiler gibi dersler daha çok bireyin zihinsel gelişimine yardımcı olurken, beden eğitimi dersi ile okulda düzenlenen spor faaliyetleri öğrencilerin bedensel gelişimine katkıda bulunur. Resim ve müzik gibi dersler ise bireyin duygusal gelişiminde önemli rol oynar. Bu dersler ve okul içinde düzenlenen çeşitli faaliyetlerle bireye tüm yetenek ve becerilerini geliştirme fırsatı verilir.

Bireyin bütün yönleriyle geliştirilmesinin yanı sıra eğitim kurumlarının bireyin gelişmesine katkıda bulunabilmesi için, eğitim faaliyetlerinin bireyin ihtiyaçlarını karşılayacak biçimde düzenlenmesi gerekir. Eğitim kurumlarında kazandırılan bilgi ve beceriler, bireyin yaşamında kendisi için gerekli olan ve gerçekleştirmek istediği amaçlarına uygun olanlar arasından seçilmelidir. Bireye sağlıklı yaşama ve doğru beslenme yolları ile toplumsal ihtiyaçlarını karşılamasına yardımcı olacak bilgi, beceri ve tutumlar öğretilmelidir.

Eğitim kurumlarının bireyi geliştirme işlevini yerine getirmede karşılaştıkları en önemli zorluklardan biri bireyler arasındaki farklılıktan kaynaklanmaktadır. Bireylerin yetenekleri, gelişim hızları, ilgi ve ihtiyaçları birbirinden farklıdır. Bu nedenle eğitimin mümkün olduğu kadar bireyselleştirilmesi önem taşımaktadır. Günümüzde bu amaçla birçok öğretim yöntemi ve araçları geliştirilmiştir. Bunun yanı sıra eğitim programlarında birçok seçmeli derse yer verilerek öğrencilerin kendi ilgi ve yetenekleri doğrultusunda yetişmeleri sağlanmaktadır.

Türk Milli Eğitim Sisteminin bireyin geliştirilmesine ilişkin amaçlarında Yükseköğretim için olanlarından bazıları şunlardır:

- Öğrencileri hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı,
- Beden, ruh, zihin, ahlak ve duygu bakımından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş, vatandaşlar olarak yetiştirmek.¹⁷

1.2.Eğitimi Etkileyen Etmenler

1.2.1.Kentleşme

Nüfus artışı, sanayileşme,tarımda modernleşme,torağın bölünmesi, daha iyi yaşam koşulları ve başka nedenlerle ortaya çıkan kentleşme olgusu çok sayıda sorunu da beraberinde getirmiştir, getirecektir.

Kentleşme, demografik, ekonomik ve sosyokültürel değişmelere neden olur. Demografik anlamda ,nüfusun kırsal ve tarımsal alanlardan kente göç etmesidir. Ekonomik olarak kentleşme, tarım ve hayvancılıkla uğraşan nüfusun öncelikle sanayi olmak üzere tarım dışı sektörlere kaymasıdır. Sosyokültürel anlamda kentin normlarını ve yaşayış biçimini bir tarz olarak benimsemesi yaşaması demektir. Kentleşme temelde bir kültür değişmesidir. Kentleşme için kent kültürünün geliştirilmesi yanında, kentte yaşayanların fiziksel ve davranışsal olarak da uyum içinde olmaları gerekmektedir.

Ülkemizde “köyün ortak mallarından” söz edilmekte fakat kentin ortak malları bilinmemektedir. Hızla kentleşen (%60kent,%32 kırsal kesim) ülkemizin gerçek anlamda kentleşebilmesi için (demografik,ekonomik,sosyokültürel) üç unsurun bir arada tutulması gerekir. Bu unsurların birinin eksikliği halinde gerçek anlamda bir kentleşmeden söz edilemez.

Örneğin nüfus artışı ve göç nedeniyle sanayide ve hizmet sektöründe ilave bir istihdam kapasite artışı yaratılmazsa, kentlere yeni gelenler otopark mafyacılığından, kapkaççılığa, seyyar satıcılığa yani kayıt dışı olarak kimi yasal kimi yasal olmayan

¹⁷ Fidan, a.g.e., s.72-73

işlere kayıyorlar. Ekonomik olarak bu durumda olanlar gece kondular da 8-10 nüfus bir arada çok kötü koşullarda yaşamaktadırlar. Geleneksel yaşam tarzlarını kentlere taşıyanlar ne kentli ne de köylü olmaktadır.¹⁸

Türkiye’de kentleşme ve kentlileşme okula olan talebi artırmıştır. Kentsel sektör olarak da adlandırılan endüstri ve hizmetler sektörü örgütsel ve teknolojik değişim ile birlikte nitelikli işgücüne duyulan talebi arttırmaktadır. Okul sistemi içinde elde edilen bilgi ve beceriler kentsel değerlerin kaçınılmaz ön koşulu olarak öne çıkmaktadır. Nüfusun kentsel alanlarda toplanmasıyla birlikte okul sisteminde verilen sertifikalar giderek önem kazanmaya başlamıştır. Kentsel iş tutmanın ön koşulu olan eğitim sertifikaları okullaşmaya yönelik eğilimi hızlandırmıştır.¹⁹

1.2.2.Politik Durum

Her ülke yönetildiği siyasi rejimin gereklerine uygun bir eğitim sistemini geliştirir ve uygular. Hiçbir siyasi sistem amaçlarına ters düşen bir eğitim sistemini benimsemez.

Demokratik ülkelerde, özgür bir toplumda insanoğlunun temel gereksinimlerinin karşılanması esas olduğu için vatandaşların politik, kültürel, toplumsal, ekonomik yönlerini geliştiren bir eğitim sistemi uygulanır. Bu ülkeler ekonomik kalkınmanın ve demokratik yaşamın gerçekleşmesinin bireylerin kaliteli anlamda eğitimi ile mümkün olduğu düşüncesinde birleşirler. Demokratik ülkelerdeki eğitim sistemleri toplumsal ve ekonomik alanlarda girişilen devamlı denemelerle sürekli şekilde değişmeye ve gelişmeye açıktır. Türkiye ve Fransa demokrasi ile yönetilen ülkelerdir. Her türlü eğitim sorunları serbestçe tartışılarak çözüm için öneriler getirilmekte ve demokrasinin devamı ve ekonomik kalkınmanın sağlanması için nitelikli eğitim vermek amacıyla ileride değinilecek olan reformları yapmaktadırlar.

Diktatörlükle yönetilen ülkelerde ise eğitim çok daha farklı amaçlara hizmet etmektedir. Diktatörler, eğitimi kendi varlıklarını devam ettirmek ve amaçlarına ulaşmak için bir araç olarak kullanmışlardır. Almanya’da Hitler eğitiminden halkı “nazi”leştirmek için yararlanarak

¹⁸ Adil Türkoğlu, “Avrupa Birliği Sürecinde Eğitimi Etkileyen Etmenler” (Yazısı) Milli Eğitim Aylık Eğitim Ve Sosyal Bilimler Dergisi. Yıl:33 Sayı:167 Yaz 2005 s.10.

¹⁹ Ercan Tatlıdil, “Kentleşme ve Göç”, Sosyolojiye Giriş. s.347

eğitim sistemini amaçlarına uygun olarak kalıplaştırmıştır. İtalya’da Mussolini eğitim sistemini aşırı milli taşkınlık ve militarizm

ilkelerine bağlamıştır. İspanya’da Franco ise varlığını devam ettirebilmek için eğitime önem vermemiştir.

Tüm ülkelerde eğitim sistemleri iktidarların felsefe ve amaçlarına yansıtırlar. Eğitim ülkelerin toplumsal ve siyasi eğilimlerini izler ve aynı zamanda bu eğilimleri oluşturur.

1.2.3.Ekonomik Durum

Bir ülkenin tarım, sanayi ya da sanayileşmekte olan bir ülke olması eğitim politikasını etkiler. Doğal kaynakları zengin,ekonomisi dengeli, iyi haberleşme ve ulaştırma araçlarına sahip bir ülke,eğitim harcamalarına daha fazla yatırım yapabilir.Yerleşim merkezleri dağınık, doğal kaynakları az, halkı tarımla uğraşan ülkeler genellikle mali destek bulmakta güçlük ekerle.Bir lke, btcesinin ancak sınırlı bir kısmını eğitime ayırabilir. Ekonomisi gelişmiş bir ülkenin mutlaka iyi bir eğitim sistemi geliştireceği düşünülemez. Hkmet edenlerin eğitimin önemine inanmaları ya da eğitim için itkin bir kamuoyunun oluşması olumlu çalışmalara götürülmektedir. Suudi Arabistan ve Kuveyt zengin doğal kaynaklara sahip olmalarına karşın, bu kaynakları geliştirmek için hem malzeme, hem de yetişmiş eleman ithal etmek zorundadır. Danimarka ise verimsiz toprağı ve elverişsiz iklimine karşın ileri bir ekonomik düzeye ulaşmıştır. İngiltere yüzyılın başlarında mali yönden kuvvetli olmasına rağmen “iki sınıflı eğitim sistemine” karşı kayıtsızca bir tavır takınmıştır.1944 eğitim yarasası, ikinci Dünya Savaşı nedeniyle ülkenin ekonomik durumu bozulduktan sonra çıkmıştır.İngiltere olanaksızlıklar nedeniyle bazı güçlüklerle karşılaşmış,ekonomisi gelişince,1944 reformu amaçlarına ulaşmaya başlamış ve 1963 Robbins raporunun yasallaşması ile reform gerçekleşmiştir. Amerika ‘da ulusal savunma için eğitim yarasası 1957’de Rusya’nın Sputnik’i uzaya göndermesiyle kamuoyunun dayanılmaz baskısı nedeniyle çıkmıştır. Fransa’da “Yüksek ğretimde Yöneltme Yasası”1968’de yoğun ğrenci hareketleri nedeni ile çıkmıştır.

Ülkemizde köy enstitülerinin kurulması, endüstri meslek liselerinin sayıca artması,İkinci Dünya Savaşının g koşulları altında gerçekleşmiştir.üretim artışı ve istihdam sorununun

çözümü, uzun süreli planlamalarla eğitime daha çok kaynak aktarılmasıyla gerçekleşir.²⁰

“İnsan kapitali” veya “insana yatırım” gibi kavramlarla literatürde genel eğitim ve mesleki eğitime ayrı bir önem verilmektedir. Bu yaklaşımda üretim kapasitesinin artırılmasında işlenmiş insan ve fiziksel kapitallerin eğitime yapılacak harcamalarla sağlanacağı ileri sürülmektedir. Bir ülkenin gelişmişliği yapısal bir dönüşümün gerçekleştiğini ifade etmektedir. Bu nedenle günümüzde gelişmişliğin bir kriteri olarak işgücünün niteliği ön plana çıkmaktadır. Tüm gelişmiş ve gelişmekte olan toplumlar, insan gücü kaynağını zenginleştirmek için okul sistemini genişletmeye çalışmaktadır. Genişleyen bu okul sistemi içinde nüfusun okulda kalma yılları uzamaktadır.²¹

Üretim artışı ve istihdam sorununun çözümü, uzun süreli planlamalarla eğitime daha çok kaynak aktarılmasıyla gerçekleşir. Kaynak ayırımının Avrupa Birliği üyelerinin rakamlarına yaklaşması gerekmektedir.

1.2.4.Küreselleşme

Küreselleşme, “büyük” ve “küçük” iki anlamda kullanılmaktadır. Büyük anlamı iletişim ve bilim alanında yaşanan teknolojik devrimin insan ve toplum yaşamını güçlü bir şekilde etkilemesidir ve böylece “ticari düşüncedeki” büyük değişimdir; kısaca ekonomik etkileşimin doğasının anlaşılmasıdır. Küçük tanımı ise, globalizmin uluslar arası ve ticari alanda nasıl işlediğinin bilgisidir, dünyanın değişik yerlerindeki hangi pazarların büyüdüğünü bilme ihtiyacı-örneğin birlik oluşumlarının, işçi ve diğer sağlık politikalarının ve daha geniş kurumsal yapıların- ticareti nasıl etkilediğini anlamak gibi. Başka bir dille kapitalizmin insanın değişmez gerçeği gibi algılanmasıdır. Tabii liberalizmin sosyal devlete karşı yeni bir atak yorumudur. Pazarın işbirliği ve bölümün de esas olarak Pazar mekanizmalarına göre şekillenmesi esas görülürse, demokrasinin pek de “demokratik” olmayan yeni tanımı yapılması gerekmektedir.

²⁰ Türkoğlu, a.g.e., s.11

²¹ Sezal, a.g.e., s.347

Globalleşme, uluslar arası ekonomik ilişkilerin anlaşılmasında çok temel bir kavramdır; özellikle de soğuk savaş sırasında arka plandaki köklü değişimleri doğrudan etkilemektedir. Mekansal alanda üretimin yeniden biçimlenmesi, sınırlara karşı endüstrinin iç içe girmesi, mali pazarların yayılması, uzak ve kapalı ülkelere yeni tüketim ürünlerinin girmesi, Güneyden Kuzeye ve Doğudan Batıya doğru yoğun bir nüfus hareketinin olması, bunun sonucu yerli halkla göçmenler arasında yakın

komşuluk altında çatışmalar meydana gelmesi, dünya çapında demokratik güçlüklerin oluşması küreselleşmenin görünümleridir. Dolayısıyla küreselleşme; ekonomik, politik, kültürel ve ideolojik çoklu bir analizi gerektirmektedir.

Toplumlar post endüstriyel, kültürler de post modern olarak bilinen çağa girdikçe bilginin konumu da değişmektedir. Özellikle 1950'lerden bu yana teknolojik dönüşümler bilgi üzerinde hatırı sayılır değişiklikler yaratmıştır. Bugün genetik bilimin sokaktaki adam için bile ilgilenir olması araştırmaların önemini çok iyi bir şekilde göstermektedir. Araştırmanın yanı sıra diğer önemli bir işlev ise kazanılmış öğrenmenin aktarımıdır. Makinelerin küçültülmesi ve ticarileştirilmesi; öğrenmenin kazanılması, sınıflanmasını ve tüketime sunularak ortak bir bilgi haline gelmesini çok kolaylaştırmıştır. Bütün dünyada aynı anda izlenebilen video konferanslar ve elektronik gazetecilik bunlara iyi birer örnektir. Enformasyon sağlayıcı makinelerin verimli kılınması, insan dolaşımını kolaylaştırmanın ötesinde artık ses ve görsel simgeler (medya) öğrenim dolaşımını konusunda da büyük bir etkiye sahip olmuştur.

Bilgi salt bilime ve öğrenime indirgenemez. Teknik bilgi ve becerilerin ötesinde yani gerçekliğin yalın yakalanması ve uygulanmasının ötesinde bir ehliyet sorunudur. Araştırmanın zorunlu tamamlayıcısı öğrenmedir çünkü açık bir alıcıya ihtiyaç duyar. Önergelerin doğruluğunun tartışmasına yani alıcı eşitlere de ihtiyaç vardır.

Teknoloji, doğru ve güzele ilişkin değil, yeterliğe ilişkin bir oyundur. Teknik bir hareket daha iyisini yaptığında veya daha az enerji harcadığında "iyi" dir. Kanıt üretme amacıyla işbirliği optimal kılan araçlara ihtiyaç vardır ve para yoksa kanıtta yoktur. Dolayısıyla kim ki en zengindir, haklı olmanın en iyi şansına sahiptir. Böylece, zenginlik gerçeklik ve yeterlik arasında denklem kurulmaktadır. 19. yy.'da keşfedildiği üzere zenginlik olmadan teknoloji yoktur. Bu tersi içinde geçerlidir. Bilim bir tür üretim gücü, yani sermayenin dolaşımında bir

uğrak yeri olmaktadır.Teknoloji ile kar arasındaki “organik bağ” bilimle birleşmesiyle daha da ilerlemiştir.

Eğitimin meşrulaştırıcı gücü ise toplumsal sistemin en iyi işbirliği için optimal katkı sunmasıdır.Bunun bir yolu,sistem tarafından istenen uzmanların yetiştirilmesi, milli

devletlerin dünya rekabetinde mevzi kazanmasının sağlanması şeklindedir. İkincisi de sistemin gerektirdiği becerilerin yani elitlerin değil uygun oyuncuların yaratılmasıdır.

Artık sorulan soru yüksek eğitim kurumlarının “doğruluğunun” ne olduğu değil, “faydasının” ne olduğudur. Bilginin ticarileşmesinde “bilginin satılabilirliği”,iktidarın “büyümesine” katkısıdır. Bu anlamda veri bankaları kişisel bilginin üstündedir ve daha önemlidir. Öğrencilere aktarılması gerekende telematik (veri bankalarını kullanabilme becerisi) ve yabancı bir dilde akıcılığın sağlanmasıdır. Bir profesör, yeni dil oyunları için disiplinler arası takımlardan ve yerleşik bilgiyi aktarmadaki hafıza bankası şebekelerinden daha yeterli değildir artık.

Çok kültürlü başarı için değişik kültürlerde tecrübe fırsatı,dış ülkelerde iş-eğitim programları, kampus ve üniversitede çeşitlilik, uluslar arası organizasyonlarda stajlar gibi ögeler öncellenmektedir. Özetle, üniversitelerin ana araştırma, yayın ve öğrenme konularında uluslar arası arena da kendini geliştirmesi gerekmektedir. Bir diğer tartışma/beklenti ise,üniversite-endüstri işbirliğinin uluslar arası iş eğitimi ve araştırma düzeyine yükseltilebilmesidir.

Kısaca küreselleşme çağında eğitim anlayışı temel bilimlerin ötesinde pür ticari bir tercih içermektedir. Tekno-eğitim meşrulaştırıcı tek alternatif olarak kullanılmaktadır. Ancak bu bakış pek etik sorunu birlikte içermektedir. Halka, hafıza ve veri bankalarına serbest giriş imkanı sağlanırsa, o zaman dil oyunları, tam enformasyon oyunlarına dönüşebilir ve böylece sıfır toplamı oyunların ötesine geçilebilir. ²²

²² Türkoğlu, a.g.e., s.12-13

1.2.4.1. Küreselleşmenin yol açtığı fırsat ve tehlikeler

Fırsatlar: Teknoloji transferinden verimliliğin artmasına ve dolayısıyla ekonomik refahın yükselmesine hatta ve hatta ülkelerin birbirlerini daha yakından tanınmasıyla dünya barışına katkıda bulunmaya kadar çok geniş yelpazede ortaya çıkmaktadır.

Olası tehlikeler: Ulus devleti güç kaybetmesi ve bunun ortaya çıkabileceği olumsuz sonuçlar, nitelsiz işgücünün acımasız rekabetin kurbanı olması, gelir dağılımının bozulması, alt kültürlerin ortaya çıkması, hacim ve rekabet açısından biçim değiştiren sermaye hareketlerinin makro ekonomik istikrarsızlık ve finansal krizlerin ortaya çıkmasındaki rolü, çevre sorunlarının artması gibi değişik alanlarda odaklaşmaktadır.

1.2.4.2. Küreselleşme İle Ortaya Çıkan Gereksinimler

En başta eğitim geliyor. var olabilmenin ve ayakta kalabilmenin güvencesi, iş alanları ve sosyal güvenlik sistemleri. Bunlar böylesine zor süreçlerde var olabilmenin ve ayakta kalabilmenin önemli koşulları diye görülebilir. Eğer bu güvencelerde tehdit altındaysa durum daha da zor demektir.

Bireyin küreselleşmesi çağdaş bilgi ve beceriye sahip olması kendi dışındaki insanlarla "rekabet" edebilecek düzeye gelmesidir. Ülke ve ülke dışında adını ve sanını bilmediği insanlarla rekabet edebilmek için insanın şu özelliklere sahip olması gerekir:

- Çağa uygun eğitim görmesi.
- Geçerli bir meslek sahibi olması. Bunun yanı sıra ikincil meslek ve becerilerle donanmış olması.
- Sorunlarının çözümünü araştırmada arayan bir karakter geliştirmesi.
- Toplumsal ilişkilerinde gerekli entelektüel ve duygusal derinliğe ulaşmış olması.
- Anadili dışında geçerli bir yabancı dili iyi bilmesidir.

Bu niteliklere sahip olan insanların meydana getirdiği toplum, "bilgi toplumu"dur. Bilgi toplumu odağında yer olan bu rekabet düzeyi yüksek insan modeliyle küresel gelişmelere adapte olmakta güçlük çekmez.²³

²³ İsmail Doğan, Sosyoloji (Kavramlar ve Sorunlar) Pegem A yayıncılık Ekim, 2004) s.73

1.2.5.Beyin Göçü

Bir vasıflı elemanın yetiştirilmesi, hem belirli bir zaman almaktadır ve bir süre beklemek gerekmektedir, hem de bir eğitim yatırımı gerektirmektedir. Bunun yerine yetişmiş bir vasıflı elemanı ithal etmek, az bir eğitim maliyetiyle o kimseden faydalanmak demektir. Bu kimsenin yetişmesi, bilgi ve kabiliyetinin geliştirilmesi yönünden kendi ülkesi maliyeti taşımaktadır. Göç ettiği ülke ise bir eğitim yatırımına veya daha dar anlamda herhangi bir harcamaya gitmeden sınırlı bir konut ve sağlık harcaması hariç bu kimseden faydalanacaktır. Bu durumda göç edilen ülke eğitim yatırımı açısından karlı çıkmakta ve o kimseye düşen yatırım miktarı kadar tasarruf etmiş sayılmaktadır. Birde bu kimsenin sosyal ve ekonomik gelişmeye yapacağı katkı düşünülürse, göç alan ülkenin bu işten ne kadar karlı çıkacağı ortadadır.²⁴ Ülkemizde de maddi tatminsizlik ve araştırmacıya gereken önemin verilmemesi gibi nedenlerden dolayı özellikle Amerika'ya çok sayıda beyin göçü olmuştur.

1.2.5.1.Beyin Göçünün Sebepleri

- Lisans düzeyinde burslu ve kendi hesabına okumak üzere yurt dışına öğrenci gönderilmesi.
- Sayı ve nitelik olarak bazı dallarda eğitilen insan gücü ile talep edilen insan gücü arasındaki dengesizlik.
- Maddi tatminsizliğin yanında manevi tatmine erişememek.
- Eğitim istihdam ilişkilerinin yeterince düzenlenmemesi.
- Yaratıcı gücün teşvik edilmemesi, araştırma ve inceleme konusunda imkan yetersizliği.
- Milli ideallerin eğitim ve kültür politikaları yoluyla gençlik ve aydınlar arasında yer edememesi.
- Siyasi ve ekonomik istikrarın bulunmaması, demokratik yapının zedelenmesi, can ve mal güvenliğinin azalması.
- Gelişmiş ülkelerin teknolojik gelişme ve yeniliklerin merkezi olmaları
- "Ağıştırma" ve "telkin" yoluyla gelişmiş ülkelerin cazip gösterilmesi.²⁵

²⁴ Mustafa Erkal, Sosyoloji (Toplum Bilimi) Genişletilmiş 10. Baskı Der yayınevi İstanbul,1999 s.293

²⁵ Erkal,a.g.e., s. 294

1.3.Kültür

Tylor'un tarifine göre, "kültür, bilgiyi, imanı, sanatı, ahlakı, hukuku, örf ve adeti ve insanın toplumun bir üyesi olması dolayısıyla kazandığı diğer bütün maharet ve alışkanlıkları kapsayan karmaşık bir bütündür. Toplumun kültürünün eğitim çağındaki genç kuşaklara aktarılması kültürün milliliğini koruduğu gibi, toplumun sürekliliğini de doğurmaktadır. Topluma ait olan milli kültürün genç kuşaklara nakledilmesi, eğitim yoluyla olmaktadır.

1.3.1.Alt Kültür, Karşı Kültür

Toplumun mevcut yaşam biçimi ile farklılaşan ve kendi üyelerine bu farklılığı benimseten gruplara alt kültür denilir. Kast benzeri olmamakla birlikte büyük ölçüde grup dışına kapalı bu nedenle de grup üyeleri için bir takım standartlara sahiptir.

Alt kültürün değerleri ve diğer standartları tüm toplumun yürürlükteki değerlerine ve diğer öğelerine kesin bir tepki olarak da gelişebilir. O zaman buna "karşı-kültür" denilir. Aykırı ve karşı kültürün ulusal kültürle bütünleşmesi oldukça zordur. Oysa alt kültürler ulusal kültürlerin çeşitliliğini ve zenginliğinin besleyen kanallardır.

1.3.2.Popüler Kültür

Fransızca aslı "populaire" olan sıfatın ait olduğu dilde halkla ilgili, tanınmış, sevilen şeklinde anlamları bulunur. Türkçe'de buna yakın anlamlarda kullanılmaktadır. Örneğin halkın çok sevdiği kişiler, halkın çok yakından ilgi gösterdiği konular bu anlamda popüler kişi ve konular olmaktadır.

Popüler kültür özellikle Türkiye'de buradaki dil marifetinin aşan toplumsal bir boyuta ulaşmaktadır. Halkın sevgi ve sempatisi ile buna uygun davranış üreten kişiler bu etkileşimde farkında olmaksızın popüler kültürü de yaratmış olur. Bir ucunda halk diğer ucunda onun sevgi ve sempatisine medar olan kişiler ve olaylar böylelikle popüler kültürün tabanını oluşturur.Kültür adına ortaya konan bütün ürünlerde temel ölçüt halkın sevgi ve sempatisidir. Halkın sevmediği kişilerin, ilgi duymadığı konuların akıl erdiremediği düşüncelerin ise popüler kültürde asla yeri yoktur, olamaz.²⁶

²⁶ Doğan,a.g.e., s.298

1.3.3.Milli Kültür

Milli ve evrensel kültür konusu kültür hakkında en çok tartışması yapılan alanlardan birisidir. Sorun akademik olduğu kadar politik ve ideolojik ilginin de bu kavramlar üzerinde toplanmış olmasından kaynaklanmaktadır.

Milli kültürün temel belirleyicisi olan millet ve milli devlet tanımları, bugün kullandığımız özgün anlamına modernleşme süreçlerinde ulaşmış, özellikle 18. ve 19. Yüzyıl Avrupa'sındaki gelişmeler bu açıdan belirleyici olmuştur. Milli devlet milletle devletin birbiriyle çakışması gerektiği, her millete bir devlet düşüncesinin doğru olduğu iddiasında hayat bulur. Burada can alıcı soru kimlerin millet sayılacağı ve devlet kurma hakkı olduğu düşüncesidir. Acaba her farklı dil konuşan ve kendini millet kabul eden çevreler başkalarınca öyle kabul edilecek ve devletlerini kurmalarına izin verilecek midir? Bu konuda genel yaklaşım millet sayılabilmemenin bir eşik değeri olduğu düşüncesidir. Eğer her farklı dil konuşan kesime devlet olma hakkı verilseydi, yer yüzünde yaklaşık sekiz bin civarında milli devletin olması gerekirdi; bu mümkün olmayacağına göre, kendini farklı gören kimi kültürel çevreler hayatlarını başka bir milli kültür/milli devlet çevresinde sürdüreceklerdir.

1.3.4.Evrensel Kültür

Evrensel kültür ise, ekonomik olarak gelişmiş, siyaseten dünya üzerinde etkin, sanat ve kültür alanında parlak örnekler ortaya koyan ülkelerin başka ülkeler tarafından da kabul gören değerlerinden oluşur. Burada iki yönlü sürecin altını çizmek gerekir: Birincisi, bu tür ülkeler evrensel düzeyde çekim merkezleridir ve ürettikleri değerler artık özgün bir milli kültürün eseri sayılamazlar. Amerika Birleşik Devletleri'nin, kimi Avrupa ülkelerinin konumu böyledir. Dünyanın her yerinden o ülkelere her alanda bir akım vardır; başka yerlerde milli sınırları aşkın performans gösteren her tür sanatçı, kültürel ürün bu ülkeler tarafından kendi coğrafyalarına çekilir. Dolayısıyla oraya giden "ürün" hem her yere aittir hem de artık özgür olma manasında hiçbir yere ait değildir. Bu tür yerel aidiyet kaybı onu evrensel düzeye çıkarır. Bu kültürün bir başka özelliği ise gündelik hayatın yoğun bir biçimde milletler arası deneyime açık oluşudur. Orada her milletten insanın, her milli kültürden örneklerin olması, bir tür birleşmiş milletler ilişkisi ve deneyimim yaratır. Böylelikle edebi ve kültürel atmosfer daha başlangıçta evrensel kültür için uygun hale gelir.²⁷

²⁷ Sezal,a.g.e., s.126-127.

1.3.5.Kültür Şoku

Yeni bir olgu ve olay karşısında hazırlıksız olmanın getirdiği psikolojik ve toplumsal ‘‘şok’’, korku, heyecan ve panik halidir. Toffler bu durumu şöyle açıklar: Kültür şoku (şaşkınlığı) hazırlıksız bir ziyaretçinin yabancı bir kültüre dalması sonucu karşılaştığı etkidir.

1.3.6.Kültür Değişmeleri

Kültürde değişme kültürün dinamik yapısı ile ilgilidir. Bu nedenle kültür değişmeleri kaçınılmaz bir toplumsal gerçekliktir. Kültür değişmesi, bir toplumun mevcut düzenini, yani toplumsal yapıdaki maddi ve manevi kültürünü bir modelden başka bir modele dönüştüren bir süreçtir. Bu şekilde kültür değişmesi, bir toplumun siyasal yapısında, idari kurumlarında, bilgi sisteminde eğitim örgütünde, yasalarında, maddi alet ve araçlarında, bunların kullanılmasında toplumsal ekonominin dayandığı üretim araçlarının tasarruflarında az çok meydana gelen dönüşüm ve değişmeleri içerir.

1.3.6.1.Zorunlu Kültür Değişmesi

Kültürel etkileşimin iki boyutundaki toplumlardan biri diğerine kendi kültür öğelerini kabulü ve benimsemesi baskı yapar, ya da yönetimdeki belirli gruplar bu yabancı kültür öğelerinin benimsenmesinde genelin muhalefetine rağmen ısrar ederek, zorla kabul ettirmeye çalışırsa bu şekilde meydana gelen değişmelere zorunlu kültür değişmeleri denir

1.3.6.2.Serbest Kültür Değişmesi

Bir toplum yada toplumsal grubun yabancı bir kültüre sahip grup veya toplumla ilişki halinde olması sonucu hiçbir baskı altında kalmaksızın kişisel öğelerle beraber söz konusu kültürün belirli bir kısmını alıp benimsemesi sonucunda bünyesinde meydana gelen değişmelerdir.²⁸

²⁸ Doğan a.g.e., s.295

II.BÖLÜM

EĞİTİM PROGRAMLARINA KURAMSAL YAKLAŞIMLAR VE AVRUPA BİRLİĞİ EĞİTİM PROGRAMLARI

Avrupa Birliğinin eğitim programı üç temel alandan oluşmaktadır. Bunlar Socrates (Genel Eğitim), Leonardo da Vinci (Mesleki Eğitim)ve Youth (Gençlik) Programıdır. Programların bütçesi oldukça yüksektir. Socrates 1.850 milyon Euro, Leonardo 1.150 milyon Euro ve Youth 520 milyon Eurodur.²⁹

2.1.Socrates (Genel Eğitim)

Avrupa Birliği'nin genel eğitim alanındaki eylem programıdır. Program aşamalar halinde planlanıp uygulamaya konmaktadır. Programın ikinci safhası 1 Ocak 2000 - 31 Aralık 2006 dönemini kapsamakta ve 1995-1999 döneminde elde edilen tecrübeler ve başarılar bina edilmiş bulunmaktadır.

Socrates (Genel Eğitim), Avrupa Birliği Antlaşmasınının 149 ve 150. maddelerine dayanılarak hayata geçirilmiştir. Söz konusu maddelere göre, Birlik üye devletlerle yakın işbirliği içinde, bir dizi eylemi uygulamaya koyarak eğitimde kalitenin geliştirilmesine katkıda bulunacaktır. Antlaşma, aynı zamanda, Birliğin bütün vatandaşlarının hayat boyu öğrenme imkanlarını geliştirme taahhüdünü de içermektedir.

Socrates programı aşağıdaki türden faaliyetleri desteklemekte ve programın değişik eylem alanlarında (alt program) çeşitli şekillerde hayata geçirilmektedir:

- Avrupa'da, eğitim alanında insanların ülkeler üstü (ülkeler arası) hareketliliği,
- Eğitim alanında yeniliği ve kaliteyi artırmayı hedefleyen, ülkeler üstü işbirliği ve ortaklıklara dayanan projelerin geliştirilmesi,
- Yabancı dil yeteneklerinin geliştirilmesi ve farklı kültürlerin anlaşılması,
- Eğitimde bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımı,

²⁹ " Avrupa Yüksek Öğretim Alanını Gerçekleştirmek"

- Karşılıklı bilgi, tecrübe ve iyi uygulama örneklerinin aktarımını kolaylaştıran ülkeler üstü işbirliği ve iletişim ağları,
- Eğitim sistemleri ve politikalarının karşılaştırmalı olarak incelenmesi ve gözlenmesi,
- Karşılıklı bilgi değişimi ile yeniliklerin ve iyi uygulama örneklerinin yayımına yönelik faaliyetler³⁰

Socrates uygulamada bireylere öğrenim ve başka eğitim kuruluşlarına öğretim projeleri düzenlemek ve deneyimleri paylaşmak için destek sağlamaktadır.Çeşitli kurum ve kuruluşlarla ve sivil toplum örgütlerine eğitim konularında etkinlikler yapmaları için yardım etmektedir.Socrates Programı çerçevesinde yalnızca AB'ye üye ülkeler arasında karşılıklı işbirliği projeleri maddi destek alabilmektedir.

Hedeflenen gruplar ve projeler ne olursa olsun Socrates, Avrupa'nın çok kültürlü karakterini vurgulamak için başlatılmıştır.Bu çerçevede dezavantajlı grupların eğitimi Socrates Programı tarafından desteklenmektedir.Aynı şekilde,sosyal dışlama ve okullarda başarısızlığın ortadan kaldırılması programın hedefleri arasında bulunmaktadır. Bu amaçla yeni bilgi iletişim teknolojileri (ICT) kullanılarak büyük bir veri bankası oluşturulmuştur.Ayrıca,değişik Avrupa dillerinin öğreniminde yeniliklerde Socrates Programı kapsamında teşvik edilmektedir.

Eğitimin her alanında Avrupa işbirliğini esas alan Socrates Programı'nda bu işbirliği,mübadele,birleşik projeler organize etme,fikirleri ve başarılı uygulamaları paylaşma için Avrupa bilgi ağını kurma,ortak çalışma ve karşılaştırmalı analizler yapma gibi değişik şekillerde gerçekleştirilmiştir.

Socrates'in birinci aşamasında (1995-2000) gerçekleştirilenler şu şekilde özetlenebilir:316.000 yüksek öğrenim öğrencisi,tam zamanlı eğitimlerinin belli bir dönemini diğer katılımcı ülkelerin birinde geçirmiştir.26.000 öğretmen ve asistan sisteme entegre bir başka ülkeye nakledilmiştir.80.000 genç başka bir avrupa dili ile iletişim kurmak için düzenlenen ortak projelere ve değişik programlarına katılmıştır.5.000 okul arasında 1620 ortaklık anlaşması gerçekleştirilmiştir.1.800'den

³⁰“AB Eğitim ve gençlik Programları merkezi”

http://www.ua.gov.tr/portal/page?_pageid=218,33383&_dad=portal&_schema=PORTAL31.01.06

fazla yüksek eğitim kurumunun katılımı ile üniversiteler arası 2673 işbirliği programı oluşturulmuştur.

Socrates Programı'ndan alınan bu başarılı sonuçlar üzerine,Avrupa Parlamentosu ve AB Bakanlar Konseyi 'nin ortak kararı ile Ocak 2000'de Socrates Programının 2000-2006 yılları arasında sürmesi planlanan ikinci aşaması uygulamaya konmuştur.

Socrates Programı'nın ikinci aşamasının özel amaçları şu şekilde sıralanmıştır:

- Eğitimin her düzeyinde,Avrupa boyutunun desteklenmesi,
- Avrupa çapında fırsat eşitliğinin desteklenmesi,
- Eğitsel kaynaklara uluslar arası erişimin kolaylaştırılması,
- Avrupa Birliği içinde dil öğreniminin niteliksel ve niceliksel gelişiminin desteklenmesi yoluyla eğitimin kültürler arası boyutunun ve Avrupa Birliği halkları arasında anlayışın ve eğitimin alanında,kurumlar arası değişimin teşvik edilmesi,
- Açık ve uzaktan eğitim,
- Diplomalara ve çalışma dönemlerinin tanınması,
- Bilgi paylaşımının geliştirilmesi yolunda engellerin kaldırılarak daha güçlü bir işbirliği sağlanması
- Eğitim-öğretim uygulama ve materyallerin geliştirilmesinde yenilikçi yaklaşımların ve teknolojinin kullanımının desteklenmesi ve eğitim alanında ortak politika ve ilgi alanlarının saptanması

Socrates II'nin karar metninde, programın ilk aşamasından farklı olarak,desteklenecek etkinliklere yer verilmiş,yaralanıcı hedef kitle belirtilmiş,komisyon ile üye ülkeler arasında yetki ve sorumluluk paylaşımı belirlenmiş ve eylemler arası ve diğer programlarla tutarlılık,tamamlayıcılık,izleme ve değerlendirme çalışmalarına özel önem verilmiştir.Ayrıca bu metinde programa Türkiye'nin katılımı da öngörülmüştür.³¹

Socrates Programı sekiz eylem alanından (alt program) oluşmaktadır ve özet olarak aşağıdaki türde faaliyet/projelerle uygulamaya geçirilmektedir.

³¹ Doğan,a.g.e.,s.190-191

2.1.1.Erasmus: Yüksek Öğretim

Üniversite lisans ve lisans üstü (doktora dahil) eğitimi, bu alanda işbirliğini ve karşılıklı öğrenci değişimini konularını içermektedir. 24 Ocak 2000 tarihinde benimsenmiş olup 2006 yılı sonuna kadar olan bir dönemi kapsamaktadır.³²

2.1.1.1.Erasmus'un Amaçları :

Yüksek öğrenim,yüksek kaliteli insan kaynaklarının oluşturulmasında, bilimsel buluşlar yoluyla ortaya çıkan gelişmiş bilginin paylaşılmasında,artan ihtiyaçlar karşısında yeni beceri ve yeterliliklerin geliştirilmesinde ve gelecek nesillerin Avrupa içinde yetiştirilmesinde büyük önem taşımaktadır.Varolan bilginin çok çabuk eskimesi, eğitimdeki hızlı değişiklik ve yenilikler,yüksek öğretimde yeni yöntemlerin uygulanması hayat boyu öğrenmeyi önemli hale getirmektedir. Bütün bunlar dikkate alınarak, Erasmus programı ile yüksek öğretim kurumlarının Avrupa etkinlikleri yanında Yöneticilerin,öğretim elemanlarının ve öğrencilerinin değişimini desteklemektedir. ERASMUS tüm yüksek öğretim kurum ve kademeleri ile çeşitli disiplinlere açık bir programdır.Özellikle öğrenci mübadelesi,Erasmus I ve II'nin ana motifini oluşturmaktadır.Erasmus yüksek eğitim programlarında “Avrupa Boyutunu” geliştirmeyi amaçlayan işbirliğine dayalı bir programdır. “Öğrenciler Avrupa'ya getirmek,Avrupayı tüm öğrencilere götürmek” ERASMUS'un sloganıdır.Program içinde öğrenci hareketliliği büyük bir öneme sahiptir.Önümüzdeki dönemde bu programa katılmayan öğrencilerin aldığı derslere Avrupa boyutunun eklenmesi konusunda yüksek öğretim kurumları daha fazla desteklenecektir.Öğretim elemanlarının değişimine ve ülkelerarası programların geliştirilmesine büyük önem verilmektedir.Bu nedenle katılımı ve paylaşımı daha çok sağlamak için açık ve uzaktan eğitime ayrı bir önem verilmektedir. ERASMUS üniversitelerin komşu bölgelerdeki diğer kurumlarla işbirliği yapmasını ve böylece katılımcı uluslar arası işbirliği imkanlarının artırılması ve zenginleştirilmesi desteklenmektedir.³³

2.1.1.2. Erasmus Bir Burs Programı Değildir

Sadece öğrenci değişimi yapabilen kurumların öğrencilerine bireysel olarak gittiği ülkeye göre değişebilen miktarda maddi katkı sağlanır. Türkiye'den giden öğrenciler

³² “AB Eğitim ve gençlik Programları merkezi”(Erasmus) a.g.s.,

³³ Doğan,a.g.e., s.192

için bu destek, 2004-2005 dönemi için 500 Euro sabit, buna ilaveten aylık 300 Euro olarak uygulanmış olup 2005-2006 dönemi için, aylık 400 Euro olarak belirlenmiştir.

2.1.1.3. Programın İşleme Biçimi

Programa katılabilmek için AB Eğitim ve Gençlik Programlarına ülke olarak katılımın gerçekleşmesinden sonra öncelikle yüksek öğretim kurumlarının tüzel kişilik olarak Erasmus programına katılım hakkı elde etmek için Erasmus Üniversite Beyannamesi'ne (EÜB) (Erasmus University Charter-EUC) başvurup AB Komisyonu'ndan onay almaları gerekmektedir. Bu onay bir çeşit programa "giriş bileti" anlamı taşımaktadır. AB Komisyonu, beyannamede verilen kurumsal bilgileri, ilgili üniversitenin rektörlük onayını taşıdığı için doğru kabul eder fakat bu bilgilerdeki herhangi bir yanlışlık veya yanıltma amaçlı herhangi bir bilgi bir şekilde tespit edilirse, ilgili üniversite, işbirliği kurduğu üniversiteler ve Komisyon nezdinde itibarını kaybeder. Bu da daha sonra yapmayı düşündüğü işbirliği zeminini ortadan kaldırabilir. Bu başvuru için son tarih her yılın 1 Kasım günüdür. EÜB, üniversitelere Erasmus programı tarafından desteklenen faaliyetlere katılım hakkını verir. Türkiye'den 1 Kasım 2003 itibariyle yapılmış olan müracaatlardan 65'i olumlu sonuçlanmıştır. Bir başka ifadeyle, 2004-2005 akademik yılı itibariyle 65 yüksek öğretim kurumumuz Erasmus faaliyetlerine katılabilmektedir. 2004-2005 itibariyle programa katılan yüksek öğretim kurumu sayısı 2200 civarındadır. 2005-2006'dan itibaren bu sayı 2382 olacaktır. 1 Kasım 2004 itibariyle, programa katılmak için başvuruda bulunup Erasmus Üniversite Beyannamesine onay alan 183 yeni kurum arasında 14 Türk yüksek öğretim kurumu yer almaktadır. Böylelikle, 2005-2006 dönemi itibariyle 79 yüksek öğretim kurumumuz Erasmus'ta yer alabilecektir.³⁴

2.1.2. Comenius: Örgün Eğitim - Üniversite Öncesi Okul Eğitimi

Jan Amos Komensky- daha çok John Amos Comenius olarak bilinmektedir- 17. yüzyılın eğitim alanındaki en etkili reformistlerindendir. Kendisi modern eğitimin

babası olarak bilinir. Bu sebeple, Avrupa Birliği'nin eğitim programlarından birine Comenius adı verilmiştir.³⁵

³⁴ "AB Eğitim ve gençlik Programları merkezi"(Erasmus) a.g.s.,

³⁵ Eğitimde Diyalog, "Comenius İle Söyleşi" Başbakanlık D.P.T. yayınları Sayı: 6, Ekim 2005 s.6 parag.1

Comenius, okul öncesi ilk ve ortaöğretime ağırlık veren bir programdır. Bu bağlamda geniş kitlelere hitap etmektedir. Bunlar öğrenciler, öğretmenler, eğitim personeli ve diğer yetkililer, aile kuruluşları, sivil toplum örgütleridir.

Comenius okulların ortak çalışmalarını, okul eğitim personelinin eğitimi ile ilgili projeleri ve okul eğitim ağlarını destekleyen bir program olarak dikkati çekmektedir. Bu program aynı zamanda nemli konular üzerinde de durmaktadır. Bunlar Avrupa vatandaşlığı için önemli olan çok kültürlü bir eğitim, dezavantajlı gruplar için destek, okulda başarısızlıkla baş etme ve dışlamayı önleme olarak özetlenebilir.

2.1.2.1 Comenius'un Yapısı :

Comenius, üç ana bölüme ayrılmaktadır. Bunlar:

- Comenius: Okul işbirliği, Comenius okul projeleri, Comenius dil projeleri, Comenius okul gelişim projeleri, Comenius dil yardımları, hazırlık ziyaretleri
- Comenius: Okul eğitim personelinin eğitimi, okul eğitim personelinin eğitimi için Avrupa işbirliği projeleri, okul eğitim personeli için bireysel eğitim yardımları, başlangıç eğitimi, Comenius dil yardımcılığı, Hizmet içi eğitimi, hazırlık ziyaretleri
- Comenius: Ağlar, okul işbirliği ile ilgili ağlar, okul eğitim personelinin eğitimi ile ilgili ağlar, hazırlık ziyaretleri

Yukarıdaki kategorilere uymayan ancak okul eğitimi ile ilgili olan diğer bazı projeler ve çalışmalar da Comenius'dan destek alabilmektedir.

2.1.2.2. Comenius'un Hedefleri:

Comenius'un genel hedefi kaliteyi zenginleştirmek ve okul eğitiminin Avrupa boyutunu geliştirmektir. Bu da okullarda uluslararası işbirliğinin teşvik edilmesi, eğitimde doğrudan görev alan personelin mesleki gelişimine katkıda bulunulması, dil öğreniminin desteklenmesi ve kültürler arası bilincin artırılması ile yapılmaktadır.

Comenius Avrupa Topluluğunda daha geniş bir sahiplenme duygusunu geliştirecek olan öğretim ve öğrenime yardımcı olmayı hedeflemektedir. Bu kapsamda Comenius; Ülkeler arası işbirliği ve eğitim kurumları arasında öğretmen-öğrenci değişimi,

- Yeni öğretim ve metaryellerin geliştirilmesi ve yaratılması,
- Okul yönetimindeki yeniliklerin ce faydalı uygulamaların ülkeler arası paylaşımı,
- Eğitsel dışlama ve okul başarısızlığı ile mücadelede kullanılan yöntemlerin geliştirilmesi ve paylaşımı
- Özel eğitim ihtiyaçları ile öğrencilerin sisteme kazandırılması için yapılan çalışmaları,
- Eğitimin bütün alanlarında eşit imkanların yaygınlaştırılması,
- Okul eğitiminde ve sektörde çalışan personelin eğitimi için bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımını desteklemektedir.

Comenius Avrupa'daki örgün eğitim içinde dil öğreniminin gelişimine aşağıdaki hedefler çerçevesinde katkıda bulunmaktadır.

- Avrupa dillerinin yabancı dil olarak öğretim kalitesini arttırmak,
- Dil öğretmenlerinin öğretme becerilerini arttırmak
- Az kullanılan ve az öğretilen dillerin öğretmenlerinin dil becerilerini arttırmak
- Öğretilen yabancı dillerin farklılığını arttırmak
- Bütün öğretmenlerin ve öğrencilerin bildikleri yabancı sayı ve standardını arttırmalarını desteklemek

Comenius, Avrupa örgün eğitiminde kültürler arası bilinci arttırmak için ülkeler arası çeşitli etkinliklere katkıda bulunmaktadır.**Hedeflenenler ise,**

- Değişik kültürel zenginlik bilincini desteklemek,
- Örgün eğitimde kültürler arası eğitimi teşvik etmek,
- Öğretmenlerin kültürler arası eğitim alanındaki becerilerini arttırmak,
- Şovenizm ve ırkçılıkla mücadeleye destek vermek,Göçmenlerin mesleki gezginlerin, seyahat edenlerin çocuklarının eğitimini arttırmak.

Comenius Programının genel sorumluluğu Avrupa Komisyonundadır. Socrates Komitesi ve üye ülkelerin temsilcilerinden oluşan Socrates Okul eğitimi Alt Komitesi de Avrupa Komisyonu'na yardımcı olmaktadır.³⁶

³⁶ Doğan,a.g.e.s., s.191-194

2.1.3. Grundtvig: Yaygın Eğitim - Yetişkin Eğitimi ve Hayat Boyu Eğitim

Bu programın amacı hayat boyu öğrenimin Avrupa boyutunu zenginleştirmektir. Bu program Avrupa işbirliği yoluyla yenilikleri, eğitimde artan erişebilirliği, bulunabilirliği ve yetişkinler için eğitim koşullarının kalitesini arttırmayı teşvik eden programları desteklemektedir.

Grundtvig hareketi büyük ölçüde eğitimcilere hitap etmekle birlikte, son kullanıcıları aşağıda belirtilen amaçlara yönelik öğrenmeye istekli her yaştaki yetişkinleri kapsamaktadır. Bunlar;

- Toplumda tam ve aktif rol alma ve kültürler arası bilinci arttırma,
- Genel becerileri geliştirmek ve güncelleştirmek suretiyle istihdam edilebilirliği arttırma,
- Resmi eğitim kurumlarına erişim ya da yeniden giriş için kapasiteleri arttırmaktır.

2.1.4. Minerva: Açık - Uzaktan Eğitim ve Eğitimde Bilgi ve İletişim Teknolojileri-

Minerva, Uzaktan Öğretim, Bilgi ve İletişim Teknikleri alanlarında Avrupa'da işbirliğini geliştirmeyi amaçlamaktadır.

Minerva'nın iki ana amacı bulunmaktadır. Bunlar:

- Öğrenciler, karar vericiler ve uzaktan öğretim ile ilgilenenler arasında anlayışı geliştirmek, iletişim ve bilgi tekniklerinin kullanımını konusunda destek vermek,
- Bu alanda geliştirilen yöntem ve kaynaklara erişimin daha iyi sağlanması için bilgi iletişim teknikleri ile multi medya eğitim ürünlerinin ve hizmetlerinin geliştirilmesine yeterli desteği sağlamaktır.

2.1.5. Lingua: Avrupa Dilleri Eğitimi

Avrupa Komisyonu, yenilikçi eğitim materyal ve program metodolojileri ile dil becerileri için gerekli araçların geliştirilmesi ve değişimini desteklemektedir.

Bunun için projelerde;

- Eğitim amaçları kesin olarak belirtilmelidir.
- Önerilen aktivite veya ürünler için ihtiyaç duyulmalıdır.
- Hedef kitle veya ele alınacak durumlar iyi belirlenmelidir.
- Öğrenim durumu ile tutarlı bir yaklaşım göstermelidir.

- Elde edilen sonuçlar değerlendirilmelidir.
- Elde edilen sonuçlar katılımcı ülkeler arasında geniş bir şekilde paylaşılmalıdır.

Bu projelerde geliştirilen tüm ürün ve aktivitelerin öğrenci merkezli olması büyük önem taşımaktadır. Avrupa komisyonu yukarıdakilere ek olarak proje kapsamındaki öncelikli konular listesini düzenli olarak yayınlamakta ve diğer konularda ilgili projeleri de programa dahil etmektedir. Program birlik vatandaşlığına hazırlayacak ve dillerin bireysel çalışılmasına teşvik edecek projelere öncelik vermektedir.³⁷

2.1.6. Observation and Innovation- Eğitim Sistemleri / Politikalarının İzlenmesi ve bu alanlarda Yenilik

- Diplomaların, mesleki niteliklerin ve eğitimde geçirilen sürelerin karşılıklı tanınmasına yönelik faaliyetlerin, çalışmaların, incelemelerin, pilot projelerin ve bilgi alışverişinin desteklenmesi, Ulusal Akademik Tanıma ve Bilgi Merkezleri (NARIC) Ağı faaliyetleri,
- ARION: Eğitim alanında karar alıcılar, yöneticiler ve uzmanlar için karşılıklı araştırma ziyaretleri programı ,
- Eurydice: Avrupa Eğitim Sistemleri ve Politikaları Bilgi Ağının bütün faaliyetleri,
- Eğitim sistemlerinin ve politikalarının analizi ile eğitimde kalitenin değerlendirilmesi konularında çalışan kurum ve kuruluşlar arasında ilişkilerin artırılması ve ağlar oluşturulması,
- Ortak eğitim politikası amaçlı her türlü çalışma, inceleme, pilot proje, seminer, uzman değişimi gibi faaliyetlerin desteklenmesi,

2.1.7. Joint Actions: Diğer Avrupa Programları ile ortak eylemler

- Mesleki eğitim ve gençlik programları ile işbirliği ve ortak proje imkanlarının geliştirilmesi,

³⁷ Doğan, a.g.e., 2004 s.195

2.1.8. Accompanying Measures: Diğer Eylem Alanlarında Yer Almayan Destek Tedbirleri

- Socrates hakkında genel bilgilendirme ile bilinç oluşturma ve artırma amaçlı faaliyetler,
- Socrates programının uygulanmasında etkinliği artırmaya ve engelleri kaldırmaya yönelik faaliyetler (örneğin proje yönetimi konusunda eğitim faaliyetleri) ,
- Eğitim alanında işbirliğinin etkisinin maksimize edilmesi ve olumlu sonuçlarının yayımlanmasına yönelik çalışmalar,
- Socrates eylem alanları arasında sektörler üstü sinerjinin geliştirilmesi,
- Socrates'in fırsat eşitliği, engellilerin haklarının korunması, kültürler arası eğitim ve ırkçılık, yabancı düşmanlığı ile mücadele gibi yatay önceliklerinin desteklenmesi .³⁸

2.2. Leonardo Da Vinci (Mesleki Eğitim Programı)

Avrupa topluluğu Mesleki eğitim Programı'dır. Avrupa Birliği Bakanlar Kurulu, birlik meslek eğitim politikasını 6 Kasım 1994 yılında kabul etmiştir. Bu politikaya uygun olarak geliştirilen Leonardo Da Vinci Programının ana amacı üye ülkelerin meslek eğitim politikalarının ve bu alandaki yenilikçi çalışmaların geliştirilmesine katkıda bulunmak ve işbirliğini geliştirmektir.

İlk aşaması 1995-1999 yıllarını kapsayan programa topluluğa üye ülkelerle, Avrupa Ekonomik alanına giren üç ülke ve Estonya, Macaristan, Litvanya, Romanya, Polonya ve Slovak Cumhuriyeti gibi ülkeler katılmıştır. Leonardo da Vinci programı Petra, Force, Lingua, ve Eorotecnet gibi daha sonra geliştirilen çalışmalarla zenginleştirilmiştir.

Leonardo Da Vinci Programının ikinci aşaması 2000-2006 yıllarını kapsamakta ve üye ülkelerde hayat boyu öğrenmeye ilişkin politikaları desteklemektedir. Bilgi ve beceri geliştirme teşvik edilmekte, bilgi ve becerilerinin çalışma hayatına ve vatandaşlık uygulamalarına entegre edilmesi teşvik edilmektedir. Özellikle de Socrates ve Gençlik programları ile ortaklaşa desteklenen etkinliklerle bu yapılmaya çalışılmaktadır.³⁹

³⁸“AB Eğitim ve gençlik Programları merkezi”(Temel bilgi) a.g.s.,

³⁹ Doğan, a.g.e., s.193

Bu başlık altında verilecek tekliflerin eğitim sisteminin içinde olan, daha çok eğitim görmekte olan veya iş gücü piyasasına girmeye çalışan gençlere, genç işçilere veya iş arayanlara, yeni mezunlara, mesleki eğitim okul ve kurumları ile yüksek öğrenim kurumlarında kayıtlı olan öğrencilere yönelik ("yerleştirme" projeleri) ülkelerarası hareketlilik faaliyetleri ile ilgili olmalıdır. Teklifler aynı zamanda eğitimlere veya insan kaynakları yöneticilerine ve eğitim projesi yöneticilerine, yabancı dil uzmanlarına ve sosyal ortaklara yönelik de olabilir ("değişim" projeleri).

Burada esas nokta, temel mesleki eğitim ve sürekli-mesleki eğitimin Avrupalılık boyutunun güçlendirilmesi, kişilerin teori ve uygulama içeren faaliyetlerden, özellikle iş-bağlantılı eğitimle deneyim kazanmaya teşvik edilmesi, dil becerilerinin, ülkeler arası bağlantıların, eğiticiler ve insan kaynakları yöneticileri için başarılı uygulamaların karşılıklı değişimlerinin geliştirilmesidir.

Bu tür bir faaliyet alanı mesleki eğitim alanında tüm aktörlerin bir araya gelmesini sağlayarak genel anlamda hem ülkeler arası işbirliğinin hem de çalışma hayatı ile eğitim sistemleri arasındaki bağların güçlendirilmesi için yararlıdır.

Uygulama, iştirak eden yararlanıcının türüne göre üç temel faaliyet şeklini alır:

- Ülkelerarası yerleştirme projeleri,
- Ülkelerarası değişim projeleri,
- CEDEFOP tarafından düzenlenen çalışma ziyaretleri

Hareketlilik projeleri, yerinde uygulama esasına göre uygulanmaktadır, dolayısıyla teklifler proje hazırlayanın ülkesindeki Ulusal Ajansa gönderilmektedir.

2.2.1.Amaç ve Hedefler

Programın üç genel hedefi vardır;

A. Kişilerin, özellikle gençlerin, temel mesleki eğitim içinde tüm düzeylerde beceri ve yeterliliklerinin artırılması; Bu hedef, istihdamın artırılması ve mesleki entegrasyonun yeniden entegrasyonun kolaylaştırılması amacıyla diğerleriyle birlikte iş-bağlantılı mesleki eğitim ve çıraklık yoluyla gerçekleştirilebilir.

B. Özellikle teknolojik ve örgütsel değişimi güçlendirmek üzere uyum sağlayabilmeyi artırıp geliştirmeye yönelik sürekli-mesleki eğitimde ve hayat-boyu beceri ve yeterlilikler kazanmada kalitenin yükseltilmesi, bunlara erişimin iyileştirilmesi.

C. Rekabet edebilmeyi ve girişimciliği, yeni istihdam fırsatları açısından da, geliştirmek üzere mesleki eğitimin yenileşme sürecine katılımını destekleyip artırmak. Bu çerçevede, üniversiteler dahil mesleki eğitim kurumları ile işletmeler (özellikle KOBİ'ler) arasında işbirliğinin artırılmasına özel önem verilecektir.

İlk iki hedef kapsamında yenilikçi danışma ve rehberlik yaklaşımları özel önem taşır.

Söz konusu üç hedef uygulanırken;

- İşgücü piyasasında engelliler dahil en fazla dezavantajlı konumda bulunanların eğitim almasını kolaylaştıracak uygulamaların geliştirilmesi,
- Eğitimde ayrımcılıkla mücadele etmek üzere kadın ve erkeklere eşit fırsatlar konularındaki tekliflere özel önem verilecektir.

Programın hedeflerinin gerçekleştirilmesinde 2000, 2002 ve 2004 için yapılan teklif çağrılarında özel önem taşıyan **öncelikler** belirtilmektedir. Özellikle 2003-2004 çağrılarında aşağıdaki öncelikler (Konulu faaliyetler dışında tüm faaliyet alanlarına uygulanabilir) belirlenmiştir:

1. Öğrenmenin değerlendirilmesi
2. Mesleki eğitim ve öğretimde (MEÖ) yeni öğrenme, öğretme ve temel beceri biçimleri,
3. Rehberlik ve danışma.

2.2.2. Leonardo Da Vinci Programı İle Sağlanacak İmkanlar

- Programa katılan ülkelerde mesleki eğitim sistemlerinin ve uygulamalarının kalitesinin artırılması, yenilikler geliştirmek ve ulusal mesleki eğitim politikalarına katma değer sağlanması.
- Her düzeydeki mesleki eğitimde Avrupa boyutunun teşvik edilmesi, ülkeler arası çalışma şartlarına uyumun geliştirilmesi.
- Sürekli mesleki eğitimin teşvik edilmesi ve ülkeler arası çalışma şartlarına uyumun geliştirilmesi.
- Sürekli mesleki eğitim ve ömür boyu öğrenme isteğinin güçlendirilmesi, yarının mesleklerine hazırlanma ve teknolojik değişimlere uyumun teşvik edilmesi.

- Modern teknolojiler alanında eğitim ve müteakip eğitimde; yüksek okullar, mesleki eğitim tesisleri ve işletmelerin daha fazla karşılıklı etkileşiminin sağlanması.
- Mesleki eğitim alanında dil yeterliliklerinin geliştirilmesi ve ortak terminolojinin oluşturulması.
- Özellikle gençler için temel mesleki eğitimin desteklenmesi ve teşvik edilmesi.
- Mali, sosyal veya fiziksel nedenlerle eğitimden yararlanamamış kişiler için temel mesleki eğitimi veya ileri düzeydeki eğitimlere erişimin kolaylaştırılması.
- Mesleki eğitimde bayanların fırsat eşitliğinin teşvik edilmesinin sağlanması.
- Mesleki danışmanlık sistemlerinin kurulmasının teşvik edilmesi, bağımsız sürekli eğitim ve açık öğrenim yöntemlerinin gelişmesine katkı sağlanması.⁴⁰

2.3.Youth (Gençlik Programı)

15-25 yaş arası gençlerin değişim ve gönüllülük programıdır. Avrupalı gençlerin birbirlerini tanımaları ve gönüllü olarak toplumsal faaliyetlere katılmaları amaçlanmaktadır. Ülkemiz gençlerinin Avrupalı yaşlıları ile birlikte yürüteceği projeler, karşılıklı olarak birbirlerini tanımaları açısından son derece önemlidir. Bu programlar kapsamında geçen yıl sonuna kadar 2 milyon Avrupalı öğretmen ve öğrenci değişim programlarından yararlanmıştır.

Bu yıldan itibaren ülkemizin tam katılım sağladığı bu programlardan azami ölçüde yararlanmamız gerekmektedir.⁴¹

⁴⁰ “AB Eğitim ve gençlik Programları Merkezi”(Leonardo da Vinci) a.g.s.,

⁴¹ http://www.meb.gov.tr/duyurular/duyurular/BolognaSureci/BolognaSureci_Berlin2003.htm
06.10.2005

III. BÖLÜM

TÜRK CUMHURİYETLERİ VE AKRABA TOPLULUKLARINA VERİLEN EĞİTİM HİZMETLERİNDEN YARARLANAN ÜLKE AZERBAIJAN

3.1.Genel Bilgiler

3.1.1.Bayrak

Azerbaycan Bayrağı'nın rengi yeşil, kırmızı ve mavidir.Kırmızı bant içinde bir hilal ve sekizgen bir yıldız vardır.Hilal ve yeşil İslamiyet'i, kırmızı Bağımsızlık mücadelesini, Sekizgen yıldız1918 yılında bulunan 8 ayrı etnik grubu, Mavi ise Türklüğü temsil etmektedir.⁴²

3.1.2.Coğrafi ve Siyasi Bilgiler

Harita:

Resmi Adı : Azerbaycan Cumhuriyeti

⁴² Özey, Ramazan Dünya Platformunda Türk Dünyası 3.Baskı İstanbul, 1999 s.47

Başkenti	: Bakü (Nüfus: 1.807.000)
Yüzölçümü (km ²)	: 86.600
Önemli Şehirleri	: Gence, Sumgayıt, Mingeçevir, Alibayramlı, Şeki, Lankeran.
Coğrafi Koordinatları ⁴³	: Ülke 44° ve 52° doğu boylamında, 38° ve 42° kuzey enleminde yer almaktadır. Bakü 40° paralelin üzerindedir. Bakü'den Kuzey Kutbuna olan mesafe 5.550 km ve Ekvatora olan mesafe ise 4.440 km.'dir.
Komşuları ve Sınırlarının Uzunluğu ⁴⁴	: Batıda Ermenistan (1007 km), güneybatıda Türkiye (13 km), kuzeybatıda Gürcistan (480 km), güneyde İran (756 km), kuzeyde Rusya Federasyonu (390 km) ve doğusunda Hazar Denizi (713 km). Sınırlarının toplam uzunluğu 3600 km'dir.Azerbaycan'a bağlı Nahçıvan Özerk Bölgesi ise, Batıda Türkiye ile sınırlıdır.
Dili	: Azeri Dili
Para Birimi	: Manat
Önemli Nehirleri	: Kür, Aras, Alazani, Samur, Terter, Kanık, Genceçay ve Beylegan
Önemli Gölleri :	: Dünyanın en büyük gölü Hazar Denizi (Yüzölçümü 400.000 km ² , derinliği 1025 m), Sarısu, Ağgöl, Ağzıbirçala, Mehman, Büyükşor, Hacıkabul.

⁴³“Azerbaycan” http://www.tika.gov.tr/ulke_profilleri.asp

⁴⁴ Özey,a.g.e., s.41

İklimi	:	Kuru ve subtropikal karakterdedir. Kuzey bölgesinde kuru karasal iklim hakimdir.
Yeraltı Kaynakları	:	Petrol, doğalgaz, kurşun, çinko, bakır, demir cevheri, barit, alümit, kobalt, arsenik, mermer, kireç taşı, siyanit, maden tuzu ve kayatuzu.
Temel Tarımsal Ürünleri	:	Üzüm, pamuk, tütün, çay, sebze ve meyve.
Temel Sanayi Dalları	:	Petrol araştırma, sondaj makinaları üretimi, petro-kimyasallar, yiyecek ve içecek, tekstil, elektronik ve metal işleme.

3.1.3. Demografik Göstergeler

Nüfus (2002)

Toplam	:	8.202.500
Kadınlar	:	4.023.000
Erkekler	:	4.179.500

Kent Nüfusu (%)	:	51
Kırsal Kesim Nüfusu (%)	:	49

Nüfus Artış Hızı (2002, Binde)		61.1
--------------------------------	--	------

Nüfus Yoğunluğu (2002, Kişi/km ²)	:	95
---	---	----

Nüfusun Kompozisyonu (2002, %)

Azeri ⁴⁵	:	90
---------------------	---	----

⁴⁵ "Azerbaycan" a.g.s., s.3

Diğer : 10

Lezgiler:185.000, Ruslar151.000, Avar
Türkleri:50.000 veditğer Azerbaycan'da
yaşayan vatandaşların %91'i oğuz Türklerinin
bir boyu olan Azerbaycan Türklerinden
ibarettir. Azerbaycan Türkleri M.Ö.3. yy'dan
itibaren bu coğrafyada yaşamaktadır.⁴⁶

Nüfusun Özellikleri

Ortalama Yaşam Süresi (Yıl) (2002)	:	71.9
Erkeklerde	:	68.6
Kadınlarda	:	74.2
Bebek Ölüm Oranı (1000 doğumda) (2002)	:	12.8

İşsizlik Göstergeleri (2002)

Toplam işsiz sayısı	:	50.963
Kadınlar	:	27.875
Erkekler	:	23.088
İşsizlerinToplam Çalışabilir Nüfusa Oranı %	:	1.35

3.1.4. Eğitim ve sağlık

Eğitim (2002)

Okur Yazarlık Oranı	:	% 99
---------------------	---	------

Sağlık (2002)

⁴⁶ Avrasya Dosyası, Azerbaycan Özel, İlkbahar 2001, Cilt:7, s.9

Doktor Sayısı	:	29090
Diş Hekimi Sayısı	:	2.250
Sağlık Personeli	:	59.800
Hastane Sayısı	:	735
Poliklinik Sayısı	:	1.620
Eczane Sayısı	:	1.615
Bir Hekime Düşen Hasta Sayısı	:	278

3.1.5.Politik Yapı

- Devlet Başkanı : İlham Aliyev, Kasım 2003’de yapılan seçimlerde beş yıllık bir süre için Başkan seçilmiştir
- Milli Meclis : 100’ü tek adaylı seçim bölgelerinden seçilen, 25’i ise parti listesinden gelen 125 üyeden oluşan Milli Meclis.

Azerbaycan Cumhuriyeti 12 Kasım 1995 tarihinde referandum yoluyla kabul edilmiş olan Anayasa ile idare edilmektedir. Anayasa’ya göre; Azerbaycan Devleti demokratik, laik ve üniter bir Cumhuriyettir. Kuvvetler ayrılığı prensibi benimsenmiştir. Yasama yetkisi Milli Meclis’e, icra yetkisi Cumhurbaşkanına, yargı yetkisi de mahkemelere aittir. Cumhurbaşkanı hem devletin hem de icranın başıdır ve “Ferman” adı verilen hukuki kararlar verme yetkisine sahiptir.

3.1.6.İdari Yapı

Azerbaycan Cumhuriyeti “Rayon” adı verilen idari bölgelere ayrılmıştır ve 59 rayon (bölge), 11 şehir ve Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti’nden oluşmaktadır. Bakü ve Gence kendilerine bağlı Rayonları bulunması sebebiyle Büyükşehir olarak tanımlanmaktadır. Rayonların yürütme yetkileri münhasıran Cumhurbaşkanı tarafından atanan “İcra Hakimleri” (İcra Başkanı) tarafından kullanılmaktadır. 12 Aralık 1999 tarihinde, ilk yerel seçimler yapılmış ve İcra Hakimiyeti sistemi ile birlikte belediye sisteminin de uygulamasına geçilmiştir.

3.1.7. Üye Olduğu Uluslararası Teşkilatlar ve Üyelik Tarihleri

BM	:	02.03.1992
AGİK	:	30.01.1992
İslam Kalkınma Teşkilatı	:	Aralık 1991
Karadeniz Ekonomik İşbirliği Teşkilatı	:	25.06.1992
Ekonomik İşbirliği Teşkilatı	:	29.11.1992
Bağımsız Devletler Topluluğu	:	24.09.1993
AB ile Ortaklık ve İşbirliği Anlaşması	:	Aralık 1995
GATT'a Gözlemci statüsü ile katılışı	:	Nisan 1993
Avrupa Konseyi	:	25.01.2001

3.2. Azerbaycan Tarihi

3.2.1. Azerbaycan Adı

Bugünkü Azerbaycan, tarihi ve siyasi sebeplerden dolayı ikiye ayrılmış durumdadır. Başta Aras nehri hudut olmak üzere güneyde kalan kısmı İran içerisinde bulunmaktadır.

Azerbaycan adı konusunda çeşitli görüşler mevcuttur. Azerbaycan adının Büyük İskender'in ölümünden sonra (M.Ö.323), burayı yöneten komutanlarından Atropates'ten geldiği söylendiği gibi, mecusî diniyle ilgili olarak "od" anlamındaki azer ve "muhafız" anlamındaki baygan kelimelerinden de geldiği söylenmektedir. Ancak, bu yer adının etimolojisi yapılırken, burada hakimiyet süren Kasar (Hazar) Türklerinin ismi de gözönünde bulundurulmalıdır.⁴⁷

III.Dara döneminde Küçük Midya Satrapı (Eyalet komutanı) olan Atropat Büyük İskender'in son akınında onun tarafına geçerek 331 yılında Govgamel Savaşından sonra bölgede

⁴⁷ Azerbaycan a.g.s.4-5

hakimiyet sağlamıştır.Makedonyalı İskender'in ölümü üzerine de Atropat 328 yılında kendi adıyla bilinen Atropaten Develeti'ni kurdu. Atropaten'in egemenliğini kabul ettirmesinin ardından bölgenin o döneme kadar Mana,Midya,Ablan v.s. isimlerle ifade olunan adı bir takım farklı telafuzlarla da olsa Azerbaycan olarak tanımlanmaya başlar.Azerbaycan adı bölgede M.Ö.4.yüzyıldan itibaren kullanılmaya başlanır.Bununla ilgili iki görüş savunulagelmektedir.Bunlardan biri Atropat'ın kurduğu devletin isminin Atropaten olduğu bu ismin Farslarda Aderbadagan, Araplarda Aderbaycan v.b. şekillerde telafuz edildiğidir.Diğeri ise Azer le Baycan sölerinin Od-Ateş ve Yurt karşılığı olduğu bununla da Odlar yurdu anlamında Azerbaycan sözcüğünün kullanıldığdır. (Bu görüş Azerbaycan topraklarının çeşitli bölgelerinde eski dönemlerden beri kendiliğinden yanan doğalgazdan kaynaklanıyor olabilir.Bakü yakınlarındaki Od Dağı yanan doğalgazı ile bu görüşe örnek oluşturmaktadır.Ayrıca Urmiye taraflarında da kendiliğinden yanmakta olan doğalgaz kaynakları bulunmaktadır.⁴⁸

Türklerin Azerbaycan'a geliş tarihlerinin Milattan önceki zamanlara, Saka-İskit dönemine tesadüf ettiği sanılmaktadır. M.S.395-96 yıllarında Hun Türklerinin bir kısmının Balkanlardan Trakya'ya ilerlerken, bir kısmının da Kafkaslar üzerinden Anadolu'ya inmişler, İç Anadolu bölgesine kadar geldikten sonra Azerbaycan-Bakü yoluyla kuzeye merkezlerine dönmüşlerdir.

3.2.2.Selçuklular Döneminde Azerbaycan

7.yy'ın ortalarında (642) Azerbaycan, Arapların eline geçmiştir. Ancak bu sıralarda, Kök Türk Devleti'nin batı ucunu teşkil eden Kasarlar ve bugünkü Bulgarların cedlerinden olan Bars illiler bu bölgenin Türkleşmesini hemen hemen tamamlamış durumdaydılar. 7-8. yüzyıllarda buralarda hakimiyet kurmuş olan Hazarlarla beraber İtil-Bulgar Devletinin de faaliyet sahası olduğu için bölgenin Türkleşmesi Oğuz akınından önce gerçekleşmişti.

Selçuklu Türklerinin Azerbaycan'da ilk görülmeleri 1015-1021 yılları arasında Çağrı Bey tarafından bölgeye yapılan akınlarla başlar. Tuğrul Bey'in 1054'de Gence'yi kurtarmak için Bizans'a yapmış olduğu sefer, Azerbaycan üzerinden Doğu Anadolu'ya olmuştur. Sultan Alparslan zamanında Azerbaycan bölgesindeki diğer krallıklar tamamen etkisiz hale getirilmiş ve bu yüzden Alparslan'a Ebu'l-feth unvanı verilmiştir. Melikşah dönemi ise, Azerbaycan'ın Türkleşmesinin son safhasını oluşturur.

⁴⁸ Azerbaycan, Azerbaycan Türk Kültür Dergisi. Azerbaycan Kültür Derneği Yayınları, Sayı: 348 yıl: 2002 s.4

3.2.3. Atabegler ve İlhanlılar Dönemi

Gence'de Selçuklu Devleti'nin bir valisi olan Şemsettin İldeniz'in 1146'da bölgeye hakim olması ile Atabegler dönemi, daha doğrusu İldenizliler devri başlamıştır. Yine bu zamanda, Şamahı'da Şirvanşahlar sülalesi hüküm sürüyordu. 1231'de Celalettin Harzemşah'ı takip eden Moğol kuvvetlerinin bölgeye gelmesi ise İlhanlılar döneminin başlangıcını teşkil eder.

Hülagü Han zamanında Azerbaycan ve Anadolu'ya gelen Türkmen grubu da coğrafyanın Türkleşmesinin en büyük amillerindendir. Yeni gelen kuvvetler ile daha eskiden buralara yerleşmiş bulunan Türklerin kaynaşmasıyla buradaki Türkmen unsur daha da kuvvetlenmiştir.

Azerbaycan İlhanlılardan sonra kısa bir süre Altınordu'nun hakimiyetinde kalmış, 1358'den itibaren de Celayirlilerin egemenliğine girmiştir. Fakat bu durum Timur'un 1383'de Azerbaycan'ı emirliğine katmasına kadar sürmüştür. Timur'un 1405'de Çin seferine çıktığı sırada ölmesiyle Azerbaycan'da yine Türkmen boylarından Karakoyunlular ve Akkoyunlular devri başlamıştır. Bu Türkmen devletleri zamanında Azerbaycan Türk nüfusu bakımından en yoğun dönemini yaşamıştır.

3.2.4. Safeviler Döneminde Azerbaycan

Azerbaycan tarihinde önemli bir yer işgal eden Safevi Devleti'nin temeli, Akkoyunlular zamanında yaşayan Şeyh Safiyüddin Erdebili tarafından atılmıştır. Sünni bir tarikat olan Safeviyye tarikatı onun torunu Hoca Ali zamanında (1392-1429) şiiliğe meyletmiş ve Şeyh Cüneyt zamanında tamamen siyasi bir mahiyet almıştır.

Safevi hanedanlığının siyasi olarak kuruluşu 1502'de Şeyh İsmail'in Nahçıvan'da Akkoyunlu ordusunu yenmesiyle başlar. Safevi tarikatının şeyhi Şah İsmail'in bu denli

güçlenmesinin en önemli sebebi Türkmen boy ve aşiretlerine son derece güvenmesi ve Türk unsuruna değer vermesinden kaynaklanmaktadır. Ne yazık ki, tarihimiz asıl unsurlarını Türkmen boylarının oluşturduğu iki Türk devletini; Safevi ve Osmanlı Türk devletlerinin karşı karşıya geldiğini gösteren hadiselerle doludur. Buna en çarpıcı örnek olarak, Çaldıran Meydan Muharebesi (1514) gösterilebilir. Bu durum Afşar Hanedanlığı'nın kuruluşuna kadar devam eder (1732).

3.2.5.Afşar ve Kaçar Dönemi

Adından da anlaşılacağı üzere, Nadir Şah Afşar, Afşarlı (Avşarlı) Türkmenlerinin Kırklouymağına mensuptur. 1729'da II.Tahmasb'ı Safevi tahtına çıkaran Nadir Şah daha sonra onu da uzaklaştırarak Afşar Hanedanını kurmuştur.

III.Ahmet ve I.Mahmut zamanlarında Azerbaycan'ın Osmanlı topraklarına katılması devletin ana siyaseti olmuş, ancak Rusya'nın güneye inme politikası ve Nadir Şah'ın başarılı yönetimi Osmanlı Devleti'nin bunu gerçekleştirmesine engel olmuştur. Daha sonra, Azerbaycan'ın yönetimi yine bir Türkmen boyu olan Kaçarların eline geçmiştir (1779). Kaçar Hanedanlığı'nın yöneticilerinden Feth Ali Şah zamanı özellikle Ruslarla mücadeleyle geçmiştir. Kaçarlarla beraber Azerbaycan'ın tarihinde önemli rol oynayan hanlıklar devri başlar.

3.2.6.Hanlıklar Devri

Azerbaycan hanlıklarını kuzey ve güney olarak iki grupta toplayabiliriz:

Kuzeyde: Şeki, Gence, Bakü, Derbent, Kuba, Nahçıvan, Talış, Revan

Güneyde: Tebriz, Urumiye, Erdebil, Hoy.

16. ve 17. yüzyıllarda Türk topraklarını işgale başlayan Rusya 17. asra gelince Kafkasya üzerine seferlere başlamıştır. Tek başlarına Ruslara karşı mücadele etmenin zor olduğunu anlayan Azerbaycan hanlıkları Ruslara karşı beraber hareket etmeyi denemişler, ancak 1801'de Gürcistan, 1804'de Gence Rusların eline düşmüş, 1813'den itibaren de Karabağ'da yerleşmeye çalışmışlardır. 1828'e kadar Karabağ Rusya ile İran arasında çekişme konusu olmuştur. Karabağ'ın da içinde olduğu Aras'ın kuzeyinde kalan Revan, Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti, Gence ve sair Azeri hanlıkları 1828'deki Türkmençay Antlaşmasıyla Rusların eline geçmiştir.⁴⁹ Bu antlaşma ile Azerbaycan ikiye bölündü. Toprakları Rusya ve İran arasında Parçalandı.⁵⁰Böylece Aras nehrinin güneyinde kalan ve Azerbaycan topraklarının 2/3'ünü oluşturan kısım da İran'a bırakılmıştır.

Azerbaycan toprakları Rusların egemenliğine girdikten hemen sonra Revan ve Karabağ'a Ermeniler yerleştirilmeye çalışılmıştır. Bilindiği gibi bu bölgelerde Ermeni nüfus azınlıkta iken 1828'de Güney Azerbaycan'dan; Tebriz ve çevresinden, 1829-30'da Erzurum ve

⁴⁹ Azerbaycan''a.g.s., s.6-7

⁵⁰ Ali güler, Türklük Bilgisi, Türkar Araştırma Dizisi. Tamga Yayıncılık Ankara Şubat 2001 s.453

çevresinden Ermeniler göçürülerek Revan (Erivan) ve çevresine yerleştirilmiştir. Ermeni tarihçilere göre de Revan ve çevresinde Ermeniler çoğunlukta değildi. 1905'den itibaren Türklerle Ermeniler arasında çatışmalar başlamıştır. 1917 İhtilali sırasında Ermeniler Karabağ'ın Ermeni toprağı olduğunu ileri sürmüşlerse de, 1918'de Osmanlı ordusu tarafından burada düzen sağlanmıştır.

3.2.7.Bağımsız Azerbaycan Cumhuriyeti (1918-1920)

1905 ihtilali Azerbaycan kültür ve edebiyatında yeni gelişmelere yol açmıştır. 1917'deki İhtilal başlamadan evvel, Azerbaycan Türkleri 15 Nisan'da Bakü'de bir "Kafkasya Kurultayı" toplamışlar ve uzun münakaşalardan sonra "Mahalli Federasyon" esasını kabul etmişlerdir. İstiklal fikri Gence'nin "Ademi Merkeziyet Partisi" ile Bakü'nün "Musavat Partisi"ni birleştirmiştir. İki milliyetçi ve Türkçü Nesib Bey Usupbeyli ile Mehmed Emin Resulzade biraraya gelerek Azerbaycan'ın istiklaline karar vermişlerdir. 28 Mayıs 1918'de Milli Azerbaycan Cumhuriyeti ilan edilmiş ve Türkiye tarafından derhal tanınmıştır.

Bu yeni hükümet iki yıl süre ile birçok ekonomik ve politik problemlerle uğraşmıştır. Ancak bu sırada Anadolu'da da bir bağımsızlık mücadelesinin var olması, Rusların bu petrol ve endüstri merkezini kendi nüfuz alanına dahil etmeye çalışması ve Batılı ülkelerin Rus tehdidini görememesi yüzünden, Azerbaycan 27 Nisanı 28 Nisana bağlayan gece Ruslar tarafından işgal edilmiştir.⁵¹

3.2.8.1920'ye Kadar Azerbaycan Türklerinin Eğitim ve Kültür Hayatı

Rusların, bilhassa İran bölgesindeki tesirini azaltmak önce tatarlar arasında başlattıkları ve sonra da diğer Türk ülkelerinde yaydıkları Rus-Tatar okullarını Azerbaycan'da çok sayıda açması ve Azerileri Rus kültürüne sokma gayretleri onlar üzerinde değişik tesirler bırakmıştır. Bu okullar sayesinde Ruslar bazı Azeri gençlerini kendi kültürlerine sokmaya muvaffak olmuşlar ise de, diğer Azeri gençlerinin okuyup kendi insanlarına ve ülkesine hizmete koşmasına mani olamamışlardır. Modern ilimler öğrenen Azeri aydınları, kendi halkının cehaletini ve geri kalmışlığını görerek onlara modern eğitim vermenin yollarını aramaya başlamışlardır. Bir taraftan Rus okullarını, diğer taraftan da Gaspıralı'nın Usulu Cedit (Yeni Usul) mekteplerini örnek alan Azerbaycan Türkleri 19. asrın sonları ile 20.asrın başlarında hızla eğitim seviyelerini yükseltmeye başlamışlardır. Bu asrın başlarında Türkiye Türkleri ile

⁵¹“ Azerbaycan” a.g.s.,s.8

eğitim ve kültürel ilişkilerini geliştiren Azerbaycan Türkleri kendi konuştukları Türkçe’yi daha da geliştirmiştir. Azerbaycan Türkleri Rusya’dan gerektiği kadar faydalanamayacaklarını anlayınca bilhassa 1905’ten sonra Türkiye’ye yönelmişlerdir. Türkiye’nin eğitim tecrübesinden faydalanmak için muallim(ğretmen)getirme yoluna gittiler. Azerbaycan’a gelen ilk Osmanlı Muallimi Ahmet Kemal Bey’dir. Ahmet Kemal Bey ‘‘Balahane’’ Mektebinde görev yapmıştır. Bu mektebin tedrisatı İstanbul’dan getirilen kitaplarla yapılmıştır. Ahmet Kemal’in olumlu çalışmalarından sonra ğretmen ve kitap ihtiyacı artmış ve İstanbul’dan yeni öğretmenler ve kitaplar getirilerek çalışmalara devam edilmiştir.Hacı Zeynelabidin Bey tarafından İstanbul’dan getirilen Muallim Cevdet, Ahmet Ağaoğlu ile Hüseyinzade Ali Bey’in yardımları ile Azerbaycan’da Osmanlı kültürünü doğru olarak tanıtmaya muvaffak olmuşlardır. Daha sonra İstanbul’dan gelen Baha Sait ve Beşiktaşlı Küçük Fuat gibi muallimler Türkiye ile Azerbaycan arasındaki dil ve kültür birliğinin gelişmesinde önemli roller oynamışlardır.

Muallim Cevdet ve arkadaşları Azerbaycan’da birkaç sene gibi kısa bir süre kalmalarına rağmen, bıraktıkları müspet tesir ve kazandıkları başarı dolayısıyla, bundan sonra Türkiye’den daha çok ğretmen getirilmesine vesile olmuştur. Rus yetkililerin çıkardıkları bütün engellere rağmen bu ğretmen getirme içi devam edilmiş, 1917 ve 1919 yıllarında Türkiye’den Azerbaycan’a giden ğretmen sayısı 300’ geçmiştir. Maarif sahasındaki bu gelişmeler, Oğuz Türklerinin iki grubunu ilk defa birbirine dil ve kültür yönünden bu kadar yakınlaşmıştır.⁵²

3.2.9.Sovyetler Birliği Döneminde Azerbaycan

Azerbaycan, 1922’de Kafkasya tesi Sosyalist Federal Sovyet Cumhuriyeti’ne katılmış, 1936’dan sonra ise Azerbaycan SSC adını almıştır.⁵³

Azerbaycan’ı Kendi eğitim sistemine çekmek isteyen Rusya 1926 yılında Azerbaycan’ın Latin alfabesine geçmelerini sağlamışlardır.Böylece Sovyetler, Azerbaycan Türkleri ile Türkiye Türkleri arasında alfabe engelinin sokarak dil ve kültür birliğini ortadan kaldırmak istemiştir. Fakat Atatürk’ün 1928’de Türkiye’de Latin alfabesine geçişi sağlaması üzerine bu Sovyet tedbiri tesirsiz hale gelmiştir. Fakat Sovyetler, Azerbaycan Türklerinin Türkiye

⁵² Mehmet Saray, Yeni Türk Cumhuriyetleri Tarihi Türk Tarih Kurumu Basımevi Ankara 1996S.44-45

⁵³ Azerbaycan’’a.g.s., s.8

Türkleri ile her türlü irtibatını yasaklayarak bu ayrılığı büyük ölçüde gerçekleştirmiştir. Türkiye ile dil ve kültür birliğinin savunan Azeri aydınları kitleler halinde sürgüne göndererek yok etmişlerdir. İkinci Dünya Harbi başlar başlamaz da, Sovyetler Azerbaycan Türklerine zorla kiril alfabesini kabul ettirmişlerdir. Bu arada Sovyetler Azerbaycan'da Sovyet sisteminde bir eğitim mekanizması kurarak, Azerbaycan Türklerini Sovyetleştirme sürecine sokmuşlardır.⁵⁴

Azerbaycan, Sovyetler Birliği'ne katıldıktan sonra devamlı toprak kaybetmiştir. Stalin zamanında yapılan düzenlemeler ile Ermenistan; Türkiye, Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti ve Azerbaycan arasına doğru uzatılmış ve böylece Anadolu Türkleriyle, Türkistan Türkleri arasındaki irtibat kesilmeye çalışılmıştır.

Anadolu Türkleriyle aynı aileden olan Azerbaycan Türkleri bağımsızlıklarını kazanmak için her fırsatta ayaklanmışlardır. Sovyetlerin dağılma sürecine girdikleri 1980'li yılların sonlarına doğru Karabağ olayları tekrar alevlendirilerek Türk-Ermeni çatışması başlatılmıştır. Bağımsız Devletler Topluluğu'na katılmak istemeyen ve müstakil bir Azerbaycan'dan yana olan Azerbaycan'ın Türk halkı 19-21 Ocak 1990 günleri Kızıl Ordu tanklarının Bakü'ye girmesiyle kanlı bir şekilde bastırılmış ve pek çok Azeri katledilmiştir.

3.2.10.Bağımsız Azerbaycan Cumhuriyeti

Bu hadiseler Halk Cephesi hareketlerinin daha da hızlanmasına ve ülkede yayılmasına sebep olmuştur. 30 Eylül 1991'de bağımsızlığını ilan eden Azerbaycan bunu yeterli görmemiş, 7 Haziran 1992'de düzenlenen Cumhurbaşkanlığı seçimiyle eski Komünist Partisi Lideri Ayaz Muttalibov'u başkanlıktan uzaklaştırarak, Ebulfez Elçibey'i Azerbaycan Cumhuriyeti'nin başına geçirmiştir. Ebulfez Elçibey seçimlerde oyların %59.4'ünü almıştır.

25 Aralık 1991 tarihinde Kiril alfabesini bırakarak Latin alfabesine seçen Azerbaycan Cumhuriyeti, alfabenin uygulamasına geçmiştir. 1992 yılı içinde Azerbaycan Cumhuriyeti Parlamentosu, Karabağ'ın muhtar bölge statüsüne son vermiş, normal bir ili haline dönüştürmüştür. 2002 yılı itibarıyla hala Azerbaycan topraklarının % 20'si Ermeni işgali altındadır. Karabağ'ın Ermeni işgalinden kurtarılması için uluslararası görüşmeler devam etmektedir.

⁵⁴ Saray,a.g.e., s.46

Azerbaycan Cumhuriyeti, bugün birçok ülke tarafından tanınmış, BM ve AGİK gibi milletlerarası kuruluşlara üye, kalkınmakta olan bir Türk devletidir.

3.2.11.1992 Sonrası Siyasi Gelişmeler

4 Haziran 1993'de Suret Hüseyinov'a bağlı güçler Gence'de bir ayaklanma çıkarmışlardır. Bu ayaklanma büyüyerek Bakü'ye kadar yayılmıştır. Bu durum üzerine bir yıl kadar süren Halk Cephesi İktidarı sona ermiş ve Ebulfez Elçibey Bakü'yü terketmiştir. İsyan sırasında Meclis Başkanlığına Haydar Aliyev getirilmiştir. 3 Ekim 1993'de yapılan Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde Haydar Aliyev Cumhurbaşkanı seçilmiştir.

Azerbaycan son yıllarda, biri 4 Ekim 1994, diğeri 17 Mart 1995 tarihinde olmak üzere Aliyev yönetimine karşı iki darbe girişimine sahne olmuş, bunun sonucunda etkileri tüm alanlarda hissedilen siyasi-toplumsal istikrarsızlık ve çalkantılar yaşanmıştır.

Azerbaycan'da çoğulcu demokratik yapının yerleştirilmesi yönünde adımlar atılmaktadır. Anayasa taslağı ve seçim kanunu hazırlıklarının ardından ilk çok partili seçimler uluslararası gözlemcilerin nezaretinde 12 Kasım 1995 tarihinde düzenlenmiş, aynı tarihte yeni Azerbaycan Anayasası da halk oylamasıyla kabul edilmiştir.

Ekim 1998'de yapılan seçimler sonucunda Haydar Aliyev yeniden 5 yıllık bir süre için Cumhurbaşkanı olarak seçilmiştir.

Kasım 2003'de yapılan seçimlerde İlham ALİYEV Cumhurbaşkanı olarak seçilmiştir.⁵⁵

3.2.12.Azerbaycan Kültürünün Tarihi ve Önemi

Azerbaycan Türkleri yüzyıllar boyu kendi kültürlerinin oluşturmuşlardır. Sekizinci yüzyılda dahi kendi şiveleriyle mükemmel eserler ortaya koyan büyük şairlere sahiptirler. Azerbaycan şair ve şaireleri tüm Türk edebiyatının en mükemmel temsilcileriydi.15. yüzyıl klasik Türk Edebiyatı'nın en büyük temsilcilerinden sayılan İngiliz Türkolog Gibb'n de Anadolu'nun en büyük şairi olarak tanımladığı, İstanbullu Türkolog Prof. Dr. Köprülüzade de Fuzulu'nin

⁵⁵ Azerbaycan”a.g.s., s.8

Azerbaycanlı olduğunu beyan etmektedir. Leyla ile Mecnun Fuzulu'nin Ölümsüz kişiliğini daha da belirginleştirmektedir.

Eski Türk Halk Edebiyatı'nın en büyük eserleri Dede Korkut, Köroğlu ve benzerleri Azerbaycan'da ortaya çıkmıştır. Modern Türkoloji bunlara değer vermiş ve bunları genel Türk Edebiyatı için kaynak olarak görmüştür.⁵⁶

3.3.Türkiye Ve Azerbaycan Türkçe'si

3.3.1.Tarihsel Süreç İçerisinde Türkçe'nin Dünü Ve Bugünü

İlk Türkler, bugün Orta Asya diye bilinen yerde tanrı dağları ile Altay dağları arasında yaşıyorlardı. Çin tarihleri önce 2000 yıllarında ilk Türk hükümdarlarından bahsetmektedir. Böylece Türklerin bilinen tarihi dörtbin yıllık bir tarihtir. Türk dilinin ise yazılı ilk belgeleri Orhun ve Yenisey yazıtlarıdır. Orhun yazıtları Göktürk hükümdarı olan Bilge Kağan'ın ölümü üzerine 735 yıllarında yazılmıştır. Bu tarihten, yani 8.yüzyıldan önceki dönemle ilgili olarak elimizde hiçbir belge bulunmamaktadır. Türkçenin gelişim evrelerini şu şekilde sınıflandırabiliriz:

1. Eski Türkçe: Türkçenin ilk devresidir. Başlangıçtan 13.yüzyıla kadar olan zamanı içine alır. Türkçenin ele geçmiş ilk büyük eseri 8.yüzyılın ilk yarısında yazılmış bulunan Orhun Kitabeleridir. Bu kitabeler çok işlenmiş bir dille yazılmışlardır. Buradan Türk yazı dilinin başlangıcının birkaç yüzyıl önceye çıktığını anlıyoruz. İşte, aşağı yukarı miladın ilk asırlarında başlayan eski Türkçe 13.yüzyıla kadar sürmüştür. Bu Türkçenin ilkyazı dilidir. Bu devirde bütün Türkler Eski Türkçe dediğimiz bu yazı dilini kullanmışlardır. 13.yüzyılda Türkçenin bünyesinde büyük değişiklikler ve gelişmeler olmuştur. Bu arada Türkler Orta Asya'dan kuzeye ve batıya yayılmaya başlamışlardır. Böylece Eski Türkçe devresi sona ermiş ve ilk yeni yazı dili ortaya çıkmıştır. Kuzey-Doğu Türkçesi, Batı Türkçesi.

⁵⁶ Mehmet Emin Resulzade. Azerbaycan Problemi. Azerbaycan Kültür Derneği Yayınları No:45 1996 Ankara S.13

2. Orta Türkçe , Kuzey-Doğu Türkçesi: Orta Asya'dan ve Hazar Denizinin kuzeyinden yayılan Türklük kolunun gittiği ülkelerde Eski Türkçe den sonra kullanılan yazı dilidir.Bu yazı dili 13. ve 14. asırlarda kullanılmıştır
3. Kuzey Türkçesi: 15.asırdan zamanımıza kadar gelen Kuzey Türklerinin kullandığı yazı diklidir. Bu yazı dili Kıpçak şivesine dayanır. Bu yüzden Kuzey Türkçesine Kıpçakça ve Tatarca denilmektedir.
4. Doğu Türkçesi: 15. asırdan zamanımıza kadar gelen ve doğu, yani Orta Asya Türkçelerinin kullanıldığı yazı dilidir.Çağatayca da denir. Bugün yerini modern Özbekçe ye bırakmıştır.
5. Batı Türkçesi: Eski Türkçe devresinden sonra ortaya çıkan iki yeni yazı dilinden biridir.Hazer'in güneyinden batıya yayılan Batı Türklerinin kullandıkları yazı dilidir. 13. yüzyıldan günümüze kadar devam edip gelmiştir ve devam etmektedir. Batı Türkçesi Oğuz şivesine dayanır. O için Oğuzca da denilebilir.
6. Azeri Türkçesi, Osmanlı Türkçesi: Oğuz Türklerinin vatanı çok geniş bir sahaya yayıldığı için , zamanla Oğuzca olarak ikiye ayrılmıştır.Doğu Oğuzcası Azeri Türkçesi , Batı Oğuzcası Osmanlı Türkçesidir. Aralarındaki fark çok az olup daha çok konuşma dilinde kalmıştır.Doğu Oğuzcası yani Azeri Türkçesi Azerbaycan, Kafkasya, Doğu Anadolu ve Kuzey Irak sahalarında kullanılmaktadır.

Batı Türkçesinin Gelişimi:

Batı Türkçesi kendi içinde üç devreye ayrılır:

- 1- Eski Anadolu Türkçesi
- 2- Osmanlıca
- 3- Türkiye Türkçesi

Eski Anadolu Türkçesi: Batı Türkçesinin ilk devresidir.13-15. asırları içine alır.Eski Türkçenin izlerini taşır. Bu bakımdan Batı Türkçesinin bir geçiş devresidir. Arapça ve Farsça unsurlar henüz pek fazla değildir, fakat yabancı tamlamalar kullanılmaktadır.Selçuklular, Anadolu Beylikleri ve ilk Osmanlıların yazı dilidir.

Osmanlıca: Batı Türkçesinin ikinci devresidir.16. yüzyıldan 20. yüzyılın başına kadar devam eder.Eski Türkçenin izleri artık kaybolmuş yeni gramer şekilleri yerleşmiştir.Arapça ve Farsça unsurlar,sözcük ve tamlamalar pek çok artmıştır.Öyle ki Türk yazı dili adeta Türkçe, Arapça, Farsçadan kurulu üçüzlü bir dil haline gelmiştir.Bu karma dil İstanbul'un fethinden Osmanlı İmparatorluğunun sonuna kadar yazı dili olarak sürmüştür.

Türkiye Türkçesi: Bugün kullandığımız dildir.1908 Meşrutiyetten itibaren başlamıştır.Yabancı unsurlar bakımından tamlamasız Türkçe devresidir. Arapça ve Farsça tamlamalar atılmıştır.Arapça ve Farsça kelimeler gittikçe azalmaktadır.

3.3.2.Türkçe'nin Bugünkü Durumu

Bugün dünya Türklüğü batıda Balkanların uçlarında doğuda Büyük Okyanusa,kuzeyde Kuzey Buz Denizin den güneyde Tibet'e kadar uzanan yaklaşık on bir milyon kilometrelik geniş bir alan üzerinde yaşamaktadır.Türkçe yeryüzünde var olan yaklaşık 4000 dil arasında en çok kullanılan 7. dildir.Çince, Hintçe, İspanyolca, İngilizce, Fransızca ve Rusça'dan sonra gelmektedir.Bu sıralama , Türkçe'nin dünya dilleri arasında ne kadar büyük bir yeri olduğunu göstermektedir.Bütün bunlar çok güzel şeyler ancak biz dilimizi koruma altına almazsak ilerisini pek parlak olmayacağı gerçektir.Toprak erozyonu nasıl toprakları yok ediyorsa ve bölge verimsiz hale

geliyorsa dil erozyonu da dili yok edebilir.Teknolojiyi üreten ülkeler aynı zamanda küresel anlamda diğer ülkeleri de etkilemektedir.Yapılacak olan şey dilimizi yabancı dillerin istilasından kurtarmaktır, yeni yeni sözcükler üretmektedir.⁵⁷

3.3.3.Türkiye Türkçe'sinin Azerbaycan Türkçe'sine Etkileri

Değişik dillerde konuşan halklar arasında ekonomik, politik, kültürel ve manevi ilişkilerin yoğunlaşmasını yanı sıra komşuluk ilişkileri gereğince bir dilden diğer bir dile bazı terimlerin transferi doğal şekil kazanmıştır. Azerbaycan diline Arapça, Farsça ve Rusça'dan kelime geçişi bu hususa bağlıdır. Böyle kelimelerin büyük çoğunluğu ifade ettikleri kavramların,

⁵⁷ Nuri, Madencioğlu. "Tarihsel Süreç İçerisinde Türkçe'nin Dünü ve Bugünü" Ana Dili Ankara Üniversitesi Tömer İzmir Mart-Nisan 1999 S35-36,

gerçeklerin uygun dilde konuşan halkın yaşamına, kültürüne dahil olması gereği alınıyor ve dilde yaşam hakkı kazanıyor. Hangi dilden terim alınması konusu çoğu zaman bu veya diğer bölgede halklar ve devletler arasındaki ilişkilere bağlı olduğu için Azerbaycan dilinde de gelişme tarihi boyunca diğer dillerle terim alışverişi söz konusu olmuştur. Arap istilas ve İslam dinin ile ilgili olarak Arapça'dan; Farslarla komşuluk ilişkileri, ekonomik-kültürel ilişkileri sonucu Farsça'dan; 19. Yüzyıldan itibaren Ruslarla ictimai ve siyasi yakınlık sonucunda Rusça'dan Azerbaycan diline çok sayıda terim geçmiş dil sistemine uyum sağlayarak yerini pekiştirmiştir. Böyle kelimelerin dilde değişik türemeleri de meydana çıkarak dilde serbest kullanması sağlanmıştır.

Sovyetler Birliği parçalandıktan sonra Azerbaycan dilinin yeni terimler alma yönü de değişmiştir. Aslında Sovyet döneminde de Türk dillerinden, özellikle Türkiye Türkçe'sinden terim alma girişiminde bulunulmuştur ve böyle terimlerin bazıları Azerbaycan yazı dilinde yerini pekiştirmiştir. Fakat o dönemde bu konuya ideolojik-siyasi bir değer verildiği için bu alanda ciddi işler yapılmadı. Sovyetlerin çöküşünden sonra Azerbaycan- Türkiye ilişkilerinin pekişmesi, ekonomik entegrasyon, aynı zamanda bu iki ülke halkının manevi açıdan birbirine yakın olması, aynı dil grubunda

yer alması gerekçesiyle Türkçe'den Azerbaycan diline geçmiş kelimelerin sayısı çoğaldı. Tabi ki bunu olumlu bir gelişme olarak değerlendirmek gerekiyor.⁵⁸

3.3.4.Azerbaycan'da Latin Harflerinin Kabulü

1990 yılında Azerbaycan'da alfabe değişimi ile ilgili bir çok toplantı yapılmış, bu toplantılarda değişik görüşler ileri sürülmüştür. İslamcılığı savunanlar, Arap alfabesini, Türkçülüğü savunanlar, Latin alfabesini, Komünistler ise, kirilde direniyorlardı.

Bunun için bir 'alfabe komisyonu' kuruldu. Bu komisyon çalışmalarını; radyo, TV ve basın organları ile halka duyuruyor ve bu konuda Azerbaycan'da herkesin desteği isteniliyordu. Bu çağrıya gelen binlerce mektup, telgraf ve telefon metinlerine göre, halk da Latin alfabesine geçilmesini istiyordu.

⁵⁸ Ayten Aydınqızı, Dil Dergisi, Ankara Üniversitesi Basımevi Sayı: 95 Eylül 2000 Ankara s.77-78

Sonunda Azerbaycancılık propagandası ön plana geçti ve ‘hırıltılı’ “h” yerine “x” Azerbaycan Türkçesi’ndeki “e” yerine ters “e” harfi ve “q” (kü) kabul edilmek suretiyle alfabe meselesi daktilo ve bilgisayar bakımından tatbiki zor bir çıkmaza sokuldu ve böylece de okullarda Türkiye Türkçe’si öğretilmesine rağmen, devlet işlerinde, ve basında Kirilden kopmak mümkün olmadı.⁵⁹

3.3.5.Ortak Türkçe Anlayışı

Türk yazı dilleri, Türk Cumhuriyetlerinin resmi devlet dilleri fonksiyonunu üstlenmektedir. Türkiye Türkçe’sinin yanı sıra Azerbaycan, Türkmen, Kazak, Kırgız, Özbek Türkçeleri de yerine getirmektedir. Küreselleşen dünyanın, özellikle de Avrasya’nın çağdaş dil coğrafyasında ortak Türkçe anlayışının kavramlaştığı ve Türkçe’nin kullanımının, eğitim-öğretimin tüm alanlarında kamuoyunca istendiği ve giderek resmileştiği gözlemlenmektedir. Türkçe’nin Türk Cumhuriyetlerinde Türk yazı dilleri olarak tüm dil kullanım alanlarındaki gerçekleşmesinin, dünyanın bugünkü sosyo-kültürel iletişim ortamına göre yeniden ele alınarak değerlendirilmesi; ortak Türkçe anlayışının birinci boyutudur. Türkçe anlayışının Diğer bir boyutu ise, Türkiye Türkçe’sinin veya diğer gelişmiş Türk yazı dillerinin, hem Türk Cumhuriyetlerindeki hem de dünyanın Türkçe konuşan diğer bölgelerindeki dil-kullanım ekseninde, ortak bir iletişim bilgisayar internet dili düzeyindeki eğitimi ve öğretimin yaygınlaştırılması oluşturmaktadır.

XX. yüzyılın 90’lı yıllarından itibaren Tüm Avrasya’da ve Türk Dünyasında dil ortamının hızla değişmesi, Türk Cumhuriyetleri ve toplulukları arasındaki ekonomik-kültürel ilişkilerin ise giderek yaygınlaşması ve ortak bir Türkçe gereksiniminin ortaya çıkması sonucunda, Türk sözlükçülüğünün yeni çalışmalarının yapılması, Türk Dünyası Atasözleri ve Deyimler sözlükleri konularını ele alınması gerekir.⁶⁰

Bu konuda Azerbaycan’ın ünlü şairi Profesör Bahtiyar Vahapzade ise görüşlerini şöyle dile getirmektedir: “Bunun için önce ilim adamlarının birliği lazımdır. Mesela Kırgız Özbek, Tatar, Başkurt, Azeri, Türkiye Türkü, v.s. bir yerde otursunlar bir arada muhtelif ilim sahalarının ortak terminolojisini oluştursunlar. Varsayalım ki tıpta bir hastalık adı var ve bu kelime Türkçe değil... Bu hastalığın Özbekistan’da, Türkmenistan’da bakalım adı nedir?

⁵⁹ Ayten Aydınqızı, Dil Dergisi, Ankara Üniversitesi Basımevi Sayı: 95 Eylül 2000 Ankara s.77-78

⁵⁹ Nazile Abbaslı, Azerbaycan Özgürlük Mücadelesi, Beyaz balina Yayınları İstanbul 2001s.238-239

⁶⁰ Musaoğlu ,Mehman.Dil Dergisi Sayı: 113 Ankara Üniversitesi Basımevi Mart-Nisan 2002 Ankara s.14

Eğer bu kelimenin halis Türkçesi yaşıyorsa buyurun ortak ortak terminolojimizde onu kabul edelim”.⁶¹

Türkiye'nin yapması gereken bütün Türk Cumhuriyetleri ve topluluklarının ortak bir alfabeyi kullanmasının yolunu açmak ve Anadolu Türkçe'sini Türk dünyasının ortak lehçesi haline getirmeye çalışmaktır. Çünkü Türkçe büyük ve zengin bir dildir ve geleceğin dünyasında var olacaktır.⁶²

3.3.6.Tömer'de Uygulanan Türkçe Öğretim Programı

TÖMER'de Türkçe öğretimi, Temel Türkçe I, Temel Türkçe II, Orta Türkçe I, OrtaTürkçe II, Yüksek Türkçe I, Yüksek Türkçe II olmak üzere toplam 6 kurda gerçekleştirilmektedir. Her bir kurun süresi kış aylarında 8 hafta, yaz aylarında 4 haftadır.

Yüksek Türkçe II Kurundan sonra, Alan Türkçesi programları düzenlenmektedir. Yaz aylarında

- Konuşma
- Etüt
- Kültür Programları

Kursları bulunmaktadır.

Konuşma kursları haftada 6 ya da 8 saat olarak düzenlenmekte, dilbilgisine yer verilmeden diyaloglarla, görsel gereçler ve drama teknikleriyle öğrenciye konuşma ortamı yaratılmakta, konuşma becerisi geliştirilmektedir.

Etüt sınıflarında öğrencinin ihtiyaç duyduğu dilbilgisi, yazma ya da metin çözümleme çalışmaları yapılmaktadır. Bu kurslar haftada 6 saat olarak düzenlenmektedir.

Kültür programlarında belli bir Türkçe düzeyine sahip öğrencilere Türk mutfağını ve Türk el sanatlarını tanıtarak Türkçe düzeyini ilerletme imkanı sunulmaktadır. Yine bu kurslar haftada 6 saattir.

⁶¹ Vahapzade Bahtiyar. Vatan Millet Anadili. Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları 1999 Ankara S.64

⁶² Nihat Kaşıkçı, “Türk Üst Kimliğini Yüksünmeyelim” Türk Metal Dergisi, Sayı:55, Aralık 2003 s.23 paragraf:11

3.3.6.1 Temel Türkçe I ve II kurunun sonunda, öğrenci:

Tanışma

Kişileri tarif etme

Zamanı bildirme ve sorma

Telefonda konuşma

Yol sorma ve yol tarif etme

Duygularını ifade etme

Yardım isteme

Alışveriş yapma

Kıyaslama yapma, gibi konularda konuşabilmek, yazabilmek için gerekli sözcükleri ve dil yapılarını öğrenir. Bu kurun sonunda öğrendiği sözcük sayısı yaklaşık 750'dir.

3.3.6.2.Orta Türkçe I ve II kurunun sonunda öğrenciler:

Geçmişteki deneyimleri, yaşadığı yerler, yapmış olduğu işler,

Gelecek ile ilgili yapacağı planlar

Dolaylı anlatım yolları

İş hayatı ile ilgili konular ve sorunlar

Bazı hikaye ve fıkraları anlayabilme ve anlatabilme

Bazı atasözü ve deyimleri anlayabilme ve yorumlayabilme

Gazete haberi, mektup basit yazılı metinleri, televizyon radyo programlarını anlayabilme bu kur sonunda öğrenci yaklaşık 1500 kelime öğrenir.

3.3.6.3.Yüksek Türkçe I ve II kurunun öğrenciler:

Gazete, dergi okuyup tartışabilme

Günlük olayları, sosyal olayları izleyip fikir yürütebilme

Her konuda fikir beyan edip konuşabilme,yazabilme, tartışabilme,

Sosyal yaşamda karşılaşılabileceği sorunları çözebilme gibi konularda gerekli olan bilgileri öğrenir. Bu kurun sonunda öğrenciler yaklaşık olarak 2500 kelime öğrenir.

Zorunlu olmayan daha üst kurlarda ise üniversitede okuyacağı alana yada ilgi duyduğu alana yönelik dil öğretim programı uygulanır.Bu kurda alana yönelik terim ve sözcükler, bilimsel ya da edebi metinler, makale, şiir, deneme gibi yazım türleri kullanılarak öğretilir.⁶³

⁶³ Aydanur Özkan. Uluslar arası Dünyada Türkçe Öğretimi Sempozyumu Bildirileri “Tömer’de Uygulanan Türkçe Öğretim Programı” s.39-40 Ankara Üniversitesi Basımevi Kasım 2001

IV. BÖLÜM

TÜRK DÜNYASI –TÜRKİYE EĞİTİM İLİŞKİLERİ VE ARAŞTIRMA KONUSU OLAN AZERBAYCAN

4.1.Türkiye - Azerbaycan Eğitim İlişkileri

18 Ekim 1991 tarihinde bağımsızlığını kazanan Azerbaycan ile eğitim ilişkilerimiz 1992 yılı başında Milli Eğitim Bakanlığı yetkililerinden oluşan heyetin Türk Cumhuriyetlerine yaptıkları ziyaret ve bu ziyarette iş birliği konularının genel kapsamını belirleyen ön protokollerin imzalanması ile başlamıştır.

Daha sonra 28 Şubat-6 Mart 1992 tarihleri arasında aralarında Millî Eğitim Bakanının da bulunduğu heyetin ortak yapılacak faaliyetler için mutabakata varmak amacıyla söz konusu ülkelere yaptığı ziyaret sonucunda her ülke eğitim bakanlığı ile mutabakat zabıtları imzalanmıştır.

Gelişen eğitim ilişkileri sonucunda Azerbaycan Tahsil Nazırlığı ile Milli Eğitim Bakanlığı arasında en son 1 Aralık 2000 tarihinde eğitim ve bilim alanlarında iş birliği protokolü imzalanmıştır.

Anlaşmalarda yer alan hükümlerin uygulanması, uygulamada karşılaşılan sorunların çözümlenmesi amacıyla oluşturulan Daimî Komisyon en son toplantısını Nisan 2004'te yapmış ve 17 Nisan 2004 tarihinde toplantı tutanağı imzalanmıştır.

4.1.1.Öğretim Kurumları

Milli Eğitim Bakanlığınca Azerbaycan'da 1 Anadolu Lisesi, 1 İlköğretim Okulu ve 1 Türkiye Türkçesi Eğitim Öğretim Merkezi açılmıştır. Bu öğretim kurumlarında Bakanlığımızca görevlendirilen 31 öğretmen görev yapmakta ve 606 öğrenci ve kursiyer eğitim görmektedir.

4.1.2.Diğer Eğitim İş Birliği Faaliyetleri

a-Her yıl yaz aylarında Azerbaycan uyruklu eğitimcilere “Türkçe Öğretimi, Türk Kültürünü ve Millî Eğitim Sistemini Tanıtma” konulu seminerler düzenlenmektedir.

1992-2004 yılları arasında 9 kez düzenlenen söz konusu seminere bu yıl katılan 9 eğitimci ile birlikte toplam 196 Azerbaycanlı kursiyer katılmıştır.

b-Milli Eğitim Bakanlığınca Azerbaycan'da açılan öğretim kurumları için 1992-2004 yılları arasında 112 176 adet ders ve kültür kitabı olmak ile 518 adet ders araç-gereci gönderilmiştir.

c-Latin Alfabesine geçme kararı nedeniyle kendi okulları için 5 çeşit (Türk Dili 2, 3, 4, Oku ve Azerbaycan Türkçesi Sözlüğü) 466.300 adet kitap ve kitap basımı için 250 ton kağıt gönderilmiştir.

ç-Ülkemizde kutlanan özel gün ve millî bayramlara (19 Mayıs Atatürk'ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı, 24 Kasım Öğretmenler Günü v.b.) Azerbaycanlı öğretmen ve öğrencilerin katılımı sağlanmaktadır.

d-Kardeş okul uygulaması çerçevesinde ülkemiz ve Azerbaycan'daki aynı tür ve seviyede 74 okul arasında eşleştirme yapılmıştır.

e-Türkiye Türkçe'sinin Türk Dünyasının ortak iletişim dili olmasını sağlamak amacıyla ilgili ülkelerin orta öğretim müfredatına seçmeli ders olarak konulması projesi çerçevesinde 2001-2002 öğretim yılı itibarıyla pilot seçilen 5 okulun 5'inci sınıflarında Türkçe öğretimi başlatılmıştır.

f-29 Eylül-3 Ekim 1992 tarihleri arasında Bişkek'te yapılan "Türk Cumhuriyetleri Eğitim Bakanları ve Türk Halkları Temsilcileri II. Konferansında alınan, edebiyat ve tarihte ortak program hazırlanması amacıyla bir komisyon kurulması ve çalışma prensiplerini ve süresini belirlemesi, kararı gereği Azerbaycan'dan bir edebiyatçının da katılımı ile oluşturulan komisyonlarca. Milli Eğitim Bakanlığı ile iş birliğinde hazırlanan Ortak Türk Edebiyatı Lise Ders Kitabının kaynak kitap olarak "Türk Dünyası Edebiyatı" adı altında TİKA tarafından basımı yapılmış ve ilgili ülkeye gönderilmiştir.⁶⁴

⁶⁴ "Azerbaycan/İkili ilişkilerimiz" <http://yeogm.meb.gov.tr/> 14.12.2005

4.1.3.Büyük Öğrenci Projesi

1992 yılındaki ilk mutabakat zaptı ile uygulanmaya başlanan Büyük Öğrenci Projesi kapsamında 1992 -1993 öğretim yılından günümüze (Ocak 2005) Azerbaycan'a 4159 yüksek öğrenim kontenjanı verilmiş, bu kontenjanın 3210'u kullanılmış ve 1071 öğrenci mezun olmuştur. Halen Azerbaycanlı 723 öğrenci devlet burslusu olarak ülkemizde öğrenimlerine devam etmektedir.

Söz konusu öğrencilere aylık burs ödenmekte, üniversite katkı payı, ikamet tezkeresi bedeli ve tedavi giderleri karşılanmakta, YURTKUR ya da üniversite yurtlarında barınmaları sağlanmakta, kitap-kırtasiye ve giyim ihtiyaçları için yardım yapılmaktadır.⁶⁵

2004-2005 Eğitim Öğretim Yılında Azerbaycan'a 171 kontenjan tahsis edilmiş ve tümü kullanılmıştır.

4.1.3.1.Öğrencilere Sağlanan İmkânlar

- Projenin başlangıcından günümüze kadar 5 Türk Cumhuriyeti ile Tacikistan'dan gelen öğrencilere her malî yılda Maliye Bakanlığının belirlediği miktarlar üzerinden Bakanlığımız Genel Bütçesine konulan ödenekten,
- 1992-1993 yıllarında 5 Türk Cumhuriyeti ile Tacikistan dışındaki ülke ve topluluklardan gelen öğrencilere, ülkemiz ile ilgili ülkeler arasında eğitim-kültür anlaşması olmadığından, TİKA tarafından Bakanlığımıza aktarılan ödenekten, 1994 yılından itibaren ise (Kosova ve Letonya dışında) Genel Bütçeye konulan ödenekten,
- 2004 yılından itibaren Kosova ve Letonya için de Genel Bütçeye konulan ödenekten söz konusu öğrencilerin burs, harçlık ve diğer giderleri karşılanmıştır.
- 1992 - 2000 yılları arasında, Koç Vakfı tarafından 41 öğrenciye aylık burs ödenmiştir.

⁶⁵ "Büyük Öğrenci Projesi" a.g.s.

TABLO 1**4.1.3.2.2005 Yılı İçin Maliye Bakanlığınca Belirlenen Ödemeler (YTL)**

1.	Aylık Burs Tutarı (Türkçe Lisan Eğitimi, Yükseköğretim öğrencileri)	145
2.	Aylık Burs Tutarı (Lisanüstü, Doktora öğrencileri)	165
3.	Giyecek Yardımı (Türkçe Lisan Eğitimi, Yükseköğretim, Lisanüstü, Doktora öğrencileri) (Nakden ve yılda bir defa ödenecektir)	105
4.	Kitap Kırtasiye Bedeli (Türkçe Lisan Eğitimi, Yükseköğretim, Lisanüstü - Doktora öğrencileri) (Nakden ve yılda bir defa ödenecektir)	85
5.	İkamet Tezkeresi Bedeli (Yıllık)	65
6.	Öğrenci Katkı Payı Bedeli (Millî Eğitim Bakanlığı tarafından üniversitelere yıllık olarak ve yılda bir kez ödenmektedir.)	60
7.	Tedavi Yardımı: Türkçe Lisans Eğitimi gören öğrencilerin tedavi giderleri Millî Eğitim Bakanlığı tarafından, üniversitelere kayıtlı öğrencilerin tedavi giderleri üniversitelerin öğrenci ve sosyal hizmetler bütçelerinden ödenmektedir.	

<http://yeogm.meb.gov.tr/> 14.12.2005⁶⁶

Ayrıca;

- Öğrencilerin öğrenim gördükleri illerdeki hayırsever vatandaşlar,
- Belediyeler,
- Mahallî heyetler,
- Üniversiteler,
- Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu tarafından maddi destek sağlanmaya devam edilmektedir.⁶⁷

⁶⁶ “Öğrencilere Sağlanan İmkanlar” <http://yeogm.meb.gov.tr/> . (15.12.2005)

⁶⁷ a.g.s.

4.1.3.3. Burslarla İlgili Tablolar

TABLO 2

4.1.3.3.1.1992 Yılından İtibaren Kullanılan Burs Sayıları

Ülke Adı	Orta Öğretim	Yüksek Öğretim	Toplam
Azerbaycan	311	3.042	3.353
Kazakistan	179	2.723	2.902
Kırgızistan	140	2.249	2.389
Özbekistan ve Diğer Topluluklar	338	3.671	4.009
Türkmenistan	876	3.495	4.371
Asya Ülkeleri	113	3.223	3.336
Balkan Ülkeleri	236	3.669	3.905
Toplam	2.193	22.072	24.265

MEB İstatistik s.211⁶⁸

TABLO 3

4.1.3.3.2.Öğrenim Gören Devlet Burslusu Öğrencilerin Öğrenim Düzeylerine Göre Dağılımı (02.02.2005)

Ülke Adı	Türkçe Öğretimi	Ön Lisans	Lisans	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam
Asya	414	87	990	300	97	1888
Azerbaycan	111	7	269	208	132	727
Balkan	228	96	1126	156	35	1641
Kazakistan	101	23	362	125	41	652
Kırgızistan	99	36	450	179	89	853
Özbekistan	-	-	2	-	-	3
Türkmenistan	82	-	528	63	6	679
Toplam	1035	249	3728	1031	400	6443

Yeogm İstatistikleri⁶⁹

⁶⁸ MEB Milli Eğitim İstatistikleri.2004-2005 Ankara 2005 s.211

TABLO 4

4.1.3.3.3. Bursu Kesilen Öğrenci Sayıları

Bursu Kesilen Öğrenci Sayıları						
Ülke Adı	Türkçe Öğretimi	Ön Lisans	Lisans	Yüksek Lisans	Doktor	Toplam
Azerbaycan	14	341	1.702	324	50	2.431
Kazakistan	58	325	1.465	207	79	2.134
Kırgızistan	77	367	753	224	84	1.505
Özbekistan ve Diğer Topluluklar	278	510	1.879	352	76	3.095
Türkmenistan	30	764	1.930	120	24	2.868
Asya Ülkeleri	230	375	1.510	172	6	2.293
Balkan Ülkeleri	157	329	1.658	125	11	2.280
Toplam	844	3.011	10.897	1.524	330	16.606

MEB İstatistik s.211⁷⁰

⁶⁹ “İstatistik”, <http://www.yeogm.meb.gov.tr/>

⁷⁰ MEB İstatistik a.g.e.s.,211

TABLO 5

4.1.3.3.4.1992-2004 Yılları Arası Türk Cumhuriyetleri ile Türk ve Akraba Topluluklarından gelerek Ülkemizde Öğrenim Gören Devlet Burslusu Öğrencilerin Sayısal Dağılımı
(01.10.2004 tarihi itibariyle)

Ülke Adı	VERİLEN KONTENJAN	GELEN		DÖNEN		HALEN OKUYAN
		KULLANILAN KONTENJAN	KULLANILMAYAN KONTENJAN	BURSU KESİLEN	MEZUN OLAN	
Azerbaycan	4.783	3.042	1.741	1388	1043	610
Kazakistan	4.707	2.723	1.984	1452	681	588
Kırgızistan	5.007	2.249	2.758	1114	390	744
Özbekistan ve Diğer Topluluklar	5.950	3.671	2.279	2489	606	576
Türkmenistan	5.403	3.495	1.908	1600	1268	626
Asya Ülkeleri	4.834	3.223	1.611	1740	553	930
Balkan Ülkeleri	5.913	3.669	2.244	1373	907	1388
Toplam	36.597	22.072	14.525	11.156	5.448	5.462

Milli Eğitim İstatistikleri Sayfa 212⁷¹

Söz konusu öğrencilerin öğrenimleri sırasında karşılaştıkları sorunları çözümlenmek ve iki ülke arasındaki eğitim ilişkilerinin yürütülmesine katkı sağlamak amacıyla Milli Eğitim Bakanlığınca sözleşmeli statüde Eğitim Temsilcileri görevlendirilmektedir. Söz konusu temsilcilerin lojman kira ve ikamet tezkeresi bedeli, şehir içi ulaşım giderleri ve maaşları Bakanlıkça karşılanmaktadır. Halen Azerbaycan Eğitim Temsilcisi olarak Necibe NESİBOVA görev yapmaktadır.

⁷¹ MEB İstatistik a.g.e.s.,212

4.1.3.4.Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu tarafından Türk Cumhuriyetleri ve Akraba Toplulukları Öğrencilerine Verilen Hizmetler

Kurumumuz yurtlarında; Hükümetimizle Kültür Anlaşması yapılan 85 Ülke öğrencisi yanında, 1992-1993 öğretim yılından itibaren Türk Cumhuriyetleri ve Topluluklarından eğitim ve öğretim görmek üzere Ülkemize gelen öğrenciler de barındırılmaktadır.Ülkemiz ile Türk Cumhuriyetleri arasında 1992 yılında çok sıkı bir işbirliği başlatılmış olup, bu işbirliğinin en önemli uygulamalarından biri de Devletimizin yürütmüş olduğu büyük eğitim projesidir. Bu proje kapsamında, her yıl ayrılan kontenjanlar dahilinde, 4 Türk Cumhuriyeti ve 42 Türk Topuluğundan Ülkemize öğrenci gelmektedir⁷².

TABLO 6

4.1.3.4.1.Kredi ve Yurtlar Kurumunda Barınan Azerbaycanlı Öğrenciler (12.10.2005 Tarihi itibariyle)

İl Adı	Kız	Erkek	Toplam
Adana	-	4	4
Ankara	2	60	62
Bursa	1	5	6
Eskişehir	-	1	1
Isparta	-	1	1
İstanbul	6	83	89
İzmir	3	41	44
Kayseri	-	5	5
Konya	-	7	7
Samsun	2	3	5
Toplam	14	210	224

Yurtkur Kayıtları⁷³

⁷² Türk Cumhuriyetlerinden Gelen Öğrencilere Verilen Hizmetler, <http://www.kyk.gov.tr/yurt/kultur.htm> (05.03.2005)

⁷³ Kredi ve Yurtlar Kurumu /Türk Cumhuriyetleri ve Toplulukları Bölümü Kayıtları(12.10.2005 Tarihi itibariyle)

Türk Cumhuriyetleri ve Toplulukları Öğrencilerinin Ülkemizdeki eğitimleri, Devlet Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, maliye Bakanlığı, Yüksek Öğretim Kurulu ve Kurumumuzun da içinde bulunduğu geniş bir koordinasyon ağı içerisinde gerçekleştirilmektedir.

Bu öğrencilerimizin bursları Milli Eğitim Bakanlığı tarafından karşılanmakta olup, burslulukları bitene kadar tahsis edilen kontenjanlar dahilinde Yurtkur yurtlarında (aylık yurt ücreti farklı olan yurtlarımız hariç) depozito ve yurt ücreti alınmadan barındırılmaktadırlar.

Belirlenen iç ve dış merkezlerde Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı'nca yapılan Türk Cumhuriyetleri Sınavı (TCS) neticesinde, yüksek öğrenim görmeye hak kazanan başarılı Türk Cumhuriyetleri ve Toplulukları öğrencileri, devlet burslusu olarak, seçilmek suretiyle Ülkemizde eğitim ve öğretim görmektedirler.

Sınavlar sonucu Ülkemizde öğrenim görmeye hak kazanan öğrencilerden Türkçe'si yeterli olmayanlar;

- Ankara Üniversitesi'nin Ankara, İstanbul, İzmir, Samsun, Kayseri, Bursa illerinde
- Gazi Üniversitesi'nin Ankara
- Ege Üniversitesi'nin İzmir
- İstanbul Üniversitesi'nin de İstanbul illerinde bulunan Türkçe Öğretim Merkezi

Şubelerinde bir öğretim yılı Türkiye Türkçe'si kursları görmektedirler.

TÖMER öğrencilerinin yurt kayıtları, öğrencilerle ilgili bölge ve yurt müdürlüklerine Genel Müdürlükten gönderilen listeler doğrultusunda gerçekleştirilmektedir. Türkçe'si yeterli olan öğrenciler ise kazandıkları yükseköğretim kurumunda öğrenimlerine doğrudan başlamaktadırlar.

Yükseköğretim programına yerleştirilen öğrencilerin yurt kayıt işlemlerinde de yine öğrencilerle ilgili Kredi ve Yurtlar Kurumu Genel Müdürlüğünden bölge ve yurt müdürlüklerine gönderilen listeler esas alınmaktadır.

Yurtlara kaydı yapılan veya yurttan kaydı silinen bütün TÖMER ve Üniversite öğrencilerinin pasaport bilgileri en kısa zamanda Yurtkur Müdürlüğü Yurt İdare ve İşletme Dairesi Başkanlığına bildirilmektedir.

Kurumumuz yurtlarında barınmakta olan bu devlet burslusu öğrencilerimizin " yurt içi " ve " yurt dışı " izinlerine ilişkin usul ve esaslar belirlenmiş olup, izin işlemleri bu çerçevede gerçekleştirilmektedir.

2922 sayılı Kanun bu öğrencilerin de disiplin ve yurt yaşantısına uyma zorunluluğunu hükme bağlamakla beraber kural dışı davranışlar olduğunda bu öğrencilere kendi öğrencilerimize nazaran daha esnek ve hoşgörülü davranılmakta, en son çözüm olarak Yurttan Süresiz Çıkarma Cezası uygulanmaktadır.

Milli Eğitim Bakanlığı ve Türk Cumhuriyetleri ve Topulukları öğrencileri ile ilgili yetkililerin imzaladıkları Yüksek Öğrenim Burslarıyla ilgili şartnameye göre yurtlarımızda barındırılan bahse konu öğrencilerin belirlenen yurt kurallarına uymadıklarında disiplin kurulunca teklif edilen uyarma cezaları için %5, kınama cezaları için %10, süresiz çıkarma cezası alıp, kınamaya çevrilmesi halinde %25 oranlarında burslarından kesinti yapılmaktadır.

Kurum malına zarar vermeleri halinde ise zarar rayiç bedel üzerinden burslarından kesilmektedir.

Ayrıca, yurttan süresiz çıkarma, mezun olma, burs kesilme, devam ettiği Türkçe Öğretim Merkezinden veya üniversiteden ilişkisinin kesilmesi, kendi isteği ile ayrılma vb. nedenlerden dolayı yurttan ilişkisi kesilenler ile prosedürüne göre yurttan izin alıp, izin süresi bitiminde gelmeyen öğrencilerin de 10 gün bekledikten sonra ad, soyad, milliyet ve pasaport bilgileri bölge müdürlüğü bulunan illerde bölge müdürlüklerince, bölge müdürlüklerinin dışındaki illerde de yurt müdürlüklerince ayrılma nedenleri belirtilmek suretiyle İl/İlçe Emniyet Müdürlüklerine (Pasaport Dairesi - Yabancı Masası) bildirilmektedir.⁷⁴

4.2.İstanbul Valiliği Türk Dünyası Ve Akraba Topulukları

Koordinatörlüğünün Görevleri

Koordinatörlük; Türk Cumhuriyetleri ve Akraba Topulukları ile ülkemiz arasında hızla gelişen ilişkilerde Başbakanlık, Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı ve Milli Eğitim

⁷⁴ Türk Cumhuriyetlerinden Gelen Öğrencilere Verilen Hizmetler, a.g.s.

Bakanlığı'ndan gelen talimatlar doğrultusunda Türk Cumhuriyetleri ve Akraba Topluluklarından gelenlere verilecek hizmetler konusunda araştırma, geliştirme, rehberlik yapma, yardımda bulunma, İstanbul ilinde verilecek sosyal ve kültürel hizmetleri koordine etme amacı ile T.C. Başbakanlığın 3295 sayılı genelgesine istinaden, İstanbul valiliğinin 14.01.1998 tarih ve 71 sayılı olurları ile kurulmuştur.

4.2.1.Çalışma Amaçları

- Türk Cumhuriyetleri ve akraba topluluklardan gelenlere verilecek hizmetler konusunda araştırma, geliştirme çalışmalarında bulunma.
- Türk Cumhuriyetleri ve akraba topluluklarından gelenlere rehberlik yapma, yardımda bulunma.
- Türk Cumhuriyetleri ve akraba topluluklarından gelenlere İstanbul ilinde verilecek sosyal ve kültürel hizmetleri koordine etme.

4.2.3.Görev Alanı ve Yetkileri

- Amaçların gerçekleşmesi için İl Yönetimi'nin bütün birimleri ile işbirliği yapma, birimler arasında koordinasyonu sağlama.
- Basın-Yayın, Radyo, Televizyon kuruluşları ile amaçlara uygun organizasyonlar yapmak.
- Amaçların gerçekleşmesi için kamuoyu oluşturma, kamuoyuna Valilik Makamının uygun görmesi halinde bilgi ve demeç vermek.
- Faaliyetlere azami katılımın sağlanması için gerekli çalışmaları yapma, tedbirleri alma.
- İl Yönetiminin bütün birimlerindeki ilgili çalışmaları gözetleme, takip etme, çalışmalarla ilgili rapor isteme, Üniversiteler, Odalar, Dernekler ve ilgili kurumlarla, kuruluşlarla işbirliği yapmak.
- Çalışmaları yürütme

4.2.3.Yapacağı Çalışmalar

İlgili kurum, kuruluş ve kişilerce Valililikten istenilen konu ile ilgili çalışmaları yürütmek

Kültür ve sanat günleri düzenlemek, düzenletmek.

Toplantılar, seminerler düzenlemek, düzenletmek.

İlgili Kurum, kuruluş ve kişileri toplantıya çağırarak.

Yemekler düzenlemek, düzenletmek.

Misafir Bilim Adamı, kültür, sanat, spor ve gezi guruplarına faaliyetlerini gerçekleştirmede gerekli yardımlarda bulunmak.

Sergiler düzenlemek, düzenletmek.

Anketler, bilgi formları geliştirmek, düzenlemek, uygulamak, uygulatmak.

Geziler düzenlemek, düzenletmek

Okullarda “Türk Basınında Türk Dünyası” Arşivi oluşmasını ve bu konuda gerekli iş bölümünü sağlamak.

Spor çalışmaları yapılmasını sağlamak.

Şiir, Kompozisyon, Fotoğraf, Resim, Müzik, Tiyatro, Spor vb. yarışmalarının yapılmasını sağlamak, sağlamak.

Valilik Makamının uygun görmesi ile gazete, bülten, dergi çıkarmak, çıkartmak.

Misafir öğrencilerin her türlü sorunlarını dinlemek, araştırmak, ilgililerle görüşmek, misafir öğrencilerin sorunlarını ilgili kurum, kuruluş ve kişilere bildirmek.

Türk Dünyası ile ilişkilerin geliştirilmesi amacı ile kararname, müfredat, genelge ve duyurularla yapılması istenilen her türlü çalışmaları gözetlemek.

Yapılacak çalışmalar ve çalışma alanı ile ilgili konularda ilgili kurum, kuruluş ve kişilere sunulmak üzere rapor hazırlamak.

Çalışmaların bilimsellik esaslarına uygun yürütülmesini sağlamak.Kişilere yapılacak maddi yardımlar için gerekli çalışma ve koordinasyonu sağlamak.

Misafir öğrencilerin ildeki kültür, sanat, spor vb. faaliyetlerini izlemelerini sağlamak.

Türk Dünyası ile ilgili ilişkilerin geliştirilmesi amacı ile düzenlenen kurultaylarda alınan tavsiye niteliğindeki kararları hayata geçirecek birimlerin oluşmasına katkıda bulunmak.

Misafir öğrencilerin kendi ülkeleri ile ilgili Kültür ve Sanat değerlerinden uzak kalmamaları için bir kütüphane oluşturmak, oluşturan kurumlara yardımcı olmak.

Misafir öğrencilerin ülkemizdeki konumlarından istifade eden ve bu konuyu istismar eden kuruluşlarla ilgili önlem almak, alınmasına katkıda bulunmak.

Misafir öğrencilerin Ülkelerinde iş yapan kurum ve kuruluşlarla koordinasyon sağlamak.

İstanbul ilinde “Türk Dünyası Gösteri Merkezi” oluşturulabilmesi için gerekli organizasyonu yapmak, yapanlara katkıda bulunmak.

Türk Dünyası ile ilgili ilişkilerin geliştirilmesi amacı ile projeler oluşturmak, oluşturulan projelere katkıda bulunmak.

İstanbul ilinde misafir öğrencilere ilgi duyan kurum ve kuruluşların çalışmalarından yararlanmak.

Misafir öğrencilerden mezun olanların istihdamı ile ilgili kendi ülkelerinde imkanlar oluşturmak, oluşturanlara yardımcı olmak. Çalışmaların belgelendirilmesini sağlamak.⁷⁵

4.3.3. Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Türk Cumhuriyetleri Öğrenci İşleri Bölümünün Görevleri

a) Üniversitelerde, Fakültelerde, Yüksekokullarda veya TÖMER'de (Türkçe Öğretim Merkezi) öğrenim görmek üzere yurt dışından gelen öğrencilerin burs almaları ile ilgili olarak her ay bordrolar düzenlenmekte, Türk Cumhuriyetleri ve Türk Akraba Topluluklarından gelen 1706 Kültürler arası anlaşmalar çerçevesinde gelen 257 öğrenciye burs ödenmektedir. Burs ödemeleri Bankamatik aracılığıyla yapılması sağlanmaktadır.

⁷⁵İstanbul Valiliği Türk Dünyası Ve Akraba Toplulukları Koordinatörlüğünün Görevleri, <http://www.istanbul.gov.tr/Default.aspx?pid=1881> (20.10.2005)

b) Türk Cumhuriyetleri ve Türk Akraba Topluluklarından gelen öğrencilerin, Yurt dışı Eğitim Öğretim Genel Müdürlüğü ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü bünyesinde, Maliye Bakanlığı Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü'nün 18/02/2004 gün ve 2652 sayılı yazısı doğrultusunda aylık burs, yılda bir kez giysi ve kitap, yılda bir kez ikamet yardımı almaları sağlanmaktadır.

c) Yurduмуza ilk defa gelen yabancı uyruklu öğrenciler Havalimanından veya Otobüs terminalinden karşılanmakta, kalacakları yurtlara götürülmekte, başka illerde öğrenim göreceğ öğrencilerde, gidecekleri ilin Milli Eğitim Müdürlüğüne telefonla seyahat ettikleri otobüslerin plaka numaraları ve firma adları bildirilerek öğrencilerin karşılanması sağlanmaktadır.

d) Türkçe Öğretim Merkezinde (TÖMER) öğrenim gören öğrencilerin sağlık işleri, hastaneye sevk ve fatura ödemeleri yapılmaktadır.

e) Öğrencilerin Yurtiçi ve Yurtdışı izinleri Bakanlığımızın genelgesi doğrultusunda TÖMER veya Üniversite, Yurt Müdürlüğü ile koordineli olarak yapılmaktadır. Yurttan ayrılarak misafir öğrenci statüsünde Türk aileleri yanında kalacak öğrencilerle ilgili Emniyet Müdürlüğü ile koordineli çalışmalar yapılmaktadır.

f) Yurttan kalan ve Üniversitede okuyan öğrenciler için 2 ayda bir Valilik bünyesinde Türk Dünyası Toplantısı yapılmaktadır.

g) Kredi Yurtlar Kurumu ve bağlı Yurt Müdürlükleri ile görüşmeler yapılarak öğrencilerin yurttan eve, evden yurda dönmeleri periyodik olarak kontrol edilmektedir.

h) İki ayda bir yapılan mahalli komisyon toplantıları da; öğrenci sorunları ele alınmakta, sorunların çözümü konusunda faaliyet planları düzenlenmektedir. Bursun dışında her hangi bir geliri olmayan, ekonomik sıkıntı içerisinde bulunan öğrencilere, Valilik Sosyal Yardımlaşma Dayanışma Vakfı basta olmak üzere kurum ve kuruluşların maddi katkıları sağlanmaktadır. Ortaya çıkan sorunlar rapor halinde ilgili birimlere bildirilmektedir.

Türk Dünyası ve Akraba Toplulukları'ndan, ilimizde öğrenim gören öğrencilerin, eğitim öğretimde daha başarılı olmaları için;

1-Mahalli komisyonların düzenli toplanmasının sağlanması,

2-Ekonomik yetersizliği olan öğrencilerin desteklenmeleri,

- 3-Öğrenci is ve işlemleri üzerine personel eğitimi yapılması,
- 4-Sosyal, kültürel, sportif etkinliklere yer verilmesi,
- 5-Taşıma kartların ücretsiz karşılanması,
- 6-Sağlık hizmetlerinden yararlandırılmaları,
- 7-Ülkemizi ve Ankara'yı tanıtıcı geziler düzenlenmesi

Konularında çalışmalar yapılmakta ve çalışmalara ivme kazandırılarak devam ettirilmektedir.⁷⁶

⁷⁶ Ankara il Milli Eğitim Müdürlüğü Türk Cumhuriyetleri Öğrenci İşleri Bölümünün Görevleri <http://ankara.meb.gov.tr/birimlerimiz.asp>(15.09.2005)

V.BÖLÜM

TÜRKİYE'DE EĞİTİM GÖREN AZERBAYCANLI LİSANS,YÜKSEK LİSANS VE DOKTORA ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Anketimize İstanbul'dan 112, Ankara'dan 35, diğer şehirlerden 4 öğrenci katılmıştır. Toplanan anketlerin tamamı değerlendirilmeye alınmıştır.

5.1.Öğrenci Profili

TABLO 7

Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	Kişi	%
Kız	7	4.6
Erkek	144	95.3
Toplam	151	100

Ankete katılan toplam 151 öğrencinin % 95.3'ü erkek, % 4.6 'sının kız olduğu görülmektedir. Azerbaycan'dan ülkemize eğitim almaya gelen kız öğrencilerin sayısı oldukça azdır.

TABLO 8

Öğrencilerin Yaşa Göre Dağılımı

Yaş Aralığı	Kişi	%
17-20	30	19.8
21-24	75	49.6
25-28	31	20.5
29+	12	7.9
Cevapsız	3	1.9
Toplam	151	100

Tablo 8 incelendiğinde öğrencilerin yaş aralıkları ve oranlar görülmektedir. Bu oranlar incelendiğinde en fazla % 49.6 ile 21-24 yaş aralığında, daha sonra % 20.5 ile 25-28 yaş

aralığında ve buna yakın olan % 19.8 ile 17-20 yaş aralığında görmekteyiz. Öğrencilerden % 7.9'u 29 yaş ve üzerinde yer almaktadır.

TABLO 9

Öğrencilerin Yerleşim Birimlerine (İl İlçe Ve Köy) Dağılımı

	Kişi	%
İl Merkezi	67	44.3
İlçeler ve Kasabalar	46	30.4
Köy	37	24.5
Cevapsız	1	0.6
Toplam	151	100

Tablo 9 da öğrencilerin yerleşim birimlerine (il ilçe ve köy) dağılımı verilmiştir. Öğrencilerin % 44.3'ünün il merkezinde, % 30.4'ünün ilçe ve kasabalarda, % 24.5'inin ise köyde yaşadığı görülmüştür. Nüfusun büyük çoğunluğunun illerde yaşadığı düşünülürse dengeli bir dağılım var diyebiliriz

TABLO 10

Bakü Nahçıvan Ve Diğer Şehirlere Dağılım

	Kişi	%
Bakü (İlçe ve köyler dahil)	70	46.3
Nahçıvan	14	9.2
Diğer şehirler (İlçe ve köyler dahil)	66	43.7
Cevapsız	1	0.6
Toplam	151	100

Tablo 10 da Bakü Nahçıvan ve diğer şehirlere dağılım verilmiştir. Öğrencilerin % 46.3'ünün Bakü'den (İlçe ve köyler dahil), % 43.7 Diğer şehirlerden (İlçe ve köyler dahil) % 9.2 sinin ise Nahçıvan'dan geldiği görülmektedir.

TABLO 11**Anne ve Babanın Tahsil Durumu**

Bitirilen Okul	Anne		Baba	
	Kişi	%	Kişi	%
İlkokul	1	0.6	3	1.9
Orta Okul	11	7.2	1	0.6
Lise ve Dengi	25	16.5	18	11.9
Üniversite	106	70	111	73.5
Yüksek Lisans	-	-	7	4.6
Doktora	4	2.6	4	2.6
Cevapsız	4	2.6	7	4.6
Toplam	151	100	151	100

Tablo 11 de anne ve babanın tahsil durumu verilmiştir. Annelerin en çok % 70 ile üniversite mezunu olduğunu görülmektedir. Daha sonra %16.5 ile lise ve dengi okul mezunu, % 7.2 ile orta okul mezunu gelmektedir. Çok az da olsa % 2.6 ile doktora ve % 0.6 ilkokul mezunu bulunmaktadır.

Babaların ise en çok % 73.5 ile üniversite mezunu olduğunu görülmektedir. Daha sonra % 11.9 ile lise ve dengi okul mezunu gelmektedir. Çok az da olsa % 2.6 ile doktora ve % 0.6 orta okul, % 1.9 ile ilkokul mezunu bulunmaktadır.

Üniversite mezunu anne ve babanın oranı çok fazladır. Eğitimin önemini bilen aileler çocuklarının daha iyi eğitim alacaklarına inandıkları için Türkiye'ye göndermişlerdir diyebiliriz

TABLO 12

Anne Babanın Mesleklere Göre Dağılımı

Meslekler	Anne	%	Baba	%	Meslekler	Anne	%	Baba	%	T O P L A M	
Memur	2	1.3	12	7.9	Ev Hanımı	38	25.1	-	-		
Bakan	-	-	1	0.6	Polis	-	-	1	0.6		
Serbest meslek Esnaf	3	1.9	21	13.9	İşsiz	-	-	8	5.2		
Muhasebe	5	3.3	1	0.6	Biyolog	2	1.3	-	-		
Pilot	-	-	1	0.6	Emekli	4	2.6	7	4.6		
Hukukçu	-	-	2	1.3	Tıp Doktoru Akademisyen	15	9.9	13	8.6		
Hemşire	10	6.6	-		Mühendis	2	1.3	33	21		
Mimar	-	-	1	0.6	İşçi	2	1.3	11	7.2		
Gazeteci	-	-	4	2.6	Çiftçi	-	-	2	1.3		
İşadamı	-	-	4	2.6	Öğretmen	63	41.7	21	13.9		
Cevapsız	5	3.3	6	3.9	Ekonomist	-	-	2	1.3		
Anne Toplam	25	-	-			126	-	-	-		151
Baba Toplam	-		53					98	-		151

Tablo 12 de anne ve babanın mesleklere göre dağılımı yer almaktadır. Annelerin mesleklerinde en büyük oran % 41.7 ile 'Öğretmen' dikkati çekmektedir. Daha sonra 'Ev hanımı' oranı % 25.1, 'Tıp doktoru ve akademisyen % 9.9, Hemşire % 6.6 ile sıralanmaktadır.

Babaların mesleklerinde ise büyük oran % 21 ile 'Mühendis', 'Serbest meslek' ve 'Öğretmen' oranı is birbirine eşit % 13.9'dur. % 5.2'si ise 'İşsiz' olarak belirtmiştir.

TABLO 13**Öğrencilerin Okudukları Programlara Göre Dağılımı**

Programlar	Kişi	%
Lisans	74	49
Yüksek Lisans	52	34.4
Doktora	21	13.9
Cevapsız	4	2.6
Toplam	151	100

Tablo 13' te Öğrencilerin okudukları programlara göre dağılımı verilmiştir. Lisans öğrencileri % 49, Yüksek lisans öğrencileri % 34.4, Doktora öğrencileri ise %13.9'dur.

TABLO 14**Öğrencilerin Türkiye'de Bitirdikleri Programlara Göre Dağılımı**

	Kişi	%
Ön Lisans	6	12.5
Lisans	20	41.6
Yüksek Lisans	6	12.5
Lisans ve Yüksek Lisans	14	29.1
Doktora	2	4.1
Toplam	48	100

Öğrencilerden 48 kişi Türkiye'de Bir yükseköğretim programını bitirerek bir üst programa başlamıştır., Öğrencilerden % 12.5'i Ön lisans, % 41.6'sı Lisans, % 12.5'i Yüksek lisans, % 4.1'i ise Doktorayı Türkiye'de bitirmiştir.

TABLO 15

Öğrencilerin Okudukları Üniversite ve Bölümleri

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ		İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	
Uluslar Arası İlişkiler	5	Moleküler Biyoloji ve Genetik	2
İşletme	8	Gemi İnşaatı	4
İktisat	3	Endüstri	1
Ulaştırma Lojistik	1	Bilgisayar Müh.	2
Finans	2	İşletme	1
İletişim/Radyo TV	1	Petrol ve Doğalgaz Müh.	1
Çağdaş Yunan Dili ve Edebiyatı	1	Endüstri Mühendisliği	1
Bilgisayar Mühendisliği	1	Toplam	12
Muhasebe Denetim	1		
Tıp	6	YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	
Diş	4		
Tarih	1	İnşaat Mühendisliği	1
Felsefe ve din bilimleri	1	Bilgisayar Mühendisliği	2
Gemi İnşaatı	1	Fologrami Mühendisliği	1
Halkla İlişkiler	1	Endüstri Mühendisliği	1
Sosyal Bil. Enstitüsü	1	Makine Mühendisliği	1
Toplam	38	İşletme	1
		İktisat	1
MİMAR SİNAN ÜNİVERSİTESİ		Toplam	8
		MARMARA ÜNİVERSİTESİ	
Şehir ve Bölge Planlama	2		
Tıp	1		
Toplam	3	İşletme	1
		Hukuk	1
BOĞAZIÇI ÜNİVERSİTESİ		Bankacılık	3
		Tıp Fakültesi	1
		Çalışma Ekonomisi	1
İşletme	2	İktisat	2
Bilgisayar ve Tek.Öğretmenliği	1	Coğrafya	1
Politika	1	İlahiyat	2
Elektronik Mühendisliği	1	Uluslar arası ilişkiler	1
Bilgisayar Müh.	1	Bilgisayar Mühendisliği	1
Uluslar Arası Ticaret	1	Toplam	14
Eğitim Fak. Fizik	1		
Matematik Öğretmenliği	1	YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ	
Uluslar Arası İlişkiler	1		
Toplam	10	Uluslararası Lojistik ve Taşımacılık	1
		Toplam	1

TABLO 15 (devam)

Öğrencilerin Okudukları Üniversite ve Bölümleri

ANKARA ÜNİVERSİTESİ		GAZİ ÜNİVERSİTESİ	
Halkla İlişkiler ve Tanıtım	1	Uluslar Arası İlişkiler	2
Uluslararası İlişkiler	4	Sosyal Bilimler Enstitüsü	1
İşletme	2	Eğitim Fak.Sınıf Öğrt.	1
Fransız Dili ve Edebiyatı	1	Hukuk	1
Ticaret Hukuku	1	Kamu Yönetimi	2
İletişim	1	Bilisayar Müh.	1
Hindoloji	1	Tıp	1
Kore dili ve Edebiyatı	1	İşletme	1
Siyaset Bilimi	1	Coğrafya	1
Kamu Hukuku	1	Toplam	11
Hukuk	1	SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ	
İlahiyat	1		
Toplam	16		
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ		Haberleşme	1
		Toplam	1
İşletme	1	EGE ÜNİVERSİTESİ	
Toplam	1		
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ		Gazetecilik	1
		Toplam	1
Ekonometri	1	FATİH ÜNİVERSİTESİ	
Toplam	1		
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ			Bilgisayar Mühendisliği
		Uluslararası İlişkiler	1
Amerikan Kültürü Ve Edebiyatı	1	ABD Dili ve Edebiyatı	1
Edebiyat	1	İşletme	1
Güzel Sanatlar	1	Toplam	5
Toplam	3		

Öğrencilerin okudukları üniversite ve bölümleri ile ilgili soruya 125 öğrenci cevap verirken, 26 öğrenci de cevapsız bırakmıştır. Cevap veren öğrencilerden İstanbul Üniversitesi'ne 38 öğrenci, Ankara Üniversitesi'ne 16 öğrenci, Marmara Üniversitesine 14 öğrenci, İstanbul

Teknik Üniversitesi'ne 12 öğrenci, Gazi Üniversitesine 11 öğrenci, Boğaziçi Üniversitesi'ne 10 öğrenci, Yıldız Teknik Üniversitesi'ne 8 öğrenci, Fatih Üniversitesi'ne 5 öğrenci, Mimar Sinan ve Hacettepe Üniversitesi'ne 3 öğrenci, Yeditepe Üniversitesi, Selçuk Üniversitesi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Ege Üniversitesi ve Dokuz Eylül Üniversitelerine 1 öğrenci devam etmektedir.

TABLO 16

Öğrencilerin Türkiye'de Yaşadıkları Yıllara Göre Dağılımı

Yıl Aralığı	Kişi	%
1-2	66	43.7
3-4	31	20
5-6	23	15.2
7-8	13	8.6
9+	17	11.2
Cevapsız	1	0.6
Toplam	151	100

Tablo 16 da öğrencilerin Türkiye'de yaşadıkları yıllara göre dağılımı verilmiştir. Öğrencilerin % 43.7 si 1-2 aralığında, % 20 si 3-4 yıl aralığında, % 15.2 si 5-6 yıl aralığında, %8.6 sı 7-8 yıl aralığında, % 11.2 si 9 ve daha fazla kalanları kapsamaktadır.

TABLO 17

“TCS (Türk Cumhuriyetleri Sınavı) ve ya YÖS (Yabancı Öğrenci Sınavı) Sınavına Girmeden Önce Dershaneye veya Kursta Gittiniz mi?” Sorusuna Verilen Cevapların Dağılımı

	Kişi	%
Evet	30	19.8
Hayır	118	78.1
Cevapsız	3	1.9
Toplam	151	100

TCS (Türk Cumhuriyetleri Sınavı) ve ya YÖS (Yabancı Öğrenci Sınavı) sınavına girmeden önce dershaneye veya kursa gittiniz mi?” sorusuna Öğrencilerin % 19.8 ‘Evet’ cevabı verirken % 78.1’i ‘Hayır’ cevabını vermiştir.

TABLO 20

“Üniversiteyi hangi sınavla kazandınız?” Sorusuna Verdikleri Cevapların Sayı ve Yüzdeleri

Sınav Türü	Kişi	%
Türk Cumhuriyetleri Sınavı	88	58.2
Yabancı Öğrenci Sınavı	52	34.4
Yatay Geçiş	3	1.9
Cevapsız	8	5.2
Toplam	151	100

Öğrencilerin % 58.2’si Türk Cumhuriyetleri Sınavı ile kazanırken, % 34.4’ü Yabancı Öğrenci Sınavı ile kazanmıştır. Ayrıca % 1.9’u yatay geçiş ile üniversiteye yerleşmiştir.

TABLO 18

“TCS (Türk Cumhuriyetleri Sınavı) ve ya YÖS (Yabancı Öğrenci Sınavı) Sınavı İle İlgili Bilgiyi Nereden Öğrendiniz ?” Sorusuna Verdikleri Cevapların Sayı ve Yüzdeleri

	Kişi	%
T.C Elçilik	6	3.9
Hazırlık Kursundan	3	1.9
Türkiye’de okuyan arkadaşlardan	33	21.8
Azerbaycan Eğitim Bakanlığında	9	5.9
Radyodan	2	1.3
Televizyondan	4	2.6
Tömer’den	2	1.3
Türk Lisesinden	25	16.5
Okuduğu Liseden	39	25.8
Basından	2	1.3
İnternette	1	0.6
Sivil Toplum Örgütlerinden	3	1.9
Cevapsız	22	14.5
Toplam	151	100

“TCS (Türk Cumhuriyetleri Sınavı) ve ya YÖS (Yabancı Öğrenci Sınavı) sınavı ile ilgili bilgiyi nereden öğrendiniz ?” sorusuna öğrencilerin % 25.8’i okuduğu liseden, % 21.8’i Türkiye’de okuyan arkadaşlardan, %16.5’i Türk Lisesinden, %5.9’u Azerbaycan Eğitim Bakanlığı’ndan, % 3.9’u T.C. Büyük Elçiliği’nden 1.9’u hazırlık kursundan, %1.9’u sivil toplum örgütlerinden, %1.3’ü radyodan, basından ve Tömer’den, % 2.6’sı televizyondan % 0.6’sı ise internette öğrendik cevabını vermişlerdir. Öğrencilerin sınavlarla ilgili bilgi edindikleri kaynaklar çok çeşitlilik göstermektedir.

TABLO 19

“Sizce TCS ile YÖS Sınavları ve Türkiye’deki Üniversiteler İle İlgili Yeterli Tanıtım Yapılıyor mu?” Sorusuna Verdikleri Cevapların Sayı ve Yüzdeleri

	Kişi	%
Evet	60	39.7
Hayır	73	48.3
Cevapsız	18	11.9
Toplam	151	100

Türkiye’deki Üniversiteler İle İlgili Yeterli Tanıtım Yapılıyor mu?” sorusuna öğrencilerin % 39.7’si ‘Evet’ cevabı verirken % 48.3’ü ‘Hayır’ cevabını vermiştir.

TABLO 21

“Milli eğitim bursu alıyor musunuz?” Sorusuna Verdikleri Cevapların Sayı ve Yüzdeleri

	Kişi	%
Evet	100	66.2
Hayır	48	31.7
Cevapsız	3	1.9
Toplam	151	100

Öğrencilerin % 66.2’si Milli Eğitim bursu aldığını belirtirken % 31.7’si almadığını belirtmiştir.

TABLO 22

**“Başbakanlık bursu alıyor musunuz”
Sorusuna Verdikleri Cevapların Sayı ve Yüzdeleri**

	Kişi	%
Evet	35	23.1
Hayır	115	76.1
Cevapsız	1	0.6
Toplam	151	100

Öğrencilerden % 23.1’i Başbakanlık bursu aldığını belirtirken, % 76.1’i almadığını belirtmiştir.

TABLO 23

**“Başka bir kurumdan burs alıyor musunuz?”
Sorusuna Verdikleri Cevapların Sayı ve Yüzdeleri**

	Kişi	%
Evet	41	27.1
Hayır	109	72.1
Cevapsız	1	0.6
Toplam	151	100

Öğrencilerin % 27.1’i Başka bir kurumdan burs aldığını belirtirken, % 72.1’i almadığını belirtmiştir.

TABLO 24

**“Burs alıyorsanız burs ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi size uygundur?”
Sorusuna Verdikleri Cevapların Sayı ve Yüzdeleri**

	Kişi	%
Çok yetersiz	27	17.8
Yetersiz	50	33.1
Az yeterli	40	26.4
Yeterli	13	8.6
Çok yeterli	-	-
Cevapsız	21	13.9
Toplam	151	100

Öğrencilerin % 33.1'i aldığı bursu yetersiz bulurken, % 17.8'i çok yetersiz, % 26.4'ü ise az yeterli bulmuştur. Yeterli bulan öğrenci % 8.6 iken çok yeterli bulan öğrenci yoktur. Öğrencilerin yarısı aldığı bursu yetersiz ve çok yetersiz olarak belirtmiştir.

TABLO 25

**Azerbaycanlı öğrencilere burs veren kamu yada özel sektör kuruluşlarının ihtiyaç sahibi öğrenciyi seçme konusundaki çalışmalarını yeterli mi?”
Sorusuna Verdikleri Cevapların Sayı ve Yüzdeleri**

	Kişi	%
Çok yetersiz	37	24.5
Yetersiz	60	39.7
Az yeterli	34	22.5
Yeterli	10	6.6
Çok yeterli	-	-
Cevapsız	10	6.6
Toplam	151	100

Öğrencilere burs veren kamu yada özel sektör kuruluşlarının ihtiyaç sahibi öğrenciyi seçme konusundaki çalışmalarını; öğrencilerin % 39.7'si yetersiz bulurken, % 24.5'i çok yetersiz, % 22.5'i ise az yeterli bulmuştur. Yeterli bulan öğrenci oranı ise % 6.6'dır.

TABLO 26

**“Öğrenciliğiniz süresince staj hariç, herhangi bir kuruluşta çalıştınız mı?”
Sorusuna Verdikleri Cevapların Sayı ve Yüzdeleri**

	Kişi	%
Evet	43	28.4
Hayır	107	70.8
Cevapsız	1	0.6
Toplam	151	100

Öğrencilerin % 28.4'ü Öğrenciliği süresince herhangi bir kuruluşta maddi gelir temin için çalıştığını belirtirken, % 70.8'i çalışmadığını belirtmiştir.

TABLO 27

**“Part time çalışma imkanı sağlansa çalışmayı düşünür müsünüz?”
Sorusuna Verdikleri Cevapların Sayı ve Yüzdeleri**

	Kişi	%
Evet	40	26.4
Hayır	110	72.8
Cevapsız	1	0.6
Toplam	151	100

Öğrencilerin % 26.4'ü Part time çalışma imkanı sağlansa çalışabileceklerini belirtirken % 72.8'i çalışmak istemediklerini belirtmişlerdir.

TABLO 28

**“Okuduğunuz bölümü severek ve isteyerek mi seçtiniz?”
Sorusuna Verdikleri Cevapların Sayı ve Yüzdeleri**

	Kişi	%
Evet	136	90
Hayır	14	9.2
Cevapsız	1	0.6
Toplam	151	100

Öğrencileri % 90’ı okudukları bölümü severek ve isteyerek seçtiklerini belirtirken % 9.2’si istemediği bir bölümde okumaktadır.

TABLO 29

**“Başka bir bölümü tercih etseydim” dediğiniz zamanlar oldu mu?
Sorusuna Verdikleri Cevapların Sayı ve Yüzdeleri**

	Kişi	%
Evet	52	34.4
Hayır	99	65.5
Cevapsız	-	-
Toplam	151	100

“Başka bir bölümü tercih etseydim” dediğiniz zamanlar oldu mu?sorusuna öğrencilerin % 34.4’ü ‘Evet’ cevabı verirken % 65.5’i ‘Hayır’ cevabı vermiştir.

TABLO 30

**“Okuduğunuz bölüm kaçıncı tercihiniz?”
Sorusuna Verdikleri Cevapların Sayı ve Yüzdeleri**

	Kişi	%
1	89	58.9
2	16	10.5
3	16	10.5
4	7	4.6
5-+	10	6.6
Boş	13	8.6
Toplam	151	151

Öğrencilerin % 58.9’u birinci tercihteki bölümde okurken, % 10.5’i ikinci tercihtede, % 10.5’i ise üçüncü tercihtede, % 4.6’sı ise dördüncü tercihtede, % 6.6’sı ise beş ve daha yukarı tercihtede okumaktadır. Öğrencilerin % 8.6’sı ise bu soruyu cevaplamamıştır.

TABLO 31

**“Türkçe hazırlık okudunuz mu?”
Sorusuna Verdikleri Cevapların Sayı ve Yüzdeleri**

	Kişi	%
Evet	71	47
Hayır	78	51.6
Cevapsız	2	1.3
Toplam	151	100

Öğrencilerin % 47’i Türkçe hazırlık okuduğunu belirtirken, % 51.6’sı hazırlık okumadığını belirtmiştir.

TABLO 32

**“Sizce hazırlık gerekli mi?”
Sorusuna Verdikleri Cevapların Sayı ve Yüzdeleri**

	Kişi	%
Evete	60	39.7
Hayır	87	57.6
Cevapsız	4	2.6
Toplam	151	100

Öğrencilerin % 39.7’si Türkçe hazırlık kursunu gerekli bulurken, % 57.6’sı gerekli bulmamaktadır.

TABLO 33

**“Karşı cinsten arkadaşınız var mı?”
Sorusuna Verdikleri Cevapların Sayı ve Yüzdeleri**

	Kişi	%
Evete	75	49.6
Hayır	70	46.3
Cevapsız	6	3.9
Toplam	151	100

Öğrencilerin % 49.6’sının karşı cinsten arkadaşı olmasına karşılık, % 46.3’nün arkadaşı bulunmamaktadır.

TABLO 34**Öğrencilerin Karşı Cins Arkadaşlarının Uyuğa Göre Dağılımı
(Anketin 36. Açık Uçlu Sorusuna Verilen Cevaplar)**

Ülke	Kişi	Ülke	Kişi
Türkiye	39	Ukrayna	2
Rusya	9	Gürcistan	1
Azerbaycan	17	Kosova	2
Türkmenistan	3	Makedonya	1
Kazakistan	3	Doğu Türkistan	1
Kırgızistan	2	Özbekistan	1
Arnavutluk	3	Moğolistan	1
Moldova	1	Bulgaristan	2

Öğrenciler arkadaşlarını en çok Türkiye uyuğundaki öğrencilerden seçerken ikinci sırada Azerbaycanlılarla arkadaşlık yapılmaktadır. Arkadaşlıklarda Türk cumhuriyetleri ve eski Sovyet ülkeleri vatandaşları dikkat çekmektedir.

5.2.Yurt İle İlgili Bulgular

Anketimize katılan 151 öğrencinin 110'u yurt ile ilgili sorulara cevap vermiştir. Bu 110 kişinin 34'ü daha önce yurttan kalıp şimdi evde kalan öğrencilerdir.

TABLO 35
Öğrencilerin Kaldıkları Yurtlara Göre Dağılımı

Yurtlar	Kişi	%
Hürriyet-i Ebediye Öğrenci Yurdu	2	2.6
İstanbul Atatürk Öğrenci Yurdu	26	34.6
Kadırga Öğrenci Yurdu	1	1.3
Bahçeköy Öğrenci Yurdu	5	6.6
Abdi İpekçi Öğrenci yurdu	2	2.6
Edirnekapı Öğrenci Yurdu	2	2.6
Boğaziçi Üniversitesi Yurdu	1	1.3
İzmir Atatürk Öğrenci Yurdu	1	1.3
Bornova Öğrenci Yurdu	1	1.3
Ankara Atatürk Öğrenci Yurdu	12	16
Cebeci Öğrenci Yurdu	6	8
Tahsin Banguoğlu Öğrenci Yurdu	4	5.3
Dikimevi Öğrenci Yurdu	1	1.3
Özel Yurtlar	11	14.6
Toplam	75	100

Yurt ile ilgili sorulara cevap veren öğrencilerden % 68.8'i kaldıkları yurdu belirtirken % 36.3'ü kaldıkları yurdu belirtmemişlerdir. Kaldıkları yurdu belirten öğrencilerin % 34.6'sı İstanbul Atatürk Öğrenci Yurdu'nda, % 16'sı Ankara Atatürk Öğrenci Yurdu'nda, % 6.6'sı

Bahçeköy Öğrenci Yurdu'nda, % 5.3'ü Tahsin Banguoğlu Öğrenci Yurdu'nda, %14.6'sı Özel yurtlarda kalırken, çok az sayıda öğrenci de Yurtkur'a bağlı diğer yurtlarda kalmaktadır.

TABLO 36

Fiziki Donanım, Temizlik, Yemek Ve Kantin Hizmetlerine İlişkin Bulgular

	Çok Yetersiz		Yetersiz		Az Yeterli		Yeterli		Çok Yeterli	
	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%
1.Kaldığınız yurttaki odalarınızda fiziki ortam(kalan kişi sayısına göre) yeterli mi?	28	26.6	26	24.7	18	17.1	28	26.6	5	4.7
2.Kaldığınız yurdun kışın ısınması yeterli mi?	3	3	9	9	11	11	57	57	20	20
3.Kaldığınız yurttaki banyo ve tuvalet temizliği ne ölçüde yapılıyor?	17	17.1	17	17.1	21	21.2	31	31.3	13	13.1
4.Kaldığınız yurttaki bina ve bahçe temizliği ne ölçüde yapılıyor?	2	1.9	8	7.9	21	20.7	58	57.4	12	11.8
5.Kaldığınız yurttaki çıkan yemekler ihtiyacınızı ne ölçüde karşılıyor?	17	16.8	14	13.8	33	32.6	31	30.6	6	5.9
6.Kaldığınız yurttaki kantin ve kafeterya hizmetleri ne ölçüde yeterli?	10	9.6	10	9.6	17	16.3	55	52.8	12	11.5

“Kaldığınız yurttaki odalarınızda fiziki ortam(kalan kişi sayısına göre) yeterli mi?” Sorusuna öğrencilerin % 26.6'sı çok yetersiz, % 24.7'si yetersiz bulurken, % 17.1'i az yeterli, % 26.6'sı yeterli bulmaktadır. % 4.7'si ise çok yeterli cevabı vermiştir.

“Kaldığınız yurdun kışın ısınması yeterli mi?” sorusuna: Öğrencilerin % 57’si yeterli, % 20’si çok yeterli, % 11’i ise az yeterli cevabı verirken %9’u yetersiz, %3’ü çok yetersiz cevabı vermiştir.

“Kaldığınız yurttaki banyo ve tuvalet temizliği ne ölçüde yapılıyor?” sorusuna: Öğrencilerin %31.3’ü yeterli, %13.1’i çok yeterli, % 21.2’si az yeterli cevabı verirken,% 17.1’i çok yetersiz, %17.1’ de yetersiz cevabı vermiştir.

“Kaldığınız yurttaki bina ve bahçe temizliği ne ölçüde yapılıyor” sorusuna: Öğrencilerin % 57.4’ü yeterli, 11.8’i çok yeterli, % 20.7’si az yeterli cevabı verirken, %16.8’i çok yetersiz, % 13,8’i yetersiz cevabı vermiştir.

“Kaldığınız yurttaki çıkan yemekler ihtiyacınızı ne ölçüde karşılıyor?” sorusuna: Öğrencilerin % 32.6’sı az yeterli, % 16.8’i çok yetersiz, % 13.8’i yetersiz cevabı verirken, % 30.6’sı yeterli, % 5.9’u ise çok yeterli bulmuştur.

“Kaldığınız yurttaki kantin ve kafeterya hizmetleri ne ölçüde yeterli?” sorusuna: Öğrencilerin % 52.8’i yeterli, % 11.5’i çok yeterli cevabı verirken, % 16.3’ü az yeterli, %9.6’sı yetersiz ve %9.6’sıda çok yetersiz cevabı vermiştir.

Öğrenciler kaldıkları yurdun kışın ısınmasını, bina ve bahçe temizliğini kantin ve kafe terya hizmetlerini çoğunlukla yeterli bulurken, yurdun fiziki ortamı, tuvalet banyo temizliği ve yemekleri yetersiz bulmaktadırlar

TABLO 37

Yurttta Eğitim ve Ders Çalışma Ortamı

	Çok Yetersiz		Yetersiz		Az Yeterli		Yeterli		Çok Yeterli	
	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%
7.Kaldığınız yurttta kütüphane hizmetleri ne ölçüde yeterli?	27	25.9	32	30.7	26	25	17	16.3	2	1.9
8.Kaldığınız yurttta ders çalışma ortamı nasıl?	6	6	20	20	31	31	41	41	2	2
9.Kaldığınız yurttta internet hizmeti ihtiyaçlarınızı ne ölçüde karşılıyor?	18	16.9	16	15	22	20.7	39	36.7	11	10.3
10.Kaldığınız yurttta iletişim (haberleşme) hizmetleri ne ölçüde yeterli?	10	9.9	17	16.8	27	26.7	43	42.5	4	3.9

“Kaldığınız yurttta kütüphane hizmetleri ne ölçüde yeterli?” sorusuna: Öğrencilerin % 30.7’si yetersiz, % 25.9’u çok yetersiz % 25’i az yeterli cevabı verirken, %16.3’ü yeterli, %1.9’uda çok yeterli cevabı vermiştir.

“Kaldığınız yurttta ders çalışma ortamı nasıl?” sorusuna: Öğrencilerin % 41’i yeterli, %31’i az yeterli, %2’si çok yeterli cevabı verirken, % 20’si yetersiz, %6’sı da çok yetersiz cevabı vermiştir

“Kaldığınız yurttta internet hizmeti ihtiyaçlarınızı ne ölçüde karşılıyor?” sorusuna: Öğrencilerin% 36.7’si yeterli, %20.7’si az yeterli, % 10.3’ü çok yeterli cevabı verirken, % 15’si yetersiz, %16.9’u da çok yetersiz cevabı vermiştir

“Kaldığınız yurttta iletişim (haberleşme) hizmetleri ne ölçüde yeterli?” sorusuna: Öğrencilerin% 42.5’i yeterli, %26.7’si az yeterli, % 3.9’ü çok yeterli cevabı verirken , % 16.8’i yetersiz, %9.9’u da çok yetersiz cevabı vermiştir

Öğrencilerin çoğu kaldıkları yurtttaki kütüphane hizmetlerini yetersiz bulurken, ders çalışma ortamı, internet ve haberleşme hizmetlerini yeterli ve az yeterli bulmuşlardır.

TABLO 38

Sosyal Etkinlikler ve Alınan Kararlara Katılım İle İlgili Sorulara Verilen Cevaplar

	Çok Yetersiz		Yetersiz		Az Yeterli		Yeterli		Çok Yeterli	
	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%
11.Kaldığımız yurttaki sportif faaliyet ve sosyal etkinlik ne ölçüde yapılıyor?	25	23.1	19	17.5	22	20.3	33	30.5	9	8.3
12.Kaldığımız yurttaki Türkiyeli arkadaşlarınızla ilgili ilişkilerinizi ne ölçüde yeterli buluyorsunuz?	3	3.2	9	9.6	18	19.3	55	59.1	8	8.6
13.Yurt yönetiminden bir isteğiniz olduğu zaman ne ölçüde cevap alabiliyorsunuz?	17	16.8	14	13.8	33	32.6	31	30.6	6	5.9
14.Yurttaki alınan kararlara öğrencilerin katkısı ne ölçüde alınıyor?	33	33.3	18	18.1	23	23.2	18	18.1	7	7.07

“Kaldığımız yurttaki sportif faaliyet ve sosyal etkinlik ne ölçüde yapılıyor?” sorusuna: Öğrencilerin % 30.5’i yeterli, % 20.3’ü az yeterli, % 8.3’ü çok yeterli cevabı verirken , % 17.5’i yetersiz, %23.1’i de çok yetersiz cevabı vermiştir.

“Kaldığımız yurttaki Türkiyeli arkadaşlarınızla ilgili ilişkilerinizi ne ölçüde yeterli buluyorsunuz?” sorusuna:Öğrencilerin % 59.1’i yeterli, % 19.3’ü az yeterli, % 8.6’sı çok yeterli cevabı verirken , % 9.6’sı yetersiz, %3.2’si de çok yetersiz cevabı vermiştir.

“Yurt yönetiminden bir isteğiniz olduğu zaman ne ölçüde cevap alabiliyorsunuz?” sorusuna: Öğrencilerin % 30.6.’sı yeterli, % 32.6’sı az yeterli, % 5.9’u çok yeterli cevabı verirken , % 13.8’i yetersiz, %16.8’si de çok yetersiz cevabı vermiştir.“Yurttaki alınan kararlara öğrencilerin katkısı ne ölçüde alınıyor?”sorusuna: Öğrencilerin % 7.07’si çok yeterli, % 8.1’i

yeterli, % 23.2'si az yeterli, cevabı verirken, % 18.1'i yetersiz, %33.3'ü de çok yetersiz cevabı vermiştir.

TABLO 39

**5.3.Eğitim Süreci İle İlgili Sorular
Öğretim Elemanlarının Ders İşleyişi ile ilgili Sorulara Verilen Cevaplar**

	Tamamı		Bir çoğu		Yarıya yakını		Çok azı		Hiçbiri	
	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%
1.Öğretim elemanları(Hocalar) derslere hakimdir	36	24.6	71	48.6	28	19.1	9	6.1	2	1.3
2.Öğretim elemanları(Hocalar) soruları ve konuları açıklama yönünden kabiliyetlidirler	35	23.9	69	47.2	30	20.5	10	6.8	2	1.3
3.Öğretim elemanları(Hocalar) derslere karşı çok istekli ve heyecan duyuyor	22	15.1	65	44.8	38	26.2	18	12.4	2	1.3
4.Öğretim elemanları(Hocalar) tahtayı ve gerektiğinde görsel malzemeleri sürekli ve etkili bir şekilde kullanır.	30	20.6	64	44.1	24	16.5	22	15.1	5	3.4
5.Öğretim elemanları (Hocalar) teknolojik gelişme ve yenilikleri takip edip bize anlatırlar	23	15.7	49	33.5	34	23.2	32	21.9	8	5.4
6.Öğretim elemanları (Hocalar) derslere katılmanızı ve soru sormanızı teşvik eder	19	13	73	50	30	20.5	23	15.7	3	2.05
7. Öğretim elemanları (Hocalar) karşıt fikirlere değer veriyor destekliyor	16	11.1	57	39.5	32	22.2	32	22.2	7	4.8
8. Öğretim elemanlarının (Hocaların) konuşma tarzı açık ve anlaşılabilir	32	22.2	72	50	28	19.4	9	6.2	3	2
9.Öğretim elemanları (Hocalar) Azerbaycan ile ilgili örnek verirler	9	6.2	12	8.3	14	9.7	63	43.7	46	31.9

“Öğretim elemanları(hocalar) derslere hakimdir.” sorusuna: Öğrencilerin % 48.6’sı bir çoğu, % 24.6’sı tamamı, % 19.1’i yarıya yakını cevabı verirken , % 6.1’i çok azı, %1.3’ü de hiçbiri cevabı vermiştir.

“Öğretim elemanları(Hocalar) soruları ve konuları açıklama yönünden kabiliyetlidirler” sorusuna: Öğrencilerin % 47.2’si bir çoğu, % 23.9’u tamamı, % 20.5’i yarıya yakını cevabı verirken , % 6.8’i çok azı, %1.3’ü de hiçbiri cevabı vermiştir.

“Öğretim elemanları(Hocalar) derslere karşı çok istekli ve heyecan duyuyor.” sorusuna: Öğrencilerin % 44.8’i bir çoğu, % 15.1’i tamamı, % 26.2’si yarıya yakını cevabı verirken , % 12.4’ü çok azı, %1.3’ü de hiçbiri cevabı vermiştir.

“Öğretim elemanları(Hocalar) tahtayı ve gerektiğinde görsel malzemeleri sürekli ve etkili bir şekilde kullanır.” sorusuna: Öğrencilerin % 44.1’i bir çoğu, % 20.6’sı tamamı, % 16.5’i yarıya yakını cevabı verirken , % 12.4’ü çok azı, %3.4’ü de hiçbiri cevabı vermiştir.

“Öğretim elemanları (Hocalar) teknolojik gelişme ve yenilikleri takip edip bize anlatırlar” sorusuna: Öğrencilerin % 33.5’i bir çoğu, % 15.7’si tamamı, % 23.2’si yarıya yakını cevabı verirken , % 21.9’u çok azı, %5.4’ü de hiçbiri cevabı vermiştir.

“Öğretim elemanları (Hocalar) derslere katılmanızı ve soru sormanızı teşvik eder” sorusuna: Öğrencilerin % 50’si bir çoğu, % 13.’ü tamamı, % 20.5’i yarıya yakını cevabı verirken , % 15.7’si çok azı, %2.1’i de hiçbiri cevabı vermiştir.

“Öğretim elemanları (hocalar) karşıt fikirlere değer veriyor destekliyor” sorusuna: Öğrencilerin % 39.5’i bir çoğu, % 22.2’si yarıya yakını, % 11.1’i tamamı cevabı verirken , % 22.2’si çok azı, %4.8’i de hiçbiri cevabı vermiştir.

“Öğretim elemanlarının (hocaların) konuşma tarzı açık ve anlaşılabilir” sorusuna: Öğrencilerin % 50’si bir çoğu, 22.2’si tamamı, % 19.4’ü yarıya yakını, cevabı verirken , % 6.2’si çok azı, %2’si de hiçbiri cevabı vermiştir.

“Öğretim elemanları (hocalar) Azerbaycan ile ilgili örnek verirler” sorusuna: Öğrencilerin % 43.7’si çok azı, % 31.9’u hiç biri, % 9.7’si yarıya yakını, cevabı verirken % 6.2’si tamamı, % 8.3’ü de, bir çoğu cevabı vermiştir.

TABLO 40

Öğrencilerin Sınav İle İlgili Sorulara Verdikleri Cevaplar

	Tamamı		Bir çoğu		Yarıya yakını		Çok azı		Hiçbiri	
	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%
10.Öğretim elemanları (Hocalar) Sınavlarda öğrenilenleri uygulamanın yanı sıra yaratıcılığı teşvik edici sorular sorar	7	5	40	28.5	35	25	44	31.4	14	10
11.Öğretim elemanları(Hocalar) Sınavlarda ezber bilgilerin tekrarlanmasını içeren sorular sorarlar..	10	7	52	36.6	37	26	37	26	6	4.2
12.Öğretim elemanları (Hocalar) sınavlarda neyi ölçtüğü belli olmayan sorular sorarlar.	3	2	27	18.8	30	20.9	64	44.7	19	13.2
13.Öğretim elemanları (Hocalar) sınavları objektif ve adaletli olarak değerlendirirler.	33	23.5	77	55	19	13.5	9	6.4	2	1.4

“Öğretim elemanları (hocalar) sınavlarda öğrenilenleri uygulamanın yanı sıra yaratıcılığı teşvik edici sorular sorar.”sorusuna: Öğrencilerin % 7’si tamamı, % 36.6’sı bir çoğu, % 26’sı yarıya yakını, % 26’sı çok azı, % 4’ü hiçbiri şeklinde cevap vermişlerdir.

“Öğretim elemanları (hocalar) sınavlarda ezber bilgilerin tekrarlanmasını içeren sorular sorarlar.” Sorusuna: Öğrencilerin % 5’i tamamı, % 28.5’i bir çoğu, % 25’i yarıya yakını, % 31’i çok azı, % 10’u hiçbiri şeklinde cevap vermişlerdir.

“Öğretim elemanları (hocalar) sınavlarda neyi ölçtüğü belli olmayan sorular sorarlar.” Sorusuna: Öğrencilerin % 2’si tamamı, %18.8’i bir çoğu, %20.9’u yarıya yakını,

% 44.7'si çok azı, % 13'si hiçbiri şeklinde cevap vermişlerdir.

“Öğretim elemanları (hocalar) sınavları objektif ve adaletli olarak değerlendirirler.”

Sorusuna: Öğrencilerin % 23.5'i tamamı, % 55'i bir çoğu, %13.5'i yarıya yakını,

% 6.4'ü çok azı, % 1.4'ü hiçbiri şeklinde cevap vermişlerdir.

TABLO 41

Okuldaki Kütüphane ve İnternet Hizmetlerine İlişkin Bulgular

	Çok Yetersiz		Yetersiz		Az Yeterli		Yeterli		Çok Yeterli	
	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%
14. Okulunuzda Kütüphane hizmetleri ihtiyacınızı ne ölçüde karşılıyor?	6	4.2	16	11.2	26	18.3	66	46.4	28	19.7
15. Okulunuzda internet hizmetleri ihtiyacınızı ne ölçüde karşılıyor?	13	9	17	11.8	31	21.5	54	37.5	29	20

Öğrenciler okullarındaki kütüphane hizmetlerini için; % 19.7'si çok yeterli, % 64.4'ü yeterli, % 18.3'ü az yeterli, % 11.2'si yetersiz, % 4.2 çok yetersiz şeklinde cevap vermişlerdir.

Öğrenciler okullarındaki internet hizmetleri için; % 20'si çok yeterli, % 37.5'i yeterli, % 21.5'i az yeterli, % 11.8'si yetersiz, % 9'u çok yetersiz şeklinde cevap vermişlerdir.

TABLO 42

Okulun Yararı ve Gelecek ile İlgili Planlara Yönelik Bulgular

	Tamamen Katılıyorum		Çoğunlukla Katılıyorum		Kararsızım		Kısmen Katılıyorum		Hiç Katılmıyorum	
	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%
16. Şu anda veya gelecekte işimize yararlı (faydalı) olmayacak dersler de aldık.	17	11.7	32	22	27	18.6	52	35.8	17	11.7
17. Ülkeme döndüğüm zaman mesleğim ile ilgili parlak bir kariyer beni bekliyor.	45	31.2	31	21.5	35	24.3	19	13.1	14	9.7

“Şu anda veya gelecekte işimize yararlı (faydalı) olmayacak dersler de aldık.” sorusuna ankete katılan öğrencilerin %35’i kısmen katılırken, çoğunlukla katılanların oranı ise % 22’dir. tamamen katılıyorum ve hiç katılmıyorum şeklinde cevap verenler ise % 11.7’dir.

“Ülkeme döndüğüm zaman mesleğim ile ilgili parlak bir kariyer beni bekliyor.” sorusuna: Öğrencilerin % 31.2’si tamamen katılıyorum, %21.5’i çoğunlukla katılıyorum’ % 24.3’ü ‘kararsızım’ %13.1’i ‘kısmen katılıyorum’ % 9.7’si ise hiç katılmıyorum şeklinde cevap vermişlerdir. tamamen katılıyorum, ve çoğunlukla katılıyorum için toplam % 52.7’dir.

TABLO 43

Okulun Yararı ve Gelecek ile ilgili Planlara Yönelik Bulgular

	Çok yararlı oldu		Bilgimi artırdı ve yararlı oldu.		Kararsızım yararından emin değilim.		Bilgimi kısmen artırdı yararı az.		Bilgimi artırmadı yararlısız.	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
18. Bir bütün olarak okuduğunuz bölüm bilgi ve becerilerinizin zenginleşmesi açısından ...	46	32.8	66	47.1	17	12.1	10	7.1	1	0.7

Bir bütün olarak okuduğunuz bölüm bilgi ve becerilerinizin zenginleşmesi açısından ‘çok yararlı oldu’ diye cevap veren öğrencilerin oranı % 32.8 iken, ‘bilgimi artırdı ve yararlı oldu’ diyen öğrencilerin oranı ise % 47.1’dir. ‘kararsızım yararından emin değilim.’ diye cevap verenlerin oranı %12.1 iken, % 7.1’i ‘bilgimi kısmen artırdı yararı az.’, 0.7’si ise ‘bilgimi artırmadı yararsız.’ şeklinde cevap vermişlerdir. Öğrencilerin okudukları bölüm için çok yararlı oldu ve yararlı oldu şeklinde cevap verenlerin toplamı % 80 ‘dir.

TABLO 44

Okulun Yararı ve Gelecek ile ilgili Planlara Yönelik Bulgular

	1. Türkiye’de kalıp çalışmak istiyorum		2. Ülkeme (Azerbaycan’a) dönmek istiyorum		3. Avrupa ülkelerinden birine gitmek istiyorum		4. Rusya’da çalışmak istiyorum		5. Nerede iş bulursam orada çalışırım.	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
19. İş yaşamı ile ilgili olarak	24	16.4	74	50.6	20	13.6	5	3.4	23	15.7

Bu bölümün 19. sorusuna verilen cevapta öğrencilerin % 50.6’sı okulu bitirince ülkelerine dönmek istemektedir. Türkiye’de kalıp çalışmak isteyenlerin oranı ise % 16.4’tür. Nerede iş bulursam orada çalışırım diye cevap veren öğrenciler ise % 15.7’dir. Öğrencilerin % 13.6’sı Avrupa ülkelerinden birine gitmek isterken % 3.4’ü Rusya’ya gitmek istemektedir. Öğrencilerin yarısı ülkelere dönmek isterken, diğer yarısı da ülke dışında çalışabileceklerini belirtmiştir.

5.4.Öğrencilerin Açık Uçlu Sorulara Verdikleri Cevaplar (İstek Ve Öneriler)

5.4.1.Öğrencilerin Lisan Olarak Anlaşabildiği Lehçesi En Yakın Türk Cumhuriyeti ve ya Akraba Toplulukları (Anketin 34. Açık Uçlu Sorusuna Verilen Cevaplar)

70 Öğrenci Türkiye diye cevap verirken,10 öğrenci Gagavuzlar, 11 öğrenci Ahıska Türkleri, 7 Öğrenci Irak Türkmenleri, 8 öğrenci Kırım Tatarları, 5 öğrenci Özbekler, 2 öğrenci Uygur Türkleri, 2 öğrenci Kazak Türkleri 2 öğrenci de Kırgız Türkleri diye cevap yazmışlardır.

5.4.2.Öğrencilerin Staj Hariç, Çalıştıkları Sektörler

(Anketin 25. açık uçlu sorusuna verilen cevaplar)

Evet diyen Öğrencilerin yarıya yakını tercüme ve turizm sektöründe çalıştıklarını belirtmişlerdir. Yine çalıştıkları sektörler olarak: Dış ticaret, eğitim, tekstil, sağlık, pazarlama, gıda olarak belirtmişlerdir.

5.4.3.Part Time Çalışma İmkânı Sağlansa, Çalışmak İstedikleri Sektörler (Anketin 27. açık uçlu sorusuna verilen cevaplar)

Cevap veren öğrencilerin yarıya yakını turizm ve tercümanlık, yazmışlardır. Ayrıca pazarlama eğitim, ihracat, tekstil, bilişim ve okudukları bölümle ilgili bir alanda part time çalışmak istemektedirler.

5.4.4.Öğrencilerin Başka Bir bölümü İstemelerinin Nedenleri (Anketin 30. Açık Uçlu Sorusuna Verilen Cevaplar)

- Bilgisayar ve mühendislik bölümlerinin maddi anlamda getirisi daha çok olduğu için,
- Yalnızca kamu sektörüne bağımlı kalmamak için,
- Kendi işlerini de kurabilecekleri meslek olduğu için,
- Yeterli rehberlik yapılmadığından hatalı tercih yaptıkları için,

Başka bir bölümümü istemektedirler.

5.4.5.“Boş Zamanlarınızı Nasıl Değerlendiriyorsunuz?” Sorusuna Verilen Cevaplar (Anketin Genel sorulardan 37. Maddeye Verilen Cevaplar)

Öğrenciler boş zamanlarını:

- Kitap, gazete ve şiir okuyarak,
- Çeşitli kulüp çalışmalarına katılarak,

- İnternette sörf ve araştırma yaparak, web sitesi yaparak,
- Televizyon izleyip, müzik dinleyerek,
- Spor yaparak, futbol maçı seyrederek,
- Şehir dışına gezmeye giderek,
- Yürüyüş yaparak,
- Tiyatroya ve sinemaya giderek,
- İngilizce ve Rusça çalışarak,
- Bilardo, tenis ve satranç oynayarak,
- Denize girerek,
- Piano çalarak,
- Azerbaycan Derneği'nde çalışarak, çeşitli gezi ve turnuvalar düzenleyerek,
- Fakülteden arkadaşlarıyla kahvehanede kağıt oynayarak,

Geçirmektedirler.

5.4.6.Valilik ve Belediyelerden İstenilen Hizmetler

(Anketin Genel sorulardan 39. Maddeye Verilen Cevaplar)

- Paso sıkıntısı yaşanmaması, yeni pasoların vaktinde verilmesini,
- Burs almayan öğrenciler burs isterken, Belediyelerden 7 ay burs alanlarda 9 aya çıkarılmasını,
- Burs verirken gerçekten ihtiyaç sahibi öğrenciyi seçmelerini,
- Tatil programları,
- İETT Ücretsiz kartın özel halk otobüslerinde de geçmesini,
- Trafığe çözüm bulunmasını, yol inşaatlarını bitirilmesini,
- Pasonun vapurda da geçerli olmasını,
- Valilik ve belediyelerden il milli eğitim müdürlüklerinin öğrencilerle ilgili dilek ve şikayetlerde daha yakından temasta bulunmalarını sürekli üç taraflı bir diyalog içinde olmalarını,

İstemektedirler.

5.4.7.Türkiye Devletinden İstedığınız Hizmet Var mı?

(Anketin Genel sorulardan 38. Maddeye Verilen Cevaplar)

- Az da olsa ilgi ile ve daha samimi yaklaşılmasını,

- Başarılı talebelere daha fazla burs imkanı,
- Vize uygulamasının kalkmasını,
- Azerbaycan ile eğitim ilişkilerinin daha da geliştirilmesini,
- İşlemler sırasında siz bedava okuyorsunuz, diye rencide edilmemeyi,
- Evrak işlerinin internet üzerinden yapılmasını,
- Aile yanında kalma projesinin yaygınlaştırılmasını,
- Part time çalışma izni,
- YÖS'lülere burs ve ücretsiz pasoların YÖS'lü öğrencilere de verilmesini,

İstemektedirler.

5.4.8.Öğrencilerin Kaldıkları Yurtlardan İstedikleri Hizmetler

(Anketin Yurtla İlgili Sorulardan Açık Uçlu 15.Soruya Verilen Cevaplar)

Öğrenciler:

- Bilgisayar ve internet hizmetlerinin artırılmasını,
- Sportif faaliyetler için ortam sağlanmasını,
- Kantinlerde herkesin durumu göze alınarak, herkesin durumuna göre ürün satılmasını,
- Her dönem yemeklere zam yapılmamasını, yemeklerin fiyatlandırılmasında adaletli davranılmasını,
- Öğrencileri yurda, yerleştirirken öğrenci tercihlerine önem verilmesini,
- Bazı yurtlarda televizyon yeterli olmadığı için televizyon sayısının artırılmasını
- Sinema ve tiyatro salonu (amatör oyunculuk çalışmaları)
- Temizlik hizmetlerinin yeterli yapılmasını,
- Yurtlarda zararlı alışkanlıkları olan öğrenciler için önlem alınmasını,
- Bazı yurtlarda öğle yemeklerinin ücretsiz olmasını,
- İstanbul Atatürk Öğrenci Yurdu'nda güvenlik
- Atatürk öğrenci yurdunda olan çeteleşmelere göz yuman yurt yönetiminin değişmesini
- Odaların anahtarlı olmasını, herkesin kendi anahtarının olmasını, odalarda elektrik fişinin olmasını,
- Odalardaki kişi sayılarının azaltılmasını

- Yurtlardaki gruplaşmalara, bu grupların diğer öğrenciler üzerinde baskı unsuru olmasına idarecilerin göz yummasını,
- Yurtlarda sessizliğin ve ders çalışma ortamının sağlanmasını
- Yurtlarda kaçak kalan öğrencilerin bulunup yurttan atılmasını,
- Bayramlarda daha az öğrenci olduğu için tasarruf tedbirleri gereği diye 2-3 günlüğüne başka bloklara gönderilmemeyi
- Yabancı öğrencilere karşı ön yargılı olunmamasını
- Ziyarete gelen akrabalarının yurda alınmasını,

İstemektedirler.

5.4.9.Öğrencilerin Kaldıkları Yurtlardan Ücretsiz Olmasını İstedikleri Hizmetler (Anketin Yurtla İlgili Sorulardan Açık Uçlu 16.Soruya Verilen Cevaplar)

Öğrenciler:

- Paralı olan hizmetlerin,
- Yemek ve çayın,
- İnternetin,
- Yurt yönetiminin düzenleyecekleri gezilerin,
- Çamaşır yıkama hizmetlerinin,

Ücretsiz olarak verilmesini istemektedirler.

5.4.10.Öğrencilik Yaşamında Okulla İlgili Karşılaştıkları Sorunlar

(Anketin Okul İle İlgili Sorulardan Açık Uçlu 20.Soruya Verilen Cevaplar)

- Türkiye’de Özellikle sağlık alanında kütüphane ve kaynak yetersizliği var. Dış hekimliğiyle ilgili kaynakların %5-10 gibi Türkçe kaynak bulunabilmektedir. Hep yabancı kaynak var. Derslere hep notlardan çalışıyoruz. Bırakın Türkçe kitap yazmayı yabancı kaynakların tercümesi bile yetersiz derecededir ve yapılmamaktadır
- Öğretim üyelerinin öğrenciler üzerinde baskısı çok fazla
- Kütüphanenin okuldan uzak olması.
- Öğretmenlerin derse önem vermemesi. Profösörlerin bilgilerinden yeterince yararlanılmaması.
- Yabancı olduğum için dışlanıyorum
- Devlet dairelerindeki kişilerin tutum ve davranışlarından rahatsız oluyorum.

- İkamet tezkeresini uzatmak için emniyette üç gün sıra beklemek zorunda kalıyoruz.
- Öğrenciler arasındaki gruplaşmaların fazla olması
- Ödev yaparken sunu anlatırken lehçe sorununun oldu.
- Çete halinde gezen gruplarla tartışmalarımız oldu.
- Fakültede bazı hocalarımız ideolojik birtakım fikirlerini derslerle hiçbir alakası olmadığı halde ders saatinde öğrencilere anlatabiliyor. “Hoca kraldır, Öğrenci hiç bir şey” formülü hala çok yaygın bir biçimde yaşıyor.

5.4.11. Üniversite Yönetiminden İstenilen Hizmetler

(Anketin Okul İlgili Sorulardan Açık Uçlu 21. Soruya Verilen Cevaplar)

- Okullarında sosyal aktivitelerin az olduğunu ve artırılmasını,
- Yurt dışı öğrenci değişim programlarıyla ilgili yeterli bilgi verilmesini,
- Kendilerine biraz ilgili ve her konuda yardımcı olmalarını,
- Kütüphane hizmetlerinin iyileştirilmesi
- Ezberci eğitime son verilmesini yaratıcılığı teşvik edici çalışmalar yapılmasını,
- Yaz okulunun açılmasını ve ücretsiz olmasını,
- Yabancı öğrencilerle ilgili kulüpler kurulmasını,
- Kütüphanenin yeni kitaplarla donatılması,
- Kitap ve kırtasiye eşyalarında indirim
- Asistanlık
- Okuldaki hocaların yabancılara karşı ayrımcılık yapmamaları
- Boğaziçi üniversitesinin TCS’li öğrencilere maddi konularda kolaylık sağlanmasını
- Görsel ve teknolojik malzemelerin kullanılmasını,
- Okuldaki sekreterlerin anlayışlı ve güler yüzlü olmalarını,
- Bürokratik katı kuralların esnek olmasını,
- Öğrenci belgesi almak için haftalarca beklemek zorunda kalmamalarını,
- Okul kütüphanesinde bilgisayar ve yazıcıdan çıktı alabilme imkanı sağlanmasını,
- Fotokopilerin indirimli olmasını,
- Öğrencilerin öğretim elemanlarıyla sorun yaşadıkları zaman baş vurabilecekleri bir kurulun olmasını,
- Öğrencilerin problemlerini dinleyen ve çözüm bulan bir birim olmasını,
- Yönlendirilme bilgilendirilme eksikliği yaşayanlar için rehberlik,

İstemektedirler.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuç

Ülkemize Azerbaycan'dan üç kaynaktan öğrenci gelmektedir. Bu kaynaklar yabancı öğrenci sınavı (YÖS), Türk cumhuriyetleri sınavı (TCS), ara sınıflardan yapılan yatay geçiştir.

Öğrenciler ülkemizdeki sınavlarla ilgili bilgilere çok çeşitli kaynaklardan ulaşmaktadırlar. Bunlar içinde en etkili olan Türkiye'de okuyan yakınları ve okudukları liselerdir. Ülkemiz yaşam koşulları ve üniversiteler ile ilgili yeterli tanıtım yapılmamaktadır.

Gelen öğrenci profiline bakıldığı zaman, ailelerinin çoğu üniversite mezunu üst sosyo-ekonomik yapıya sahip erkek öğrenciler olduğu görülmektedir. Gelen öğrencilerin çoğu okudukları bölümü severek ve isteyerek tercih etmişlerdir.

Ülkemizde burslu okuyan öğrencilerin % 90'a yakını aldıkları bursun yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Öğrenciler burs veren diğer kamu ve özel sektör kuruluşlarından da burs için müracaat etmektedirler.

Öğrencilerden bazıları maddi gelir temini için çalıştıklarını belirtmişlerdir. Çalıştıkları alanlar olarak tercümanlık ve turizm sektörü dikkat çekmektedir. Bunda en büyük etki Kuzey Azerbaycan'dan gelen öğrencilerin Rusça'yı, Güney Azerbaycan'dan gelen öğrencilerin de Farsça'yı çok iyi derece konuşabilmeleridir. Ayrıca tekstil ve dış ticaret te çalıştıkları sektörlerdir. Öğrenciler izin verilirse pazarlama, eğitim, sağlık üretim, gıda sektörlerinde çalışabileceklerini belirtmişlerdir.

Öğrencilerin bir çoğunun devlet yurdunda kalmalarına karşılık ev de ve özel yurttaki kalan öğrenciler de mevcuttur. Yurttaki kalan öğrenciler, en büyük sorunlarını (İstanbul Atatürk Öğrenci Yurdu için) yurttaki bazı ideolojik grupların şiddet içerikli davranışları olarak belirtmişlerdir.

Öğrenciler yurttaki yemek ve kafeterya hizmetlerini yeterli bulurken, yemek fiyatlarının fazla olduğunu ve indirimli olmasını istemektedirler. Çamaşır içinde aynı şeyi söyleyebiliriz. Öğrenciler yurttaki sportif ve sosyal etkinlikleri yetersiz bulmaktadır.

Öğrencilerin çoğu okullarındaki öğretim elemanlarından memnun olduğunu belirtirken, öğretim elemanlarından alanlarıyla ilgili teknolojik gelişmeleri takip edip kendilerine anlatmalarını, derslerde görsel malzemelerin kullanılmasını, sınavlarda ezberden uzak yaratıcılığı teşvik edici sorular sorulmasını istemektedirler. Aynı zamanda okuldaki kurallar (resmi formaliteler) ve sınıf geçme sistemi ile ilgili bilgi eksikliği yaşayanlar için rehberlik istemektedirler.

Öğrencilerin çoğu; bir bütün olarak okudukları bölümü bilgi ve becerilerinin zenginleşmesi açısından faydalı bulurken, mesleği ile ilgili parlak bir kariyerin kendilerini beklediklerini belirtmişlerdir. Öğrencilerin yarısı %50.6'sı okulu bitirince Azerbaycan'a dönmek istediğini belirtirken, % 16.4'ü Türkiye'de kalmayı, % 13.6'sı Avrupa ülkelerinden birine, % 3.4 ise Rusya'ya gitmek istemektedir.

Öneriler

Uygulayıcılar İçin Öneriler

Ülkemize üniversite okumak için gelmek isteyen, öğrencilere yeterli tanıtım yapılmalıdır. Gelmek isteyen öğrenciler ülkemiz hakkında sağlam kaynaktan bilgi sahibi olmalıdırlar. Tanıtım için internet sitesinin yapılması hem ekonomik hem de kolay ulaşılabilir olacaktır. Konu ile ilgili olarak Türkiye'de mezun olup Azerbaycan'a giden öğrencilerden (iletişim ve halkla ilişkiler mezunu) istifade edilebilir.

Yabancı öğrenci sınavı ile gelen öğrencilere de, TCS sınavı ile gelen öğrenciler gibi bazı haklar tanınmalıdır. Milli Eğitim Bakanlığı ülkelerin kullanılmayan burs kontenjanlarını gelen diğer öğrencilere kullandırabilir.

Yapılacak yasal düzenleme ile öğrencilere part time çalışma imkanı sağlanabilir. Bu sayede öğrencilerin bazı şirketler tarafından istismar edilmesi önlenmiş olacaktır.

Yurt yönetimi gelen şikayetlere hassas davranıp, bazı olayları büyümeden önlemelidir. Yurttan alınan kararlara öğrencilerin (en azından temsilcilerinin) katılımı sağlanmalıdır.

Okullarda bu öğrenciler için bir birim kurulup öğrencilerin her türlü sorunlarının çözümüne yönelik çalışma yapılmalıdır. Kurulacak bu birimlerde psikolog ve sosyal hizmet uzmanı gibi profesyonel elemanlar çalışmalıdır.

Misafir Öğrenci Projesi yaygınlaştırılmalıdır. Proje hem ekonomik fayda sağlayacak, hem de öğrencilerin sosyalleşmesi açısından çok etkili olacaktır.

Öğrencilerle iletişim halinde olan her kademedeki devlet memurunun özenle seçilmesi gerekmektedir. Bu kişilerin ülkemizi temsil ettiğini unutmaması gerekmektedir. Aynı zamanda hoş görümlü, güler yüzlü ve sabırlı olması gerekmektedir.

Araştırmacılar İçin Öneriler

Türkiye’de okuyan Azeri kız öğrencilerin sayısı oldukça azdır. Araştırmacılar, “Aileler niçin kızlarını ülkemize göndermek istemiyor?” bu konu ile ilgili araştırma yapabilirler.

Araştırmacılar; “Mezun olup Azerbaycan’a giden öğrencilerin ülkemiz ile ilgili izlenimleri” konulu bir araştırma yapabilirler.

Benzer araştırmalar, diğer Türk Cumhuriyetleri ve Akkraba Topluluklarından gelen öğrenciler için de yapılabilir.

Avrupa Birliği öğrenci projeleri birlik içindeki öğrenciler için uluslar arası standartlar getirmiştir. Türk Cumhuriyetleri ve akraba Toplulukları ile bu tür bir oluşum ve işbirliği faaliyetleri araştırılmalıdır. Bu oluşum ve işbirliği için Avrupa Birliğinin standartlarından yararlanılabilir.

Bu araştırma, bu ve benzer konularda yapılacak araştırmalara kaynak olabilir.

KAYNAKÇA

Kitaplar

- Abbaslı, Nazile. Azerbaycan Özgürlük Mücadelesi, Beyaz balina Yayınları İstanbul 2001
- Akyüz, Yahya. Türk Eğitim Tarihi. Alfa Yayınları, Yayın No:525 İstanbul 1999
- Aydanur Özkan. Uluslar arası Dünyada Türkçe Öğretimi Sempozyumu Bildirileri
- Doğan, İsmail. Sosyoloji (Kavramlar ve Sorunlar), Pegem A yayıncılık Ekim, 2004
- Erkal, Mustafa. Sosyoloji (Toplum Bilimi) Genişletilmiş 10. Baskı Der yayınevi İstanbul, 1999
- Fidan, Nurettin. Eğitime Giriş. Alkım yayınevi, Ankara, 1999
- Güler, Ali. Türklük Bilgisi, Türkar Araştırma Dizisi. Tamga Yayıncılık Ankara, Şubat 2001
- İlhan, Suat. Türk Devrimi ve Türk Dünyası, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi, Divan yayıncılık Ankara 2001s.145
- Kocacık, Faruk. Davranış Bilimlerine Giriş. Anadolu Üniversitesi Yayınları No:17 Açıköğretim Fakültesi Ders Kitapları Yayın No:107 Eskişehir, 1997
- Özey, Ramazan Dünya Platformunda Türk Dünyası 3. Baskı İstanbul, 1999
- Saray, Mehmet. Yeni Türk Cumhuriyetleri Tarihi, Türk Tarih Kurumu Basımevi Ankara 1996
- Sezal, İhsan .Sosyolojiye Giriş. Martı Kitap ve Yayınevi. Ankara, 2002
- Tan, Hasan. Psikolojik Danışma Ve Rehberlik. Milli Eğitim Basımevi. İstanbul, 1992
- “Tömer’de Uygulanan Türkçe Öğretim Programı” s.39-40 Ankara Üniversitesi Basımevi Kasım 2001
- Vahapzade Bahtiyar. Vatan Millet Anadili. Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları 1999 Ankara

Sürelî Yayınlar

Adlı, Ayşe. “Dünyanın Öğrencisi Türkiye’de”, Aksiyon.(Haftalık Haber Dergisi) Sayı: 551 - 27.06.2005 İstanbul s.5

Avrasya Dosyası, (Azerbaycan Özel) Üç Aylık Uluslararası İlişkiler ve Stratejik Araştırmalar Dergisi Ankara , İlkbahar 2001, Cilt:7,

Azerbaycan, Azerbaycan Türk Kültür Dergisi. Azerbaycan Kültür Derneği Yayınları, Sayı: 348 yıl: 2002

Eğitimde Diyalog, “Comenius İle Söyleşi” Başbakanlık D.P.T. yayınları Sayı: 6, Ankara, Ekim 2005

Kaşıkcı, Nihat. “Türk Üst Kimliğini Yüksünmeyelim” Türk Metal Dergisi(Türk Metal, Sendikası Genel Merkezi Aylık Yayın Organı) Sayı:55, Aralık 2003

Mehmet Emin Resulzade. Azerbaycan Problemi.Azebaycan Kültür Derneği Yayınları No: 45 1996 Ankara

Nuri, Madencioğlu. “Tarihsel Süreç İçersinde Türkçe’nin Dünü ve Bugünü” Ana Dili Ankara Üniversitesi Tömer. İzmir Mart-Nisan 1999 S35-36

Türkoğlu, Adil.’’Avrupa Birliğı Sürecinde Eğitimi Etkileyen Etmenler’’ Milli Eğitim Aylık Eğitim Ve Sosyal Bilimler Dergisi. Yıl:33 Sayı:167 Yaz 2005

İnternet

Ankara il Milli Eğitim Müdürlüğü

Türk Cumhuriyetleri Öğrenci İşleri Bölümünün Görevleri

<http://ankara.meb.gov.tr/birimlerimiz.asp>15.09.2005

Avrupa Birliği Eğitim Programları

http://www.meb.gov.tr/duyurular/duyurular/BolognaSureci/BolognaSureci_Berlin2003.htm
15.10.2005

Azerbaycan Dosyası

<http://www.tika.gov.tr/Dosyalar/Azerbaycan.doc> 15.11.2005

Azerbaycan'dan Ülkemize Gelen Öğrenci Sayıları

<http://yeogm.meb.gov.tr/> 14.12.2005

Öğrenim Gören Devlet Burslusu Öğrencilerin Öğrenim Düzeylerine Göre Dağılımı

<http://www.yeogm.meb.gov.tr/>

Socrates

http://www.ua.gov.tr/portal/page?_pageid=218,33383&_dad=portal&_schema=PORTAL 31.01.06

Türk Dünyası Ve Akraba Toplulukları Koordinatörlüğünün Görevleri

<http://www.istanbul.gov.tr/Default.aspx?pid=1881> Tarih:(20.10.2005)

Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu tarafından Türk Cumhuriyetleri ve Akraba
Toplulukları Öğrencilerine Verilen

Hizmetler<http://www.kyk.gov.tr/yurt/kultur.htm>(05.03.2005)

EKLER

Ek 1: Anket Formu

Anket Formu

DEĞERLİ ARKADAŞLAR

Dolduracağımız anket; Türkiye’de öğrenim gören Azeri öğrencilerin intibak(uyum), öğrenme ve memnuniyet sürecini, ölçme ve değerlendirmeye yöneliktir. Araştırmamızın değeri ve başarısı sizin katılımınıza ve içtenlikle vereceğiniz cevaplara bağlıdır.

Araştırmanın sonuçları ilgili kurumlara gönderilerek, karşılaşılan sorunların giderilmesi ve verilen hizmetin kalitesinin artırılması amaçlanmaktadır.

Anketimize katıldığınız için teşekkür ederim

GENEL SORULAR

1. Cinsiyetiniz?

Erkek	
Kız	
2. Doğum tarihiniz?

19.....

3. Azerbaycan’daki;
İlinizin(şehriniz) adı:.....
4. İlçenizin adı:.....
5. Köyünüzün adı:.....
6. Babanızın
mesleği:.....
7. Annenizin mesleği:.....
8. Babanızın tahsil durumu:.....
9. Annenizin tahsil durumu:.....
10. Mezun olacağımız üniversitenin adı:
.....
11. Mezun olacağımız bölümün adı:

.....
12. Şu anda okuduğunuz program aşağıdakilerden hangisidir?
O Ön Lisans O Lisans O Yüksek Lisans O doktora

13. Türkiye’de bitirdiğiniz program ve ya programlar hangileridir? (varsa birden fazla işaretleyebilirsiniz)

O Ön Lisans O Lisans O Yüksek Lisans O doktora

14. Kaç yıldır Türkiye’de yaşıyorsunuz?.....

15. TCS (Türk Cumhuriyetleri Sınavı) ve ya YÖS (Yabancı Öğrenci Sınavı) sınavına girmeden önce dershaneye veya kursa gittiniz mi?

Evet	☐
Hayır	☐

16. TCS(Türk Cumhuriyetleri Sınavı) ve ya YÖS(Yabancı Öğrenci Sınavı) sınavı ile ilgili bilgiyi nereden öğrendiniz?

.....
17. Sizce TCS ile YÖS sınavları ve Türkiye’deki üniversiteler ile ilgili yeterli tanıtım yapılıyor mu?

.....
18. Üniversiteyi hangi sınavla kazandınız?

Türk Cumhuriyetleri Sınavı	☐
Yabancı Öğrenci Sınavı	☐

19. Milli eğitim bursu alıyor musunuz?

Evet	☐
Hayır	☐

20. Başbakanlık bursu alıyor musunuz?

Evet	☐
Hayır	☐

21. Başka bir kurumdan burs alıyor musunuz?

Evet	☐
Hayır	☐

22. Burs alıyorsanız burs ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi size uygundur?

Çok yetersiz Yetersiz Az yeterli Yeterli Çok yeterli
O O O O O

23. Azerbaycanlı öğrencilere burs veren kamu yada özel sektör kuruluşlarının ihtiyaç sahibi öğrenciyi seçme konusundaki çalışmaları yeterli mi?

Çok yetersiz Yetersiz Az yeterli Yeterli Çok yeterli

O O O O O

24. Öğrenciliğiniz süresince staj hariç, herhangi bir kuruluştaki (maddi gelir temin için) çalıştınız mı?

Evet	☐
Hayır	☐

25. Cevabınız evet ise çalıştığınız sektör hangisi?

.....

26. Part time çalışma imkanı sağlansa çalışmayı düşünür müsünüz?

Evet	☐
Hayır	☐

27. Cevabınız evet ise, çalışmak istediğiniz sektör hangisi?.....

.....

28. Okuduğunuz bölümü severek ve isteyerek mi seçtiniz?

Evet	☐
Hayır	☐

29. “Başka bir bölümü tercih etseydim” dediğiniz zamanlar oldu mu?

Evet	☐
Hayır	☐

30. Cevabınız evet ise neden?

.....

31. Okuduğunuz bölüm kaçınıcı tercihiniz?

.....

32. Türkçe hazırlık okudunuz mu?

Evet	☐
Hayır	☐

33. Sizce hazırlık gerekli mi?

Evet	☐
Hayır	☐

34. Lisan olarak anlayabildiğiniz lehçesi size en yakın Türk Cumhuriyeti veya Akkraba Topluluğu hangisi?

.....

35. Karşı cinsten arkadaşınız var mı?

Evet	☐
Hayır	☐

36. Cevabınız evet ise hangi ülke vatandaşı?

.....
 37. Boş zamanlarınızı nasıl değerlendiriyorsunuz?

.....
 38. Türkiye devletinden olmasını istediğiniz bir hizmet var mı?

.....
 39. Valilik ve ya belediyelerden olmasını istediğiniz bir hizmet var mı?

Açıklama:

Bu bölümü öğrenciliği süresince devlet yurdu ve ya özel yurttan kalan öğrenciler işaretleyecektir. Öğrenciliği süresince az ya da çok yurttan hiç kalmayan öğrenciler, yurt ile ilgili soruları cevaplamayıp diğer kısma geçecekler

YURT İLE İLGİLİ SORULAR

Nerede kalıyorsunuz?

Evde Devlet yurdunda Özel yurttan

Şu anda evde kalıyorsanız daha önce yurttan kaldınız mı?

Evet	☐
Hayır	☐

Cevabınız evet ise Bu bölümü işaretleyiniz.Cevabınız hayır ise diğer bölüme geçiniz.

Kaldığınız yurdun adı:

1.Kaldığınız yurttan odalarınızdaki fiziki ortam(kalan kişi sayısına göre) yeterli mi?

Çok yetersiz Yetersiz Az yeterli Yeterli Çok yeterli

2.Kaldığınız yurdun kışın ısınması yeterli mi?

Çok yetersiz Yetersiz Az yeterli Yeterli Çok yeterli

3.Kaldığınız yurttaki banyo ve tuvalet temizliği ne ölçüde yapılıyor?

Çok yetersiz Yetersiz Az yeterli Yeterli Çok yeterli

4.Kaldığınız yurttaki sportif faaliyet ve sosyal etkinlik ne ölçüde yapılıyor?

Çok yetersiz Yetersiz Az yeterli Yeterli Çok yeterli

5.Kaldığınız yurttaki kütüphane hizmetleri ne ölçüde yeterli?

Çok yetersiz Yetersiz Az yeterli Yeterli Çok yeterli

6.Kaldığınız yurttaki ders çalışma ortamı nasıl?

Çok yetersiz Yetersiz Az yeterli Yeterli Çok yeterli

7.Kaldığınız yurttaki internet hizmeti ihtiyaçlarınızı ne ölçüde karşılıyor?

Çok yetersiz Yetersiz Az yeterli Yeterli Çok yeterli

8.Kaldığınız yurttaki iletişim (haberleşme) hizmetleri ne ölçüde yeterli?

Çok yetersiz Yetersiz Az yeterli Yeterli Çok yeterli

9.Kaldığınız yurttaki kantin ve kafeterya hizmetleri ne ölçüde yeterli?

Çok yetersiz Yetersiz Az yeterli Yeterli Çok yeterli

10.Kaldığınız yurttaki Türkiye’li arkadaşlarınızla ilgili ilişkilerinizi ne ölçüde yeterli buluyorsunuz?

Çok yetersiz Yetersiz Az yeterli Yeterli Çok yeterli

11.Kaldığınız yurttaki çıkan yemekler ihtiyacınızı ne ölçüde karşılıyor?

Çok yetersiz Yetersiz Az yeterli Yeterli Çok yeterli

12.Kaldığınız yurttta bina ve bahçe temizliği ne ölçüde yapılıyor?

Çok yetersiz

Yetersiz

Az yeterli

Yeterli

Çok yeterli

13.Yurt yönetiminden bir isteğiniz olduğu zaman ne ölçüde cevap alabiliyorsunuz?

Çok yetersiz

Yetersiz

Az yeterli

Yeterli

Çok yeterli

14.Yurtta alınan kararlara öğrencilerin katkısı ne ölçüde alınıyor?

Çok yetersiz

Yetersiz

Az yeterli

Yeterli

Çok yeterli

15.Kaldığınız yurttan istediğiniz hizmet var mı?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

16.Kaldığınız yurttan ücretsiz olmasını istediğiniz hizmet var mı?

.....

.....

.....

.....

.....

EĞİTİM SÜRECİ İLE İLGİLİ SORULAR

1. Öğretim elemanları(Hocalar) derslere hakimdir

1. Tamamı
2. Bir çoğu
3. Yarıya yakını
4. Çok azı

5. Hiçbiri
2. Öğretim elemanları(Hocalar) soruları ve konuları açıklama yönünden kabiliyetlidirler
 1. Tamamı
 2. Bir çoğu
 3. Yarıya yakını
 4. Çok azı
 5. Hiçbiri
3. Öğretim elemanları(Hocalar) derslere karşı çok istekli ve heyecan duyuyor
 1. Tamamı
 2. Bir çoğu
 3. Yarıya yakını
 4. Çok azı
 5. Hiçbiri
4. Öğretim elemanları(Hocalar) tahtayı ve gerektiğinde görsel malzemeleri sürekli ve etkili bir şekilde kullanır.
 1. Tamamı
 2. Bir çoğu
 3. Yarıya yakını
 4. Çok azı
 5. Hiçbiri
5. Öğretim elemanları(Hocalar) teknolojik gelişme ve yenilikleri takip edip bize anlatırlar
 1. Tamamı
 2. Bir çoğu
 3. Yarıya yakını
 4. Çok azı
 5. Hiçbiri
6. Öğretim elemanları(Hocalar) derslere katılmanızı ve soru sormanızı teşvik eder
 1. Tamamı
 2. Bir çoğu
 3. Yarıya yakını
 4. Çok azı
 5. Hiçbiri
7. Öğretim elemanları(Hocalar) karşıt fikirlere değer veriyor destekliyor
 1. Tamamı
 2. Bir çoğu
 3. Yarıya yakını
 4. Çok azı
 5. Hiçbiri

8. Öğretim elemanlarının(Hocaların) konuşma tarzı açık ve anlaşılabilir

1. Tamamı
2. Bir çoğu
3. Yarıya yakını
4. Çok azı
5. Hiçbiri

9. Öğretim elemanları(Hocalar) Azerbaycan ile ilgili örnek verirler

1. Tamamı
2. Bir çoğu
3. Yarıya yakını
4. Çok azı
5. Hiçbiri

10. Öğretim elemanları(Hocalar) Sınavlarda öğrenilenleri uygulamanın yanı sıra yaratıcılığı teşvik edici sorular sorar

1. Tamamı
2. Bir çoğu
3. Yarıya yakını
4. Çok azı
5. Hiçbiri

11 Öğretim elemanları(Hocalar) Sınavlarda ezber bilgilerin tekrarlanmasını içeren sorular sorarlar..

1. Tamamı
2. Bir çoğu
3. Yarıya yakını
4. Çok azı
5. Hiçbiri

12. Öğretim elemanları(Hocalar) Sınavlarda neyi ölçtüğü belli olmayan sorular sorarlar.

1. Tamamı
2. Bir çoğu
3. Yarıya yakını
4. Çok azı
5. Hiçbiri

13. Öğretim elemanları(Hocalar)sınavları objektif olarak değerlendirdi ve sonuçlar adildi.

1. Tamamı
2. Bir çoğu
3. Yarıya yakını
4. Çok azı
5. Hiçbiri

14. Okulunuzda Kütüphane hizmetleri ihtiyacınızı ne ölçüde karşılıyor?

1. Çok yetersiz
2. Yetersiz
3. Az yeterli

4. Yeterli
5. Çok yeterli

15. Okulunuzda internet hizmetleri ihtiyacınızı ne ölçüde karşılıyor?

1. Çok yetersiz
2. Yetersiz
3. Az yeterli
4. Yeterli
5. Çok yeterli

16. Şu anda veya gelecekte işimize yararlı(faydalı) olmayacak dersler de aldık.

1. Tamamen katılıyorum
2. Çoğunlukla katılıyorum
3. Kararsızım
4. Kısmen katılıyorum
5. Hiç katılmıyorum

17. Bir bütün olarak okuduğunuz bölüm bilgi ve becerilerinizin zenginleşmesi açısından ...

1. Çok yararlı oldu
2. Bilgimi artırdı ve yararlı oldu.
3. Kararsızım yararından emin değilim.
4. Bilgimi kısmen artırdı yararı az.
5. Bilgimi artırmadı yararsız.

18. Ülkeme döndüğüm zaman mesleğim ile ilgili parlak bir kariyer beni bekliyor.

1. Tamamen katılıyorum
2. Çoğunlukla katılıyorum
3. Kararsızım
4. Kısmen katılıyorum
5. Hiç katılmıyorum

19. İş yaşamı ile ilgili olarak

1. Türkiye’de kalıp çalışmak istiyorum
2. Ülkeme (Azerbaycan’a)dönmek istiyorum
3. Avrupa ülkelerinden birine gitmek istiyorum
4. Rusya’da çalışmak istiyorum
5. Nerede iş bulursam orada çalışırım.

20. Öğrencilik yaşamınızda okul ile ilgili karşılaştığınız sorunlar varsa aşağıya yazabilir misiniz?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

21.Öğrencilik yaşamınızda okul veya yurt ile ilgili olarak karşılaştığınız etik olmayan bir teklif var mı? Varsa aşağıya yazabilir misiniz?

.....
.....
.....
.....
.....
.....

22.Okuduğunuz üniversite ile ilgili olarak üniversite yönetiminden istediğiniz bir hizmet var mı?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....